This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

1875

41

Cf Hennwedt Nr 36 b X

IAC. CORNVTI
DOCTORIS MEDICI
PARISIENSIS
CANADENSIVM PLANTARVM, aliarúmque nondum editarum
HISTORIA.

Cui adiectum eſt ad calcem
ENCHIRIDION
BOTANICVM PARISIENSE,

Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis, Siluis, Pratis, & Montoſis iuxta Pariſios locis naſcuntur.

PARISIIS,
Venundantur apud SIMONEM LE MOYNE, viâ Iacobeâ.

M. DC. XXXV.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

191. C. 1.

BIBLIOTHECA · BODLEIANA ·

CAROLO BOVVARDO ARCHIATRORVM COMITI.

IACOBVS CORNVTI Doctor Medicus Parisiensis S. D.

SCIO quosdam, CAROLE BOVVARDE, nostri saeculi Medicos Plantarum omnium abnuisse curam, earumque decocta velut inutilia medẽdis morbis, aut etiam agrotantibus fastidiosa constantissimè repudiasse; Inter quos Germani nonnulli & cateri qui metallicis addicti nihil praeter horũ sales conditis exceptos gloriosè & citra nauseam corporibus conferre sanitatem affirmantes, purgationum nostrarum, Foliorum, Rhei, & Siliquae compositiones velut professione suâ indignas longissimè ablegarunt: quasi sit agro contrarium talia praescribentis medici propositum: cùm ille quàm maximè puris,

& gratioribus epulis gaudeat, hic acerba tantùm & amara propinet apozemata, quæ diluti etiam ſyrupi nimiâ dulcedine ſæpè nauſeam mouent : ille poſthabitâ morbi ratione, corporis vires vno tantùm victu recuperare ſtudeat, hic eaſdem mediocriter atterendo aſſiduâ potionum exhibitione morbi vim infringere. Ita fit, aiunt, vt quod ægrotus abominatur, contrà nos videamur optare. Sed in his tam diſcordantibus votis, eſt tamen quædam naturalis ſocietas, & amica coniunctio ; quoniam vſu-venit plerumque morboſam ægrotantis intemperiem ſuauiore & pleniore nutricatu inualeſcere, & per alterantia herbarum decocta, velut ptiſanas cibatum ægrum à morbi magnitudine vindicari. Ac proinde, vt arbitror, nulla eſt regio in quâ medicina Hippocraticè exercetur, quæ vt venæ ſectionis & purgationum herbariarum, ita & alterantium medicamentorum adiumento non vtatur. Nam in arte medendi vel antiquiſsima eſt ratio per ſimplices herbas morbos abigendi, eaque tutiſsima ſemper fuit. Has ſcilicet natura nobis vitæ ſalubritatiſque cauſâ ad manum eſſe voluit : eoque propoſito vbique nobis obuias fecit, vt iis pernoſcendis quiſque animum applicaret. Quod ſi ita eſſet, non ſua profectò cuique venalis ſanitas fo-

ret : in nullo penè namque loco gradum ſiſtere liceret, quin & in eo admirabiles ſimul plantas & inſperatum agritudinibus noſtris ſolatium decerperemus. Clarus medicina Herophilus nonnullas etiam calcatas prodeſſe affirmabat; adeo incredibilis fuit apud eum & antiquos exiſtimationis herbarum ſcientia; æqualis quippe cenſebatur gloria herbam inueniſſe, & vitam iuuaſſe. Hæc quoque medendi ſcientia è Græcia migrauit in ſcholam noſtram Pariſienſem, quæ ablegatis cæteris præſidiis quæ è terræ viſceribus effodiuntur, ea maximè vſurpat quæ planta earumque partes ſubminiſtrant. Hæc ſiquidem agnouit, quæ dum viuerent caloris natiui iugum ſubiere, a noſtro poſſe facilè confici: et ſi fortè ſegnius aliquando proceſſerint etiam ſine noxa cedere in alimentum. Tantùm verò apud te valuit eadem hæc opinio, vt omnis generis ſtirpium locupletiſſimum hortum ex munificentiâ Regiâ, non dicam publico, ſed toti Orbi admirabilem compararis ; Cuius horti præfecturam Rex Chriſtianiſſimus tibi velut inſigne dedit valetudinis toties recuperatæ monumentum (Intelligebat quippe Princeps admirabilis ingenij, magnam eſſe, vt Theophraſtus ait, medicæ artis & olitoriæ affinitatem, nec alia ratione corpus, quàm plantas eſſe colen-

dum.) Ille quidem obtulit herbariam coronam tibi ſalutaria conſulenti; Ego verò qui ſub tuis, tuorumque vexillis dudum militaui, teque ſemper vt actus medicinalis ab initio ducem, ita & ſtudiorum velut exemplar impoſterum mihi propoſui: Ego Tibi inquam Gramineam coronam hanc contexui, non quidem vulgarem, & ex vulgaribus graminibus conſertam, quæ licet ignobilia, honorem tamen nobilem faciunt: ſed ex inauditis plantis & a nullo auctore antea celebratis, quas Canada, America meridionalis, India, & Hiſpania genuerũt. Harum nobiliſſimas vndecumque conuocaui, vt ſummum tuum in ſe dominatum & Imperium agnoſcerent, ac venerarentur. Quia verò nudæ erant, ac velut in patrio ſolo, incultæ: obtexi ſingulas latinâ quadam lacernâ, quæ tibi fortaſsè minus polita videbitur: ſed eſt ſermo rei explicatæ accommodatus, qui agreſtes tantùm ſilueſtreſque plantas deſcribit, quique in ipſo plerumque horto fuit extemporaneus. Hanc itaque corollam ſi æquo exceperis animo, non dubitabit illa ſub auſpiciis beneuolentiæ tuæ in lucem prodire, nec verebitur muſcorum cellis coarctari, ſeque non grauem legentium manibus præbebit. Quocumque verò peruenerit, ampla tui nominis ſtemmata fronti impreſſa, longè, latéque diffundet. Vale.

AD LECTOREM.

VT creſcit in dies auida cuiuſque ſciendi libido, ita & natura ſui non prodiga, pro menſurâ cuiuſque laboris ſinum explicat: felicem certè neotericis qui indefeſſo animo, nec intolerabili labore territi, nouas terras, non tam opes acquirendi quàm inquirendi ſtudio, traiecto quacumque Oceano detexerunt; Et ex Americâ vtraque, & Indiis quamplurimas ſtirpes aduexerunt veteribus omnibus incognitas; quæ ſine dubio non parùm negotij facerent poſteris, eorum ſcripta euoluentibus, ſi ſilentio obtegerentur. Vt pote quæ poſitas ab auctoribus proprias plantarum differentias eludant, & nouâ atque inauditâ velut formâ ſpeciem mutent: adeo vt ſi quod genus ex natura ἄναθλον, αἰανθὲς, καὶ ἄκαρπον ſcriptitarint, eiuſdem generis frutex inuentus modò ſit contrariis dotibus ornatus. Earum ergo ſtirpium quæ in exteris terris naſcuntur, amantque ſolitudines inacceſſas, & incultis illis ſquallentibuſque locis maximè delectantur, perſequimur hiſtoriam, eamque breuem, quia non de omnibus, ſed de nondum à quoquam auctore (quod equidem ſciam) editis hic eſt ſermo: in qui-

bus licet nulla ſæpè ſit nec pomi, nec baccæ commendatio; imò nec ſuauitas aut ſpecies earum ad ſe nos inuitet, indictas tamen omnes indiſcriminatim perſequuti ſumus: vt quiſque intelligat quàm, ſub ſordida iſta facie, & horrido velut aſpectu quem præ ſe ferunt ſilueſtres illæ nonnullæ plantæ, lateat eximia medendi facultas; Sacrâ videlicet parente omnium naturâ nuſquam non remedia diſponente, homini vt medicina fieret. Singulis verò plantis aptauimus nomina, quæ maximè propria iudicauimus, vt clarior foret omnis earum cognitio. Non aliâ namq; de causâ ſilueſtrium ferè omnium notitiam ab antiquis eruere non poſſumus: niſi quòd apud Græcos τῶν μὴ ἀγελίων ἀνώνυμα τὰ πλῆστα referente Theophraſto, & apud Latinos maiore ex parte earumdem nomenclaturæ defuit cura, vt teſtatur Plinius, qui ſæpè queritur etiam quòd genera arborum Macedones narrauerint magna ex parte ſine nominibus. Quæ verò indicauimus hocce libello contentarum Canadenſium plantarum nomina, doctis herbariis diſquirenda potius, quàm affirmanda proponimus: nulliuſque ſenſum volumus his aſtringi, ſed liberum in eo cuiuſque iudicium relinquimus. Maluimus tamen propoſito nomine hiſtoriam afferre, quàm more antiquiorum de plantis diſſerere. Ob id enim obſcurior eſt plantarum ab iis proditarum cognitio, & quod de anonymis ſæpenumero diſſeruerint, & quòd conciſè nimis velutque obiter nominatarum hiſtoriam perſtrinxerint. Sic

Theo-

Theophraſtus velut apud eruditos de plantis agit. Dioſcorides paulò fuſius explicat, ſed ſemper aliquid diſquirendum relinquit. Plinius Theophraſti more potius nominat quàm depingit. Ita fit vt ſuas plantas intra ſe conſumant auctores, ſintque noſtro orbi tantùm nominibus cognitæ. Recentiores vero cùm nullam vel minimam particulam intactam prætereant, longiores eſſe malunt in deſcribendo, quàm breuitatis ſtudio vel minuto lineamento relicto ſtudioſos demorari. Neque inficior id eos optimâ ratione feciſſe, cùm deſcribendi ſcientia picturæ arti omninò reſpondere videatur. Hos itaque ſecutus, in cuiuſque plantæ (quam & ipſe vidi, & ad viuum delineari iuſſi) hiſtoria expatiari latius conſilium fuit: ſeu in ratione nominis inueſtiganda, ſeu in explicandis Viribus aut natali ſolo. Plerumque etiam Theophraſti verba inſeruimus, nunc Plinij, nunc aliorum auctorum: præſignato ſemper aut in textu, aut in margine auctoris nomine: Quod eo potiſſimùm conſilio feci, vt auctorum natiua & genuina loquendi venuſtas eo magis eluceret, cùm ſermonis eorumdem particula minus excultæ meæ orationi intermiſceretur; eſſetque velut in viridi prato ſparſa viola, quæ è diſtanti ſpatio etiam interſtinguitur. Porro huic operi ad calcem, à nemine hactenus compoſitum Enchiridion Botanicon Pariſienſe adiecimus. Opus certè nouitiis expetendum, in quo plantæ inſinuantur, & rariores quæ in hortis noſtris publicis, & vulgares quæ in pa-

gis, pratis, paludibus, fluuiis, montibus, ſiluis, macerijs, & locis incultis iuxta Pariſios ſitis inueniuntur. Quarum herbarum nomina (ne me auctorem putes) à Lobelio deſumpſimus. Hunc ergo meum laborem, Lector beneuole, ſi æqui bonique conſulas, alacriorem me ad noua & meliora commentationum genera aliquando incitabis. Vale.

INDEX CAPITVM HVIVS LIBRI.

DE filice	CAPVT	1
Filix baccifera.		2
Adiantum Americanum.		3
Thlaspi luteum ſpanoſpermon.		4
Roſa punicea.		5
Origanum fiſtuloſum Canadenſe.		6
Eruca maxima Canadenſis.		7
De valeriana.		8
Valeriana vrticæ-folia flore albo.		9
Valeriana vrticæ-folia flore violaceo.		10
Aſaron Canadenſe.		11
De polygonato.		12
Polygonatum ſpicatum ſterile.		13
Polygonatum ſpicatum fertile.		14
Polygonatum racemoſum.		15
Polygonatum ramoſum flore luteo maius.		16
Polygonatum ramoſum flore luteo minus.		17
De Hedyſaro.		18
Hedyſaron triphyllum Canadenſe.		19
Bugula odorata Luſitanica.		20

Cyclaminum orientale. Katmer Bouhour. Turcarum. 21
Cyclaminum montis Libani. 80
De Arundine. 22
Arundo Indica variegata. 23
Fumaria ſiliquoſa ſemper virens. 24
Fumaria Tuberoſa inſipida. 49
Aquilegia pumila præcox. Canadenſis. 25
Aſter luteus alatus. 26
Aſteriſcus latifolius Autumnalis. 27
De Centaurio, 28
Centaurium maius luteum. 29
Centaurium foliis Cynaræ. 30
Panaces κάρπιμον .ſ. racemoſa Canadenſis. 31
Herbatum Canadenſium .ſ. panaces moſchatum. 80
Aconitum baccis niueis, & rubris. 32
Gladiolus Æthiopicus flore coccineo. 33
Rhamnus Myrtifolius ex Inſula ſancti Chriſtophori. 34
Car'chichec Turcarum. 35
De Apocyno. 39
Apocynum maius Syriacum rectum. 37
Apocynum minus rectum Canadenſe. 38
Ranunculus Latifolius multiplex ſerotinus. 39
Edera trifolia Canadenſis. 40
Edera quinque-folia Canadenſis. 41
Gelſeminum Ederaceum Indicum. 42
De Geranio Triſti, & per occaſionem eius, plantarum in diurnas & nocturnas diuiſio. 43
Varietatis ſupradictæ cauſſarum enarratio. 45
Perennitatis florum cauſſæ. 46
Cur nonnulli flores ad ſolem aperiuntur, alij ad lunam

ſolum, & vnde tanta in plantis odorum diuerſitas 47
Geranium Triſte. 44
Scordium ſpinoſum odoratum. 48
Lamium aſtragaloides. 50
Trifolium aſphaltion Canadenſe. 51
Colchicum variegatum. 52
Colchicum ſtriatum *ibid.*
Colchicum flore pleno. *ibid.*
Colchicum Amaranthinum. *ibid.*
De Millefolia tuberoſa. 53
Althæa Roſea peregrina. 54
Rapiſtrum maximum Rotundifolium Monoſpermon. 55
Rubus odoratus. 59
Narciſſus pumilus Indicus polyanthos. 57
Narciſſus Iaponicus rutilo flore. 58
Ornithogalon luteo-virens Indicum. 59
Plantago maxima Hiſpaniça. 60
Siſynrichium Indicum. 61
Solanum triphyllon Canadenſe. 62
Solidago maxima Americana. 63
Acacia Africana Robini. 64
Pimpinella maxima Canadenſis. 65
Cerefolium latifolium Canadenſe. 66
Aconitum Helianthemum Canad. 67
Aquifolium echinata folij ſuperficie. 68
Vitis laciniatis folijs 62. *fol.* 182
Faſeolus puniceo flore, fol. 184. *cap.* 69
Thalictrum Canadenſe 70
Agem lilag Perſarum. 71

Eupatoria foliis Enulæ. 72
Bellis ramosa vmbellifera. 73
Angelica lucida Canadensis. 74
Angelica atropurpurea Canadensis. 75
Apios Americana. 76
Myrtus flore pleno. 77
Calceolus Marianus Canad. 78
Lupinus Indicus. 79
Pilosella Indica. 80
Saponaria flore pleno. ibid.
Viola matronalis flore pleno. ibid.
Hiacynthus comosus calamistratus. ibid.
Chelidonium maximum ἄκαυλον Canadense. ibid.
Statiche maxima Americana. ibid.
Radix Snagrôel *nothæ Angliæ.* ibid.

IN HISTORIAM PLANTARVM CANADENSIVM, A IACOBO CORNVTIO editam.

VENERAT extremis terrarum Gallus ab oris
Non viſos frutices nauita claſſe vehens:
Et noſtris flores iam ſpectabantur in hortis
Conſpicui pretio, nec nouitate minus.
Emptorem vel gratus odor ducebat hiantem,
Vel naturali picta figura manu.
Intereà vtilitas non explorata latebat,
Effectus nec qui diceret, vllus erat:
Hoc te, CORNVTI, *mouit; tu nomina plantis*
Imponis, vires, effigieſque notas;
Interdum cauſſas ſollers rimaris, vt ille
Diuino referens nomen ab eloquio.
Nunc gaudent Aſclepiadæ ſermone Latino
Per te Barbarici diſcere dona ſoli.
Quinetiam natura tibi debere fatetur,
Ignotas quòd opes non ſinis eſſe ſuas.

H. V.

IN

EIVSDEM AVCTORIS ENCHIRIDION BOTANICON.

VT Medicis des, CORNVTI, *cognoſcere plantas,*
Et quo quæque frequens naſcitur herba loco:
Prata, ſuburbanos ſaltus, montéſque, paludéſque
Excutis, & ſi quid deuia vallis habet.
Qualis Pelidem, patrias monſtraret vt herbas,
Ducebat Chiron per iuga Theſſaliæ.

H. V.

AD EVNDEM AVTHOREM.

EPIGRAMMA.

MVLTA ſolo noſtro prudens natura negauit,
Omnia nec paſſim quælibet edit humus.
Quod tamen ex oculis alter ſubduxerat orbis,
Nobis humanæ nunc patet artis ope.
Sed poſtquam exoticas profert CORNVTIVS *herbas,*
Plus vni debet Gallia tota viro.
Aurum etenim, & gemmas vexit ſollertia, Nemo
Attulit in noſtros tam pretioſa lares.

GVIDO PATINVS, Bellouacus,
Doctor Medicus Pariſienſis.

I. CORNVTI
DOCTORIS MEDICI PARISIENSIS
CANADENSIVM PLANTARVM, aliarumque nondum editarum HISTORIA.

DE FILICE.

CAPVT I.

FILICIS maris & fœminæ, quæ πτέρεις & πολυπόδιον à pennatâ foliorum figurâ Græcis nominatur, tam trita est apud Græcos & Latinos mentio, tam vulgata descriptio, vt eandem hisce lucubrationibus intexere non modò lectori fastidio foret, sed mihi solùm de varietate & nouitate plantarum agenti, su-

peruacaneum. Satis itaque factum arbitror, si varium & multiplicem in Filicis speciebus naturæ lusum, & inauditam hactenus Filicem patefecero.

Filicis itaque tot, pluresque sunt species, quot Dioscorides epitheta διωρισμένα filicis posuit. Neque absolutè cum ipso & Theophrasto quoque dicendum: Filici φύλλα ἐστὶν ἄκαυλα, καὶ ἀναρῆ, καὶ ἄκαρπα· Sed potius Filix alia est sine folijs & cum caule, alia cum folijs & sine caule, alia cum foliis cum caule & cum floribus sine fructu, alia denique sine floribus & cum fructu. Quod quidem non commentitium esse, vt Ruellius, aut fabulosum, vt Fuchsius censet, legenti perspicuum erit. Filicem sine foliis & cum caule descripsit Tragus: hæc inter saxa nascitur, & caulem profert digitum longum, multiplicem, ex vnâ capillatâ radice, in cacumine binis vel ternis corniculis, aut si mauis incuruis quasi setis, quæ purpureis ex aduerso notantur punctis, conspicuum; gustu & odore cum Filice vulgari conuenit. Filix cum folijs & sine caule vulgares sunt mas & fœmina, & Dryopteris satis per se notæ: quibus Lobelius addit Chamæfilicem Marinam Anglicam, quam ait non nisi in saxorum, rupiumve interueniis, aut petrosis asperginibus Cornubiæ reperiri ad maris alluuiones. Folijs, caule, & floribus ornatur Osmunda regalis: ob id Filix florida dicta: quæ ex radice crassa multis segmentis imbricatim appositis compactâ, folia profert in vtroque caulis latere pinnata, dilutè virentia, & Polypodij more non crenata; in quorum vertice

Filix saxea Tragi.

Filix mas & fœmina Dryopteris Chamæfilix marina.

Osmunda regalis.

candicantem florem caulis ſuſtinet, qui Iulio ſine ſemine marceſcit. Bauhinus in Prodromo Filicis aculeatæ duplicis mentionem fecit. Filix mas aculeata maior, inquit, radicem habet nigram, fibroſam, pediculos pedales, folioſos, in multas alas pinnatas, modo maiores, modo minores profundius diuiſos, pallidè virentes, primis in ambitu dentatis, & in breuem ſpinulam deſinentibus. Filix mas aculeata minor pinnulis eſt breuibus, totis integris non dentatis, ſed in ſpinulam acutam breuémque omnibus deſinentibus: Hæc ſunt antiquæ inuentionis Filicum genera: nunc velut omnium cumulus ſuprema dicetur quæ noſtra eſt.

Lib. 10. c. 3. Filix aculeata vtraque.

Jacobi Cornuti

FILIX BACCIFERA.

Fougere avec ses baies

FILIX BACCIFERA.

CAP. II.

FILIX ſine floribus & cum fructu folio non eſt infœcundo vt cæteræ, ſed fructu à tergo foliorum luxuriat, adeò fragili vt vel vltrò, vel leuiſſimo contactu defiliat, vt Perſicarię ſiliquoſæ: ideóq; Filicẽ bacciferam nominauimus. Dryopteridis inſtar enaſcitur, ac ſenſim in cubitum erigitur pennatis folijs, in ambitu crenatis, luteo-virentibus, quæ creſcunt vtrinque ad caulem non facile flexilem citra rupturam, pone rotundum, ante excauatum ſinu exiguo per totam longitudinem exporrecto; ſeminum etiam rudimenta poſticis folijs adhærent, inter quæ ſparſim eminent rotundi globuli, nunc bifidi, virides initio, deinde nigri, guſtu ſuaui, Polypodij ferè radicis ſaporem referente, qui tandem maturi vix tactum patiuntur, ſed ſponte decidentes terræ infiguntur, vnde noua ſuccreſcit ſoboles. Radice nititur multis contexta fibris capilloſis, colore fuſcis, & guſtu ſubacerbis. In America Septentrionali paſſim inter ſaxa prouenit, pullulat Aprili ineunte, baccæ mediâ æſtate matureſcunt, folia Nouembri marceſcunt, ſuperſtite ſolâ per hyemem radice. Filix bacciferа.

Vres ipſi vt Polypodio querno, eiuſque locum inter ſuccedanea ſubire poteſt.

ADIANTVM AMERICANVM.

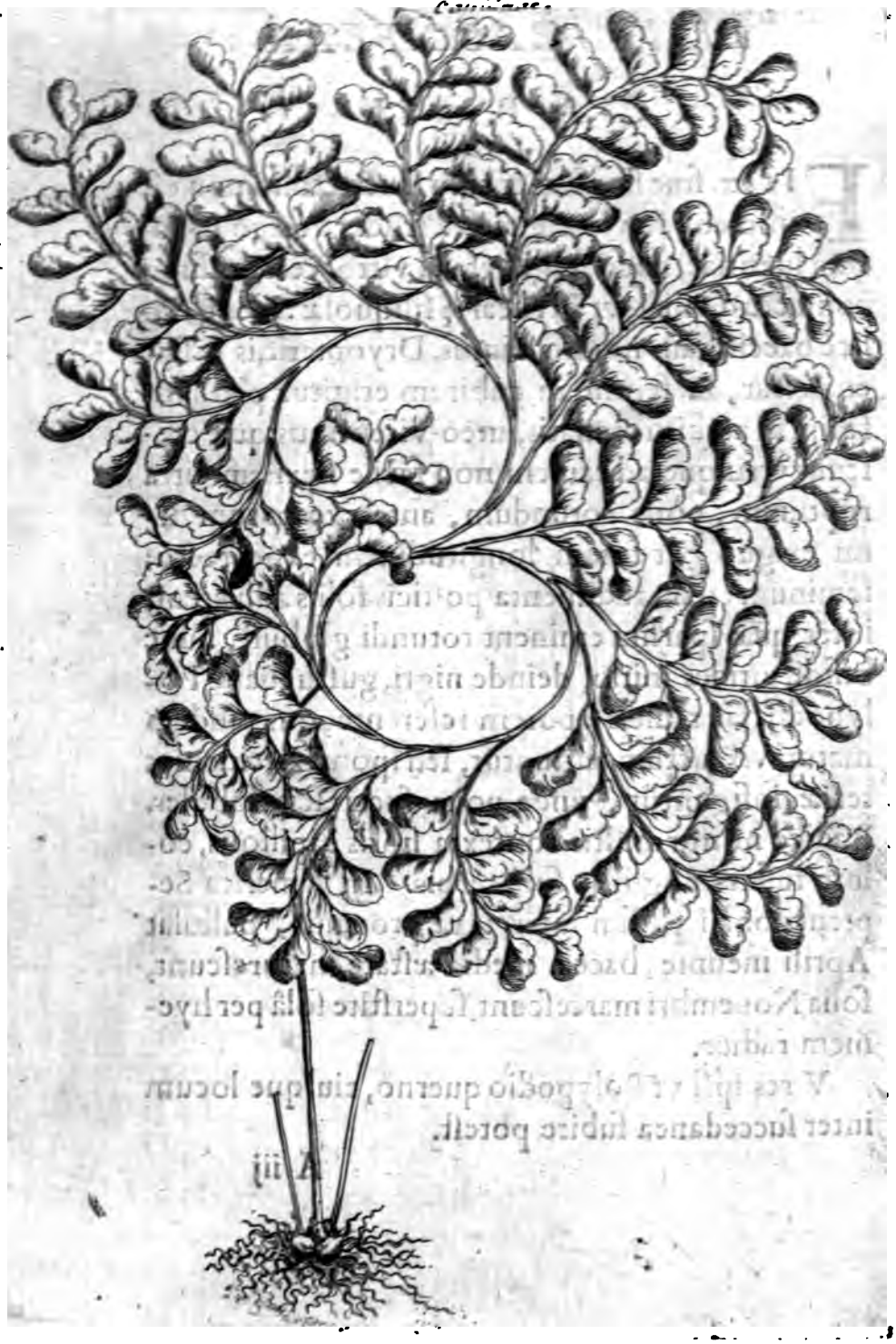

Adiantum Americanum.

CAP. III.

QVICQVID arte barbarica Phrygiones moliantur, texendis plumarum ramulis ad limbum veſtium ornandum, nihil aut mente excogitari, aut acu pingi poteſt nobiliùs admirabili foliorum ordine quem oſtentat noua hæc Capilli Veneris ſpecies, feliciter admodum expreſſa ab ſtrenuo noſtro Chalcographo; prout in horto D. Robini conſpexit: quamuis longè ſit ornatior eius figura in America Septentrionali, in quâ naſcitur procerita-te pluſquam cubitali; quò namque folia altiora ſunt, eò pluribus diducta ramulis incredibilem naturæ luxum, luſumve præbent admirandum.

Huic radix puſilla, capillamentis nigris fibrata; cauliculi exeunt atropurpurei, in cubitum ſe attollunt, ſeptemque aut octo ramulis diuiſi, in orbem expanſi latiſſimè ſe ſpargunt; adnaſcentibus interim proceſſibus quamplurimis, qui cum ramulis leuiter criſpantur extremo. Folia Adianto vulgari ſimilia ſunt ſed ampliora, Galli criſtam referentia ſunt enim infimâ parte lineâ curuâ clauſa, ſuperiori nonnullis ſinubus laciniоſa, omnia contrariis pediculis denſa inter ſe & ex aduerſo: ſingulorum foliorum pars altera gratâ viriditate lucet, altera punctulis fuſcis exaſperatur. Sapor idem cum noſtrate parùm acerbus. Hoc Adiantum Canadenſi

regioni frequentiſſimum eſt; nuſquam adeò altum prouenit. Tradunt duorum cubitorum altitudine amplius reperiri; expanſiſque brachiis tantum vmbræ parere, vt eò ſuccedere poſſent homines in æſtu, faciléque ſe ab eo huius vmbraculi præſidio tueri. Apud nos autem huius plantæ procerítas intra pedem vnum aut alterum ſubſiſtit.

Capillares herbæ omnes à radicibus quæ ex tenuibus capillamentis conſibrantur nomen adeptæ ſunt: ac proinde auctores homonymia iſthæc obſcuriores reddidiſſet, niſi communis eorum conſenſus huius nominis latiorem ſenſum ad quatuor ſpecies contraxiſſet, Adiantum ſcilicet album, Adiantum nigrum, Trichomanes ſiue Polytrichon, & Aſplenium. Hanc autem plátam ſimilitudine ducti & ſaporis & figuræ, ad Adiantum retulimus: quod nomen huic inditum ab eo quod οὐ διαίνεται: quòd in aquâ non madeſcat, ſed perfuſum, merſum-ve ſicco ſemper ſimile ſit, inſtar ſcirpi apud Plautum, *qui ſemper ſeruat gloriam aritudinis.*

In Truculento.

THLASPI LVTEVM *Spanoſpermon.*

CAPVT IV.

INTER innumeras herbæ Thlaſpi differentias, quæ ab auctoribus priſcis & recentioribus traditæ ſunt, nulla hactenus inuenta fuit multitudine floſculorum

THLASPI LVTEVM SPANOSPERMON.

floſculorum abundantior hac noua ſpecie, quam impręſentiarum deſcribimus: tanta enim feracitate prægnat, vt trimeſtri ſpatio pluſquam bis mille floribus ornetur, quamuis flores ſinguli diem tantum vnum durent: ac proinde meritò Thlaſpe milleflora dici poſſet. Verum quia vix vlla eſt eiuſmodi herbulæ differentia, quæ non quamplurimos flores progignat, à quibus ſemen capſulâ peltatâ inuolutum pari numero poſtmodum oriatur; maluimus à paucitate ſeminis Spanoſpermon appellare; Vix enim in tota hac plantula quinque aut ſex ſemina reperias: Flores ſiquidem, relictis aridis cauliculis quibus appendebantur (vt hęc tabella ſedulo demonſtrat) omnes decidunt; fructuſque vnus tantummodo, aut alter ſparſim hinc inde ſpectatur, folliculi ſcilicet compreſſi & oblongi, quales ſunt Glaſti ſatiui, in quibus ſemen concluditur acri ſapore. Huic plantæ radix eſt durior multiſque fibrillis hęret, folia ſunt digitali longitudine initio, admodum anguſta, humi ſparſa, & ſubpinguia: cauliculi ſemipedales, non ſine adnatis ramulis longiuſculis & capillaribus, folijs quidem vacuis, ſed mille floſculis luteolis, quatuor foliis conſtantibus, ornatis. Sapor Subacris vulgaris inſtar Naſturtij leuiter linguam pungit.

Cæterum Thlaſpi, aut Thlaſpes nomen à ſeminis figurâ deductum eſt: ſemen enim huius plantæ eſt (vt ait Dioſcorides) Διοχοειδὲς οἷον ἐντεθλασμένον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. Diſco ſimile aut, vt ait Plinius, peltarum ſpecie quaſi compreſſum, vnde

Cap. 186. lib. 3.

nomen. θλᾶσθαι enim contundi vel infringi ſignificat, & infringendo quod globoſum tumidúmque erat cum dilatatione exæquare.

ROSA PVNICEA.

Roſe de Pruine.

CAP. V.

TANTA fuit commendatio roſarum priſcis temporibus quibus ſtrophia, ſerta, & coronæ in pretio eſſe cœperunt vt certè fatendum ſit, non modo earum multiplicem differentiam Veteres agnouiſſe; ſed & florum prope omnium, qui in coronamenta veniunt cognitionis quam maximè auidos fuiſſe: ac proindè tam accuratè Plinius Roſarum varietatem proprijs inditis nominibus expreſſit. Et Dalechampius noſtris vocabulis declarare nititur: quas vltra Roſarum ſpecies veteribus indictam vt ait Roſam luteam addit. Nos præter eam, duas ſubiungimus, quarum mentio apud herbarios noſtros hactenus nulla fuit, Roſam ſcilicet Luteam centifoliam, & Roſam Puniceam, Prima foliorum tantum numero à luteâ Dalechampij diſtinguitur; nam vtraque & eodem floret tempore & eundem odorem ſpirat. Secunda ob coloris elegantiam ſummo apud nos habetur in pretio: quinque folijs conſtat intus puniceo colore ſaturatis, à tergo croceis: quæ coloris diuerſitas varium ſæpè florem reddit, lineis quibuſdam flauis per co-

Cap. 4. lib. 21.

Cap. 2. l. 2.

Roſa lutea centifolia.

lorem phœniceum ardentiſſimum diſperſis iucundiſſimo ſpectaculo. Huius Roſæ vmbilicum tenet pappus atropurpureus, mille filamentis & apicibus luteo-pallidis cinctus; capitulum flori ſubiectum rotundum eſt, vt in ſilueſtri Rosâ, folia minima ſunt, viridia, in ambitu crenata: caudex longioribus aculeis horreſcit; odorem habet veluti mellis: floret Maio. Cæterum arbitror hanc vltimam Roſæ ſpeciem, vt & luteam ſimplicem (cuius inuentionem ſibi tribuit Dalech. etiamſi Lobelius eiuſdem meminerit in ſuis aduerſarijs, eiuſque generationis modum inſinuet) quas duas hactenus herbarij ſilentio præterierunt, Scriptoribus antiquis notas fuiſſe, Puniceam enim Virgilius indicat his verſibus.

Ecloga 5.

Puniceis humilis quantum ſaliunca roſetis
Iudicio noſtro tantum tibi cedit Amyntas.

Cap. 4. Columella quoq; lib. 9. de re ruſtica, vbi de paſtione apum diſſerit, & de fructibus qui flores amiciſſimos apibus creant, ſummoperè laudat vtramque hanc Roſæ ſpeciem. Punicas, inquit, Roſas Luteoláſque, & ſarranas violas, &c. Quippe quæ videlicet inter cæteras Roſarum ſpecies melleum maxime halitum ſpirent. Horatius lib. 4. Carminum.

Nunc & qui color Puniceæ flore prior roſæ.

ORIGANVM FISTVLOSVM *Canadenſe.*

CAP. VI.

FRVTICOSA & cubitalis herba è Canada nuper aduenit, quam Origanum Fiſtuloſum nominauimus: quòd tubuli floris ita ſint inter ſe compoſiti, vt quandam velut cicutis compactam Fiſtulam repræſentent. Caulibus exit quadratis, nunc anguloſis, ſubhirſutis, & ramoſis. Foliis longis, Lyſimachiæ ſiliquoſæ æmulis, dilutè virentibus, quæ ab imo ad caulis faſtigium vſque pullulant, ibique minora decem aut duodecim in orbem congeſta floris obambiunt globum, qui Scabioſæ capitulum refert (quamuis ſit latior multoque depreſſior:) mille caliculis conflatur, à quibus funduntur ordinatè diſpoſiti tubuli plures, ſemiuncialis longitudinis, coloris ex purpurâ coloſſini, bifidi extremo quo patentem rictum fingunt, vnde profluunt duo aut tria cum purpureis apicibus filamenta. Prolifera eſt, caulem enim ſæpe tranſilit caulis, qui tribus digitis à primo flore eleuatus, ſubiectis totidem foliolis, nouo floris alterius globo repullulat. Tota planta caulibus atque adeo folijs ſubincanâ lanugine pubeſcit. Efflat odorem non trita Satureiæ hortenſis. Sapor huic acerrimus, ac Hydropiperis more linguam peruerns, exceptâ radice quæ ſolis contexitur fibris: hæc

ORIGANVM FISTVLOSVM CAN.

namque neſcio quo naturæ luſu, prorſus inſipida guſtanti percipitur. Floret Iulio & Auguſto menſibus. Huius vita in multos annos protrahitur. ὄρειγανος Græcis, quaſi ὄρφον γάνος montanum gaudium dicitur.

ERVCA MAXIMA Canadenſis.

La grande Roquette.

CAP. VII.

INTER dendrolachana hæc Eruca numerari poteſt, ſiquidem hominis proceritatem implet: potiſſimùm quando radix eius, quæ fibris albis conſtat, lętiore ſolo cohæret: ſilueſtres enim plantæ qualis hæc & Canadenſes omnes, quo leui magis & ſubactâ terrâ diſſeruntur, eo maius incrementum capiunt. Numeroſis caulibus adoleſcit, rotundis, & tomento quodam aſperiori veſtitis, quod vndique folia exornant vti Lyſimachiæ, longa, acuta, in ambitu crenis inæqualibus ſerrata, tenui lanugine obſita; guſtu ſubacida initio, tandem ſubacri: vt conſuetum Erucis omnibus. Floſculi in cymis mirâ fœcunditate luxuriant, Iunio ac Iulio menſibus; Lutei ſunt illi, quatuor foliis conſtantes, in quorum medio ſtaminula quatuor & piſtillum hæret, quod collapſo poſtmodum flore, in ſiliquam efformatur longiuſculam, rectam, & ſeminibus turgentem exiguis, ſapore dulcibus, maturis Auguſto,

Septembri deciduis. Ad Veneris oblectamenta præcipuis.

Εὔζωμον Græcis dicitur quod iura commendet habeatque peculiarem in eis gratiam. Huius enim mira est in condiendis obsoniis suauitas vt ait Plinius. Latinis, vt existimat Ruellius, Eruca ab erodendo, aut ab vrendo dicta. Bestiolas enim innascentes corpori erodit, & si eam degustaueris, os & linguam satis acriter vellicat: aut certè his plantis Erucæ nomen inditum ab Erucis, quæ Κάμπαι Græcis dicuntur, non tamen ob inhæsionem vt existimat Apuleius, sed quod hæc insecta suo decursu sinuosum quendam gyrum formant, Erucæ herbæ lacinias foliorum apprimè referentem.

DE VALERIANA.

CAP. VIII.

PHv Græcorum, Latinis Nardum Siluestre, ab Italis primùm Valeriana dictum fuit; quod nomen deductum credit Dalechampius, ab innumeris quibus præditum est facultatibus. non modo enim ex Dioscor. δύναται ὕδατα κινῆσαι, καὶ πρὸς πλευρᾶς πόνον, ἐμμηνά τε ἄγειν, cieve vrinas potest, lateris dolorem mulcere, & deducere menstrua, sed ex Gal. hæc herba est τῇ Νάρδῳ τῇ ὀδοντωτῇ τὴν δύναμιν, quasi diceret vt habetur libro octauo de med. simpl. fac. δηλοῖς ἰᾶται τὸ μόχθον, καὶ τὰ κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ τὰ ὑστέρων ῥεύματα

DE VALERIANA. Valeriana.

ῥόμματα ξηραίνει, ἔτι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ κεφαλοῦ, καὶ τὸν θώρακα, sanat ſtomachi morſus, humorumque in ventriculum, inteſtina, caput, aut thoracem decubitus ſiccat. Quin & Platearius eandem commendat in ſtranguria & diſuria, in cruditatibus ventriculi à frigida cauſa, aut flatu ortis, tuſſientibus & ſuſpirioſis, in ſuperfluitate matricis, vt loquitur, ſiccandâ, in liberandis viſcerum obſtructionibus, idem teſtatur Plinius: Dalechampius addit virentem plantam cum radicibus capiti dolenti admotam, eius dolores mulcere, oculorum vitia inſtillatam emẽdare, potionibus mixtam ſummo vulneribus eſſe remedio. Matthiolus ad venenatorum ictus laudat, ſi cum vino bibatur. Aduerſus peſtilentiam non modo pota, ſed etiam olfacta prodeſt, vtpote cuius radix ſummopere ſit ἀρωματώδης.

Cap. 20. lib. 21.

Plurimæ verò extant apud Herbarios Valerianæ ſpecies, quibus Phu veterum nullatenus deſcriptio quadret, quales ſunt 7. à D. viro Bauhino propoſitæ in prodromo, niſi forte in quantum inter eas nonnullarum ſit radix odoris particeps, ſed flos nequaquam eſt Narciſſi, nec caulis πυφεώδης, nec folia Hippoſelini aut Elaphoboſci: ac proinde vt arbitror, legitimum Phu Dioſcoridis à nemine hactenus certò cognitum fuit: nam id quod hoc nomine circũfertur, neſcio quo iure hoc ſibi nomen vendicarit, cum flores Narciſſo proximos nullatenus habeat, ſiue figuram, ſiue amplitudinem, aut etiam mollitiem ſpectes. Conſtat enim Valerianam noſtratem vt omnium herbarum flores tenuitate ſu-

Cap. 27. lib. 4.

perat, ita & mollitie Narciſſi floribus longè inferiorem eſſe, & nihilo ſecius Narciſſi flores imitari, quam vitis, Ad cuius flores nihil in figurâ propius accedere poteſt; Deinde nuſquam Dioſcorides in deſcriptione florum huius plantæ, meminit vmbellæ, aut muſcarij. Quod etiam aduertit Matthiol. Taceo præterea caulem, quem nemo vnquam ἐμπόρφυρον obſeruauit. Quod enim benignè legendus ſit Dioſcor. & quod Typographorum incuriâ irrepſerit hoc mendum μείζονα, cuius loco ἴσσονα ſubſtituēdum teſtentur viri doctiſſ. Matthiolus, Ruellius noſter, & alij, id certè tolerandum foret, ſi cætera conſentirent. Facile concedo Valerianæ radicem eaſdem vires, eumdemque obtinere odorem, quem ſuo Phu Dioſc. tribuit: non ideo tamen quiſquam enuntiarit Valerianam eſſe Phu genuinum Dioſc. cognationes enim eiuſmodi, quam plurimos decepiſſe teſtatur ipſe Dioſc. πολλοὶ πλάνονται ἀπὸ τῆς τῷ ὀσμῷ ἐμφερείας, πολλὰ γὰρ ἔστιν ὅμοια τῇ ὀσμῇ Νάρδῳ, ὡς τὸ φῦ, ἄσαρον, νῆρις. ὧν ἔχει ἡ ὕπως grauiter errant plerique, in eiuſmodi odorum cognatione, multa namque Nardo ſunt odore ſimilia, quemadmodum Phu, Aſarum, Neris, longe verò aliter ſe habent: quapropter non vera cenſeri debent, poſſunt tamen in medendi, vſu in genuinorum locum ſuffici. Sed non ita ſtrictè recentiores, hi enim nullâ niſi radicis habita ratione, in tantum Valerianæ ſpecies multiplicarunt, vt nulla prope ſit odorata radix, cuius plantam illico Valerianæ nomine non inſigniant, imò vero multæ eo nomi-

Cap. 11. lib. 1. de Malabathro.

ne dotantur, quod nomen vnde adeptæ sint, ipsimet auctores ignorant; vt in Valeriana Græca accidit. Satis itaque fuerit, pauca hæc quasi ἐξ ὑποδρομῆς præmonuisse, alias si Deus dederit, fortè accuratius rem ipsam examinabimus.

Interim duo noua Valerianæ genera publico palam facimus, quorum historia hactenus auctores omnes latuit, hæcque ipsa ex eâ Americæ parte quæ Canada nominatur aducta sunt; Quod flore est violaceo, vna cum flore interijt: alterum etiam in horto nostro superat.

VALERIANA VRTICÆFOLIA flore albo.

CAP. IX.

HVIC plantæ radix, vt Asaro fibrosa, non alte descendit, sed in summo terræ leuiter hæret, adeoque est apricationis auida, vt sæpius nudet supra terram fibras, quæ saporis & odoris gratiam Nardo non inferiorem obtinent, Valerianâ vulgari longè nobiliorem, si enim diutius in ore dentibus prematur, mira suauitate halitum commendat, linguamq; postremò vt Cinnamomum acriter pungit. Pluribus surculis assurgit rotundis, cauis, geniculatis, glabris, longitudinis vltra cubitum, hi in plures alas diuiduntur. Folia ex aduerso bina semper, ab radice ad summum vsque caulis fasti-

VALERIANA VRTICÆFOLIA FLORE ALB.

gium naſcuntur, referuntque Scrophulariæ aut Vrticæ maioris folia, minimè tamen pungunt & diluti ſſimè virent: cuiuſque caulis apex in muſcarium ſpargitur, floribus ornatum paruis, inodoris, Valerianæ ſimilibus, ſed ex vno calice pluribus. Poſt ἐξαίθριον ſemina longiuſcula tenui pappo hærentia in auras abeunt. Floret Septembri. Hyeme, ſola radix ſuperſtes viuit, reliqua pereunt. In eo planta hæc à Valerianâ vulgari diſcrepat, quod ſit illa ſempiterno folio, huius vero folia hyemem non ſuſtinent.

VALERIANA VRTICÆFOLIA flore violaceo.

CAPVT X.

HÆc Planta & viribus, & ipſo aſpectu eſt præcedenti ſimillima; in hoc tantum diſtinguitur, quòd & folia paulo altius diuiſa ſint, & flores qui magis ad Ocymaſtrum Valeriantum accedunt, eleganti violaceo colore maximè commendentur. Superiore anno in cultiſſimo Veſpaſiani Robini Botanici Regij horto vigebat: Huius ſatis fuerit iconem ad viuum expreſſum citra hiſtoriam dare.

VALERIANA VRTICÆFOLIA FLOR. VIOL.

ASARON CANADENSE.

CAPVT XI.

EX confinio Valerianæ Aſaron inuehitur (colles quippè pariter amat, vmbroſiſque maximè lætatur.) Huius facies, vt dicetur, à noſtrate partium amplitudine potius, quàm viribus diſtat. Mox vbi bruma confecta eſt, apud nos ſuprà terram emergit, ſine caule, folijs hederaceis, mollioribus: non circinatæ rotunditatis, non conuolutis in ſe, nec ſplendidis: ſed expanſis, & in mucronem deſinentibus, adiectáque minutâ cæſarie hirſutis. Foliorum pediculi vtiles, florumque cytini pari lanugine pubeſcunt. Pro flore, ab radice prodeunt caliculi plures, quorum viridis color langueſcit: dum hiant ſinguli in tres cultratos velut mucrones diſſecantur, qui non intrò flectuntur, ſed in exteriora inuertuntur: cuiuſque floris cauitate deliteſcit ſemen acinoſum, mordens guſtu, feruenſque in ore. Radix carnoſa viuaxque, terram obliquè perreptat, ab eâ longiores fibræ profluunt ſuauiſſimi odoris, Acoro ſimilis, intenſioriſque: Hæ ſingularem vino gratiam adijciunt, ſi pinſitæ, linteique nodulo incluſæ, in cadum muſti colentur, cum ponduſculo vt ſidant, trimeſtriq; ſpatio macerentur ante vſum. Hæc eadem radix mandentium halitus ſuauiter inodorat. In vſus quoque ſalutis humanæ verti poteſt,

vt

ASARON CANADENSE.

Cabarch.

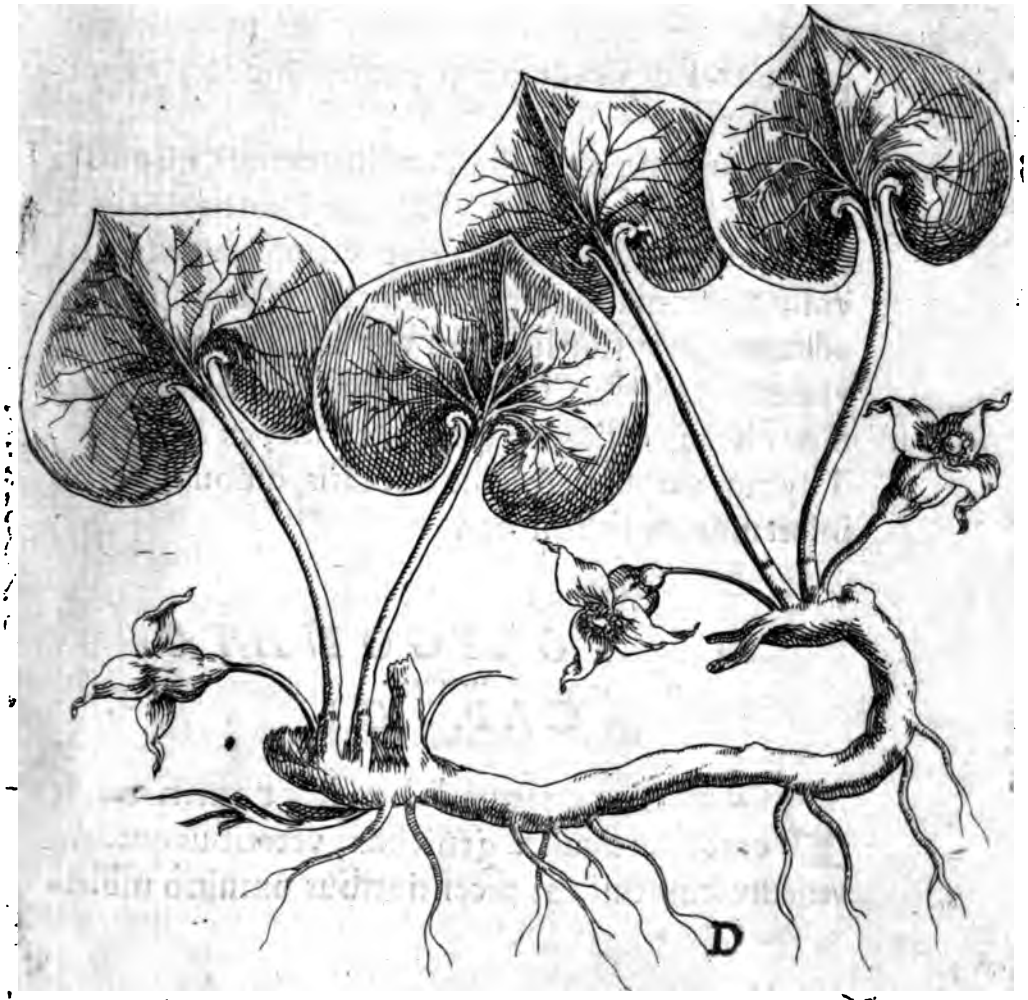

Cap. 13. lib. 22. vt vulgare, (quod Nardi vim habet, ipſumque ab aliquibus Nardum ſilueſtre aũt ruſticum ex Plinio appellatur) ſeu quibus aluus, vuidior diſtenditur, aut quibus fuerit gelidus humor Iſchiadi impreſſus moleſtus acerbitate doloris, nullum deducendis vrinis aut liquandis humoribus aptius Aſaro remedium obſeruauit Galenus. In Tertianis febribus, quarum contumacia preſidijs generalibus confici nequit, cum rigor inceſſerit, geminâ cochleari menſurâ ſuccus huius herbæ ex vino albo bibitur, felici ſucceſſu. Vtramque enim bilem & pituitam ſuſque deque, veratri modo, expurgat.

Lib. 8. de com. Med. ſec. locos cap. 3.

Meſues li. 2. cap. 22.

Lib. 21. c. 6. Aſaron, inquit Plinius, audio vocitari, quoniam in coronas non addatur. Sed cum Dioſcor. Aſaron dicat, πόαν στεφανωματικήν, vt vtriuſque ſententia concilietur, malim dici Aſaron, quod in ſcopas non addatur, ſiue ſint luſtrales verrendis Deorum aris, vt cenſet Lobelius in ſuis aduerſarijs, ſiue manuales illæ ſint, quas odoris gratia geſtant, ex Amaraco, Thymo, Serpillo, & alijs odoratis, quibus Aſaron inſeri minime ſit ſolitum.

Ruellius c. 20. lib. 1.

DE POLYGONATO.

ſa vertue.

CAP. XII.

POLYGONATVM quod à radice nomen traxit crebris articulatâ geniculis, veteribus quidem vnicum innotuit, at recentioribus omninò multi-

plex eſt & varium. Dodonæus, Fuchſius, Dalechampius marem πλατύφυλλον & fœminam anguſto folio agnouerunt. Lobelius tria aſſerit in ſuis obſeruationibus Polygonati genera, ſuperiora duo vulgaria, & tertium Tragi. Camerarius Maris duplicem differentiam facit, alterum baccas nigras, rubras alterum, aut purpureas profert; Cluſius ſex enumerauit, quatuor nimirum nouas ſpecies à ſe vno deſcriptas, & vulgares duas ab omnibus cognitas. Has omnes Polygonati ſpecies additâ vnâ à ſe inuentâ, quam in prodromo deſcripſit doctiſſimus Bauhinus, herculeo penitus labore in nouem claſſes diſtribuit in ſuo phytopinace. In vniuerſum itaque nouem differentiæ Polygonati ex auctorum ſcriptis eruuntur. Quibus ſubiungemus quinque hactenus incognitas, quæ ex noua Francia, & Virginia prodierunt. Prius autem non alienum fuerit ſi Polygonati deſcriptionem à Dioſcoride allatam examinauerimus. Dioſcorides Polygonatum ait fruticem eſſe cubito altiorem, foliis lauri latioribus & læuioribus, ſapore mali Cotonei aut Punici, qui flores per ſingulas foliorum ἀκ φύσεις promit candidos, folijs numeroſiores, inceptâ ab radice ſupputatione; qui radicem habet albam, mollem, longam πολυγόνατον καὶ βαρύοσμον. Hanc deſcriptionem vulgari Polygonato conuenire, vt nemo ambigit, ita & mancam eſſe nemo non videt: Ad perfectam ergo fruticis huius notitiam cuiuis deſcriptionis particulæ adijciendum nonnihil eſſe videtur. Quod ad caulem ſpe-

» rotundus, incuruus vulgaris instar: in vnum aut al-
» terum, interdum etiam tertium ramum diuisus,
» quem alternatim perfoliatæ vulgaris ferè instar
» amplectuntur folia Polygonati foliis similia, mol-
liora, saporis initio dulcis, deindè saliuam cientis &
nonnihil acris: ad singulorum foliorũ exortum, sub
ipsis foliis atque adeò ad illorum latus eadem seriè
exeunt singulares petioli longi, exiles, incurui, ex
quibus flores propendent singulares concaui, Oe-
nanthes, siue lilij conuallium floribus persimiles,
sed magis hiantes, atque in sex lacinias extrorsum
reflexas diuisi, interiore parte nigricantibus quibus-
dam maculis aspersi, odorati. Fructus trigonus viri-
dis initio per maturitatem rubescens.

VII. Bauhinus Brasilianum Polygonatum latifolium & perfoliatum alterum in prodromo descripsit, quod florum amplitudine plurimùm à superiore differt: flos enim quinque foliis separatis ab inuicem Narcisso minori autumnali similibus & æqualibus, sed albis constat. Semen non vidit, quod credibile est, capsulâ trigonâ concipi.

Iam vero vt quæ latifolia maris nomen sortiuntur, ita & quæ angustifolia fœmineum sexum præ se ferunt: cuius generis duæ species cognitæ sunt.

VIII. Prima caulem rotundum habet, qui foliis angustis asperulæ modo per interualla cingitur: fructus ex intersitio foliorum oblongus & ruber, baccarum Berberis forma & magnitudine in orbem prodit. hæc esse videtur planta, quam Plinius sub nomine ephemeri expressit.

Cap. 13. lib. 25.

geniculorum, alij Teuthalida, alij Carcinethrum, alij Clema, multi Myrtopetalon. D. Goupylus poſtrema hæc nomina inter adulterina ſynonyma Dioſcoridis, vt & alia quoque plurima recenſuit, quæ nihil ad huius Polygonati notitiam conferunt. Quicquid ſit, conſtat apud omnes auctores hoc Dioſcoridis Polygonatum eſſe, id quod mas vulgò nominatur, cuius quidem Camerarius ſpeciem vidit baccis rubris aut purpuraſcentibus. Tragus tertium Polygonati genus proponit, quod non aliud eſt, quam quod herbarij Ocymoides vocant, nonnulli Papauer ſpumeum, Monſpellienſes Behen album. Cluſius marem facit ramoſum, & non ramoſum: Poſterioris tres affert ſpecies, quarum prima vulgare Polygonatum eſt. Secunda caulem pedalem tantum profert ſtriatum (nec exactè rotundum, ſed modice in latitudinem compreſſum, folia obtuſiora & rotundiora vulgari.) huic ex ſingulis alarum ſinubus exeunt flores ſingulis magna ex parte petiolis inhærentes, vulgari maiores & odoratiores, reliquis à præcedenti non differt. Tertia ſpecies magnitudine plurimùm ſuperiores excedit, huius quippè folia Hellebori albi foliorum amplitudinem nonnumquam aſſequuntur. Creſcit in Siluis ſupra Viennam Auſtriæ. Ramoſum Polygonatum vnum à Cluſio deſcribitur, cuius verba hîc affero eo lubentius quod diſcrimen inter illud, & alia quæ à me poſthac deſcribentur faciliùs hac ratione cuiuis innoteſcere poſſit. Quarti latifolij caulis pedalis eſt, nonnumquam cubitalis aut amplior „ „

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

POLYGONATVM SPICATVM STE

componitur, hæc dum explicant ſeſe, aſteriſci effigiem ſignant, filamenta quoque tenuia eiuſmodi foliis interſeruntur. Floret eodem menſe. Iulio ſtatim quicquid floris eſt veluti marcidum fluit, ſicque vniuerſa planta ſterileſcit.

POLYGONATVM SPICATVM fertile.

CAPVT XIIII.

SECVNDA hæc Polygonati ſpecies figurâ & ſitu foliorum, teretis, glabrique cauliculi proceritate, nullatenus à proximè allata diſtinguitur. Radix alba (numquam ipſo caule vaſtior) per tranſuerſum fertur, raro admodum capillitio, & quâ geniculus ipſam diſcriminat, nouum μόσχευμα prodit. Flos ſupremis cauliculi folijs ab exortu abditus deliteſcit, nec ante apparet, quam illa ab inuicem diducantur: Tumque plures albi floſculi caulis faſtigio circumpoſiti ſpicam efformant: Singuli quinque aut ſex foliolis conſtant, ſimilis cum ſuperiori Polygonato figuræ. Excuſſo flore globuli tenues ſuccedunt, qui ſenſim eam magnitudinem aſſequuntur, quam in ſeparato folio appingi curaui. Baccas iſtas ſubrotundas excurrentes lineæ plurimùm commendant. Sex enim nigræ æquis interuallis vtrimque in puncto velut in polo ſeſe interſecantes, ſingulas baccas, albidas initio, ſeparant, XI.

POLYGONATVM SPICATVM FERTILE.

velut ſphæram Meridionales circuli, pari naturæ ingenio ac ſi Geometra compoſuiſſet. Hæ baccæ non mediocrem ſubeunt maturitate mutationem, ſenſim enim rufeſcunt, donec omninò rubeant, ac tum temporis ſignaturæ linearum penitus obliterantur. Ægrè admodum guſtatur, faſtidioſum enim ſaporem obtinet, qui ferè ex dulci in amarum deſinit, Solani lignoſi more, quod eapropter γλυκύπικρον vocauerunt.

Ex America allatum, vigilanti D. Veſpaſiani Robini culturâ, incolume iam ab aliquot annis ſeruatur.

Obſeruabis interim, floſculorum ocellos orbiculares expreſſiſſe chalcographum, cùm paululum in longitudinem extendantur.

POLYGONATVM RACEMOSVM.

CAPVT XV.

XII. AB eâ quam fructus huius repræsentat Vuæ similitudine racemosum Polygonatum nominauimus. Hoc radice firmatur crassa subalbida, pluribus internodijs extuberatâ, nec paucioribus capillatâ fibris. Caule aliquãdo simplici nonnumquam etiam, sed raro, duplici (vt hîc appingi curaui) eoq; rotundo atque atropurpurante in duo cubita eleuatur. Folia habet latissimè expansa. Nerui (quos in plantis ἴνας Græci vocant) simili atque in Plantagine ordine, per eorum latitudinem discurrunt: varij coloris, nunc purpurei, nunc atrouiridis. Vt autem folium quam in aliis speciebus durius & nigrius est: ita & eius ambitus rugosior, lineâ obscuriore clauditur. In apice caulis, vuæ floridæ simulachrum apparet. Mollia filamenta dilute pallentia, floscul orum loco petiolis insident, ferè vigent octiduò, quo elapso, succedunt acini rotundi, baccarum Iuniperi magnitudine, eximiam vuam componentes: flauescunt hi per initia, & mille notis, quasi sanguineis interpunguntur, longè vero postea maturitatem adepti, euanescentibus maculis istis, toti in Cerasorum ruborem transeunt. Eorum pulpa dulci sapore linguam afficit, seminaque alba continet subrotunda, quibus satis, vel leuissimâ adhibitâ operâ planta hæc facillimè pullulat.

POLYGONATVM RAMOSVM.

POLYGONATVM RAMOSVM flore luteo maius.

CAPVT XV.

XIII. HVIC Polygonato ſtatim gracilis in exortu caulis, teres, & glaber palmarem ferè longitudinem aſſequitur, mox in duos ramos diducitur, quorum ſinguli in plures poſtea diuiſi, cubitalem ſæpe longitudinem ſuperant. Folia caulem peruio vtrimq; ductu ita excipiunt, vt perfoliatæ ad inſtar, medium penitus obuallent: lęuia hæc ſunt, oblonga, venoſa, & extremâ parte obtuſa, pallidiſſiméque virent. E ſupremo cauliculorum apice, & ipſorum etiam foliorum ſinubus, incuruo deorſumque nutante pediculo flos luteus propendet, ſex anguſtis, ſed longioribus foliis compoſitus, quæ vt in Tuliparum genere fieri ſolet, ſeparatim diuiduntur. In interna floris parte ſiliquæ rudimentum, cum adnatis corniculis, ſexque longa ſubluteaque ſtamina deliteſcunt (quæ cùm integro flore conſpicere non ſit facultas, ſeparatim delineari iuſſi.) Cum defloruit, pediculus ſurſum flectitur. Semen albidum ſiliquâ coriacia, initio viridi, deinde furuâ triangulariſque formæ concluditur. Radix non adeò craſſa eſt, nec adeò candida atque præcedentium, ſed ſola fibrarum copia denſius contexta capillatur, nec proinde latius graditur, vt ſuperiorum. Floret ineunte Iunio. Iulio ſemina perficiuntur,

POLYG. RAM. FLORE LVTEO MAIVS.

quo tempore ſiliqua reſeratis commiſſuris trifariam hiat, vt concepto ſemini exitum patefaciat.

POLYGONATVM RAMOSVM flore luteo minus.

CAP. XVII.

XIIII. ADEO præcedenti Polygonato ſimile hoc eſt, vt ſeparata hiſtoria non indigeat: cùm ſolâ ferè foliorum figurâ ab eo deflectat, quippe quæ & anguſtiora multò & longiora ſint, ac etiam in mucronem deſinant acutiſſimum. Flore quoque nonnihil variat, multò pallidiore, cætera prorſus ſimile.

Hanc poſtremam Polygonati differentiam, vt & præcedentes duas ex noua Francia accepimus.

POLYG. RAMOS. FLORE LVTEO MINVS.

DE HEDYSARO.

Le Lupin

CAP. XVIII.

QVAM herbarij fabam lupinam, alij herbum, vulgóque grauam (quòd, vt arbitratur Ruellius, tritico, hordeo, cæteriſque frugibus, cum quibus alitur, ſuo complexu grauis ſit & moleſta:) hanc Dioſcorides ἡδύοσμον à ſuauitate odoris, & totius plãtæ figurâ nominauit: quaſi quis diceret ſcopas odoratas: frutex enim eſt ab vna radice flagellis multis emicans. Vnguentarij πελεκῖνον, vt & Latini Securidacam vocauere: quamuis Turnebo Securiclatæ potius nomen arrideat, quaſi ſecuriculatæ; hoc eſt à ſimilitudine ſecuris, quæ πέλεκυς græcis dicitur. Hedyſaron enim λοβοὺς φέρει κερατίοις ἐοικότας, ἐν οἷς τὸ σπέρμα πυρρὸν καὶ ἀμφίσημον ὅμοιον πελέκει· ſiliculos ſpargit modo Corniculorum aduncos, ſemen complectentes ancipitis ſecuriculæ figurâ. Quanquam non ita ſtrictè recentiores, qui Hedyſari ſpecies multiplicarunt: Hi enim nunc à ſiliquâ falcatâ, nunc à ſemine ſecuriculato, nunc verò à foliorum Ciceris inciſa facie, argumentum ſuæ nomenclaturæ ſumpſerunt. Sicque Dodonæus à foliis duplicem attulit differentiam, maius & minus: vtrumque foliis ciceris, maioris ſiliquæ ſunt compreſſæ, minoris rotundæ & incuruæ. Dalechampius à ſiliquis, nulla Ciceris foliorum habita ratione, minimum He-

Lib 3. c 66.

Lib. 3. cap. 146.

Ruellius.

Cap. 13. lib. 3. pempt 4.

dyſarum deſcripſit. Illudque trifolij pratenſis foliis. Lobelius à feminis figurâ Hedyſarum clypeatum deſcripſit, quod florum colore, & ſiliquis à ſuperioribus longiſſimè abeſt: huius enim flores ſunt Geniſtæ amplitudine, ſaturo coccino rubentes. Siliquæ non aduncæ, ſed ex orbiculatis loculis aſperrimis compoſitæ, in quibus ſemina geniſtæ. Cluſius Dodonæum imitatus, figuræ foliorum ciceris penitus adhærens, Securidacam peregrinam capiti 48. lib. 6 inſeruit. Hæc ſiliquas planas vtrinque dentatas vncialis longitudinis ſummo fert caulium faſtigio: hanc Cortuſus ſcolopendriam leguminoſam nominauit.

Proſper Alpinus à Corniculis, non autem à ſemine amphiſtomo elegantem in Creta Inſula Hedyſari ſpeciem reperit, quam Hedyſarum argenteum nominat, à floribus candidis trifolio proximis, apicem cauliculorum occupantibus egregia facta vmbellâ, quibus cornicula ſuccedunt, in quibus ſemina rotunda. Hæc planta folia ciceris obtinet, quibus ne ipſa hyeme quidem ſe expoliat. *Cap. 46. li. 2. de plant. exot.*

Inter dumeta duplex Hedyſarum creſcit, quod quidem ſiliquas profert articulatas: alterum purpuraſcit quod à Camerario ſcorpiuron vocatur. Alterũ pallide cœruleicoloris eſt: ad quas differentias cum clypeatum Lobelij referatur; non incõmodè etiam his Canadenſe Hedyſarum triphyllum adſcribetur, quandoquidem cum precedente plurimum affinitatis habere videtur. Nam floribus & ſiliquis aſperioribus, non per loculos clypeiformes, ſed ſecuris *Bauhinus.* *Hedyſarũ noſtrum.*

ancipitis effigie ſeriatim articulatos, Lobelij Hedyſarum refert: accedit & florum & ſeminum maturationis tempus idem.

HEDYSARVM TRIPHYLLVM Canadenſe.

CAPVT XIX.

HVIVS altitudo in frigidis locis duorum fere cubitorum eſt, in apricis in vnum tantum erigitur. Caulis numeroſus ab radice pullulat, anguloſus ac medulloſus: fibris ille multis ſtriatur, aliis virentibus, aliis pallentibus, aliis rubentibus: Mediâ caniculâ ſpicatim flores prodeũt Hedyſari legitimi facie, ampliores multò horum ſuperiora folia ſaturatius rubeſcunt, laterum alæ & ſubiecta carina dilutius ac pallidius rubet: ſiliqua per floris marcidi cẽtrum oritur, falcatim per intermodia diſcriminata, aſperrima, quæ lineis ſuprà & infrà rubentibus clauditur. Radice nititur fibroſâ, ſubnigrâ, maxime viuaci. Aprili pullulant folia, initio quidem rubentia, quæ tandem atrouireſcunt, & trifolij aſphaltitis more diuiduntur. Tota planta inodora eſt, ac proinde perperam ab aliquibus trifolium aſphaltites Canadenſe creditur. Miſſa fuit ſub nomine Galegæ Americanæ, quo autem argumento, in materia ſtirpium verſatis iudicandum relinquo. Satius duxi ad Hedyſari articulatâ ſiliquâ claſſem re-

DYSARVM TRIPHYLL. CANADENSE.

ferre. Medijs enim in ſiluis naſcitur in America Septentrionali, ad noſque ex noua Francia miſſi ſunt eius loculi ſecuriculæ inſtar, in quibus ſemen geniſtæ concipitur.

Sapor virenti non ita conſpicuus, ſiccatæ ſubacris: atque ita calidam in primo, ſiccamque in ſecundo gradu eſſe arbitramur, cum aliqua peculiari purgandi facultate, eius periculo à me facto. Purgantium enim potiuncularum decoctis addita vnc. vnius pondere, catharticorum vim promouet, non tenues ac ſeroſos ſolum; ſed viſcidiores etiam humores educendo. Incocta atque appoſita, frigidiorum tumorum concoctioni maxime conducit.

BVGVLA ODORATA Luſitanica.

CAPVT XX.

INSIGNIS hæc Bugulæ ſpecies annua eſt, & ſatu quotannis prouenit; radicem habet nigro capillitio fibroſam, nequaquam humi repentem: ab hac ſuccreſcunt quatuor aut quinque cauliculi rotundi, hirſuti, geniculati quâ parte folia exeunt: quæ folia longa ſunt, hirſuta, atrouirentia, duabus aut tribus laciniis recuruum dentè referentibus vtrimq; diuiſa: quò autè inferiora ſunt ac terræ propiora, eò ampliora; quò remotiora eò breuiora, & anguſtiora, vt ferè tandem capillari tenuitate appareant iis

BVGVLA ODORATA LVSITANICA.

in partibus, in quibus floribus interpoſita ſunt. Flores enim inter foliola caulem à medio fere ad apicem vſque quaſi verticillatim ambiunt, & intermediis foliolis illis, obducto veluti ſepimento muniuntur. Flores ſunt violacei coloris, in tubulum efformati, cuius extremum alterum ab exiguis calycibus prodit: alterum vt in Bugulâ noſtrate, dū hiat rictum quendam mētitur. Decuſſo flore (quod circa Auguſtum menſem accidere ſolet,) Calyculus ſeminibus albis turget, quæ nouam ſequente anno progeniem ſubminiſtrant. Seritur menſe Martio. Tota planta odoratiſſima eſt, iucundiſſimiq; aſpectus; Et apud nos proceritate vix pedem implet, quanquam in Luſitania vnde eam habuimus, longè elatiorem eſſe acceperimus. Huius etiam mira vis eſt, ſi cum cæteris ſpeciebus addatur potionibus vulnerariis.

CYCLAMINVM ORIENTALE.
Katmer Bouhour Turcarum.

CAPVT XXI.

CYCLAMINVM Conſtantinopoli allatum opera & ſtudio diligentiſſimi herbarij Domini Bachelier, in hortis noſtris publicis iam ſatis vulgatum eſt: præter enim largam huius plantæ copiam, quam poſtrema nauigatione conquiſiuit, non inerti opera ſeminibus iactis huius etiam propaga-

tioni

CYCLAMINVM ORIENTALE.

tioni conſulens auctionem plurimam fecit.

Hoc Cyclaminum pro radice cortice nigro obductum tuber habet ampliſſimum, quod infra ſupraque mediocriter ſubſidit, vt Rapum: huius media ferè parte vulgari ſimiles, ſed longiores extant pediculi teretes, carnei coloris, quorum alij folijs, floribus ornantur alij: eodem enim momento ambo pullulant. Folium ederaceum eſt, nec anguloſum, in ambitu tenuiſſimè ſerratur, illud atro-purpuraſcit à terra, ſuperne pingitur diuerſa viriditate, in quâ etiam albicant maculæ. Flos è calice quinque foliolis compoſito exit: Varietas in eo multiplex eſt, ferè quadruplex apud nos obſeruatur: nunc quippè foliis quinque tantum conſtat flos (aliàs purè candidus, aliàs coloſſinus, & imâ parte elegantiſſimè purpuraſcens.) Nunc foliorum numerus duplicatur, (quorum duplex quoque eſt differentia, aut enim flos iſte totus albus eſt, aut huius pars infima purpureo colore fimbriatur.) Folia hæc longiora ſunt multo & anguſtiora noſtratium: initio quidem dum è calice erumpunt ſimul intorta deorſum nutant, nec multo poſt latius diffuſa ſurſum reflectuntur, ac veluti corollam formant, cui cauum odoratiſſimum ſubeſt, à quo ſingula folia profluunt: nec enim vnum ſeorſim decidere poteſt, quin & vniuerſa concidant. In eodem cauo quinque apices ſubatri, æquali interuallo diſiuncti apparent, eidem cauo ita agglutinantur vix vt ab eo diuelli queant. Statim atq; flos decidit, pediculi in ſpiram ſerpentium more conuoluun-

tur, & ſemen progignunt rotundâ capſula incluſum. Floret Aprili. Semina Iulio matureſcũt, & ferè quod anni reliquum eſt, foliis deſtituitur.

Cyclaminos Græce dicta à quodam qui Κύκλος vocatus eſt, qui primus virtutem huius herbæ inuenit. Vel quod talis herba habeat radicem rotundam, Græci enim Κύκλον rotundum vocant. Huius radicis ſuccus vino admixtus ebrios facit. *Iſidor. orig. lib. 17. c. 9.*

[a] *Coloſſinus color à Coloſſis Troadis vrbe, in qua lanæ tingebantur coloris elegantioris, apprimè florem Cyclamini referentis, qui color inter candorem & purpuram medius eſt.*

DE ARVNDINE.

CAPVT XXII.

VT eſt in ijs, quæ ad vſus hominum ſpectant, natura liberalis: ita & in ijs quæ ad vitæ neceſſitatem pertinent, aut ſenſum oblectationi conferunt, longè profuſior eſſe ſolet: vt-pote quæ ſinguſis animantium ſenſibus pari diligentia conſulat. Nec magis eſt varietatis ſaporum ad guſtus gratiam ſtudioſa, quam & incredibilis colorum mixturæ ad oculorum oblectamentum Hæc varietas cùm in pleriſque vegetantibus cernitur, tum maxime in Arundinũ genere manifeſta eſt, quarum eſt tanta differentia, vix vt certus à quoquam auctore ſpecierum numerus ſtatui poſſit: Quod animaduertens

Cap. 12. lib. 4. Theophraſtus, vt ſolet, conciſa breuitate in duo ſumma genera contraxit. Dioſcorides variis locis *Cap. 11. lib. 24.* ſeptem enumerauit. Bauhinus 21. agnouit. Plinius 29. Quæ omnia doctiſſime perſequitur Dalechampius lib. 9. cap. 5. primi Tomi. Speciebus Arundinum indita ſunt nomina ex variis vſibus quibus dedicantur, vt apud quoſuis auctores legere licet. Differentias vero faciunt radix, calamus, panicula, folia denique ipſa: quarum partium Natura nullam ſuperuacuam eſſe voluit. Calamo, qui in Rheno *Plinius cap. 36. lib. 16.* naſcitur, nihil eſt ſagittis aptius; huic namque plurima ineſt medulla, ponduſque volucre, contra flatus quoque peruicax libra: Syringias vtiliſſimus fiſtulis. Auleticus tibiis. Pomponius Mela refert in India vaſtos adeò eſſe Arundinum calamos, vt earum ſciſſa internodia veluti nauitas binos & quædam ternos etiam vehant. Solinus Arundinis radicem decoqui, exprimique humorem teſtatur ad melleam ſuauitatem. Saccharum vero in ipſis arundinibus ſalis modo coactum, dentibus fragile in India, atq; Arabia felice inueniri, teſtis eſt Dio- *Cap. 104. lib. 2.* ſcorides. Plinius item affirmat, non amplius nucis *Cap. 8. lib. 12.* auellanæ magnitudine reperiri. Ac proinde facile elui poteſt quorumdam opinio qui ſaccharum priſcis ignotum fuiſſe crediderunt. Inter *Lib. 2. epiſt. 2.* quos Ioannes Manardus: quem ſequitur Fuchſius *Lib. 1. c. 35.* in Paradoxis Medicinalibus: quorum rationes vnico verbulo quiuis conuellere poteſt. Antiquorum enim ſaccharum tale erat, quale reperiebatur, aut mediis in Arundinum calamis, aut in rimis vi ca-

loris eductum, vnius Solis opificio excoctum, denſatumque ſalis modo, nec amplius nuce auellana, ingratum & tantum medicamentis aptum: Nunc verò naturalem defectum laſciuientis gulæ impetus artificio quodam expoliuit: itavt coctione ſecunda, tertiáque medullaris eiuſmodi ſuccus limpidior redditus, cogatur in panes turbinatos, quales apud Seplaſiarios venales proſtant. Atque vt obiter dicam, in eo grauiter errant, cùm aiunt in ſolis Arundinum foliis ſaccharum colligi: item cùm Arundinem cauam eſſe, nec medulla plenam affirmant: ſiquidem inter Arundines maſculæ omnes ſolidæ ſunt, ſeu medulla tenui, ſeu cartilagine dura plenæ, ex Theophraſto ἔστι δὲ ὁ μὲν ἄῤῥην στερεός. ὁ δὲ θῆλυς κοῖλος, maſcula ſolida eſt. fœmina inanis. Imò & ipſe tales Calamos Indicos vidi, quorum cutis extima variis velut literarum arabicarum figuris naturaliter ſculpta erat, intus cartilagine adeò ſolida plenos, vt cùm eos acrius collideremus, ſcintillæ illicò excuterentur, quæ graui ac ſulphurato odore aërem inficerent. Sed & ipſe Theophraſtus ſacchari mentionem fecit libello de melle conſcripto, cuius tantum extat fragmẽtum: Triplicem enim mellis generationem affert: Primam à floribus & odoratis rebus. Secundam ab aëre, cùm liquidiuſculus à ſole cõcoctus cadit. Tertiam ab arundinibus. Per primam enim intelligit mel noſtrum vulgare. Per ſecundam ſignificat manna, quod eſt mel roſcidum, & Ἀερόμελι apud Athenæum dicitur. Per tertiam ſaccharum. Sed hæc obiter: nunc de reliquis Arundinum par-

Lib. 4. cap. 12.

tibus, hoc est de folio & panicula dicamus. Folium storeis & tegetibus texendis aptum est. Quibus olim excipiebant oliuas, referente Columella: nunc verò apud Septentrionales nonnullos sternendis Casularum pauimentis instar mattæ vsurpatur: apud alios iuncis & aquaticis grammibus permixtũ stramenti loco domibus tegulam præbet. Calami odorati folium ob ὠφέλειαν commendatur. Adarchæ vocatæ Arundinis dentibus vtile est. Denique Panicula scopas & verriculæ præstat, pro pluma strata cauponarum replet: quæ limosiore callo induruit contusa & interiecta nauium commissuris, ferruminat textus, glutino tenacior rimisque explendis fidelior pice. Hoc vno infesta est Arundo, quòd eius paniculæ lanugo quam ἀφήλην Græci vocant ἐμπεσοῦσα εἰς τὰς ἀκοὰς κώφωσιν ἐργάζεται, inquit Dioscor cap. 115. lib. primi. reliquis omnibus suis partibus vtilis.

Dioscor.

Plinius.

„
„
„

ARVNDO INDICA VARIEGATA sive Laconica Theophrasti.

CAPVT XXIII.

PRÆTER traditas ab auctoribus, qui ante nos scripserunt Arundinis species, nouam hîc ex India allatam proponimus, quæ ob varietatem tanti apud nos æstimatur, vt vnius plantæ pretium fuerit 12. aureorum. Huius radix vulgaris more na-

ARVNDO LACONICA THEOPHRASTI.

turâ viuax & geniculata, ſingulis annis calamos & folia vere nouat, quæ duo ſimul apud nos Hyeme intercidunt. Calamus hominis proceritatem implet, ac ſuperat, vix nudus oculis patet. Folia enim quæ in ſuo exortu tubulo facto pediculi vicem præſtant, complexu tenues per ambitum inducunt tunicas, atque ita ſubinde naſcentia ab imo ad ſummum vſque, calamum operiunt. Inter hæc folia quędam cubitum longitudine ſuperant, latitudine vnciam alteram explent: (Notabis hîc Plinium, qui Indicarum Harundinum folia dicit eſſe breuia: cùm huius noſtræ, quæ ex Indiis Orientalibus petita eſt, ſint ampliſſima: Nec minora Sacchariferæ, cuius folia binos cubitos æquant,) Incana ſunt omnia, varie tamé colorantur excurrentibus lineis latis, quarum aliæ ſubflauæ ſunt, aliæ virides, aliæ ſubrubræ: quanquam is rubor non omnibus foliis communis ſit, ſed tantum ad radicem natis. eius paniculam videre non licuit. Hanc Arundinem ex iis eſſe arbitror, quas Natura potius ad ornatum & oculorum gratiam, quam ad vllum alium vſum eſſe voluit Interim nemini dubium eſſe debet, quin hæc ſit, quam Theophraſtus lib. 4. cap. 12. Laconicam vocauit, aut ſaltem eius ſpecies. Theophraſti verba hæc ſunt ἔχουσι δὲ μεγάλας διαφορὰς ὥσπερ ἐλέχθη καὶ τὰ φύλλα, οὐ πλήθει καὶ μεγέθει μόνον ἀλλὰ καὶ χροιᾷ. ποικίλος γὰρ ὁ λακωνικὸς καλάμος, plurimum autem differunt folia non magnitudine & numero tantum, ſed etiam colore: ſunt enim Laconicæ Arundinis vocatæ variegata (intellige folia.) etiáſi aliæ Arundines variegatæ

gatæ in regno Bengala creſcant quarum calami & folia pluribus punctis notentur, de quibus D. Paludanus in ſuæ Hiſtor. Orient. Part. 2. cap. 18. Sed vt noſtra hæc arundo longè eſt illis ornatior, ita & præ cæteris Laconicæ nomen meretur potiſſimùm cùm tantum de differentia petita à foliis verba faciat Theophraſtus, quæ ſola noſtra in Arundine vario colore pinguntur.

FVMARIA SILIQVOSA ſemper virens.

CAPVT XXIV.

IN America Septentrionali duæ Fumariæ ſpecies naſcuntur. Altera ſemper viret: altera autem elapſo vere diſparet, tametſi viua radix ſub terra adoleſcat, & tecta terræ tepore propagetur, donec ſequente anno repullulet. Quo fit vt prior, ſpecies eſſe videatur Fumariæ noſtratis, cuius tam frequens eſt in medicina vſus: poſteriorem vero referamus potius ad eam Fumariæ ſpeciem, quam herbarij Cauam radicem appellant.

Prior itaque quam ſiliquoſam dicimus recta ſurgit, caule pedali, rotundo, glabro, tenui velut cinere aſperſo, qui leuiore tactu facilè defloratur. In folijs cæſius læuor, & diuiſura ſimilis vulgari, amplitudo tamen eſt maior. Brumale tempus ea non metuunt. Cauliculi alatim pullulant. Floribus in

Huius fumariæ ſecundam ſpeciem require poſtea folio 127.

FVMARIA SILIQVOSA SEMPER VIRENS.

apice ſpicantur, radici cauæ ſimilibus, colore autem diuerſis: horum enim canaliculus carneo, os autem patulum fuluo, atque aureo colore ſplendet. Floribus ſuccedunt ſiliquæ, falculæ in modum contortæ, flaueſcentes, in quibus ſemina milij modo compreſſa, rotundiora tamen concluduntur. Radix fibroſa eſt, vulgarique denſiùs capillata. Planta hæc acris ſimul & amaræ qualitatis eſt particeps: vnde vt ea, quæ eſt deſcripta à Dioſcoride, efficacius etiam vrinam ciere poteſt: ſimulque biliosos humores deducere. Dentibus attrita, & ore contenta diutius, ſaliuam promouere conſueuit. Succo caliginem diſcutit, itaque in medicamenta oculorum addi poteſt, vt vulgaris.

Fumaria latine, græcè καπνὸς dicitur, à fumo, inquit Plinius, delachrymationem enim facit, ceu fumus, ſi oculis eius ſuccus inſtilletur. *Cap. 15. lib. 25.*

AQVILEGIA PVMILA *præcox Canadenſis.*

CAPVT XXV.

MINIMA hæc Aquilegiæ ſpecies, quòd infelicius creſcit, Pumilionis: quòd celerrimè, præcocis nomen meretur: nam ante Maium menſem flos ferè elapſus eſt vniuerſus. Folia habet Talictri pratenſis figura & amplitudine paria, colore quadantenus ſimilia, nam aliquanto pallidius

AQVILEGIA PVMILA PRÆCOX CANAD.

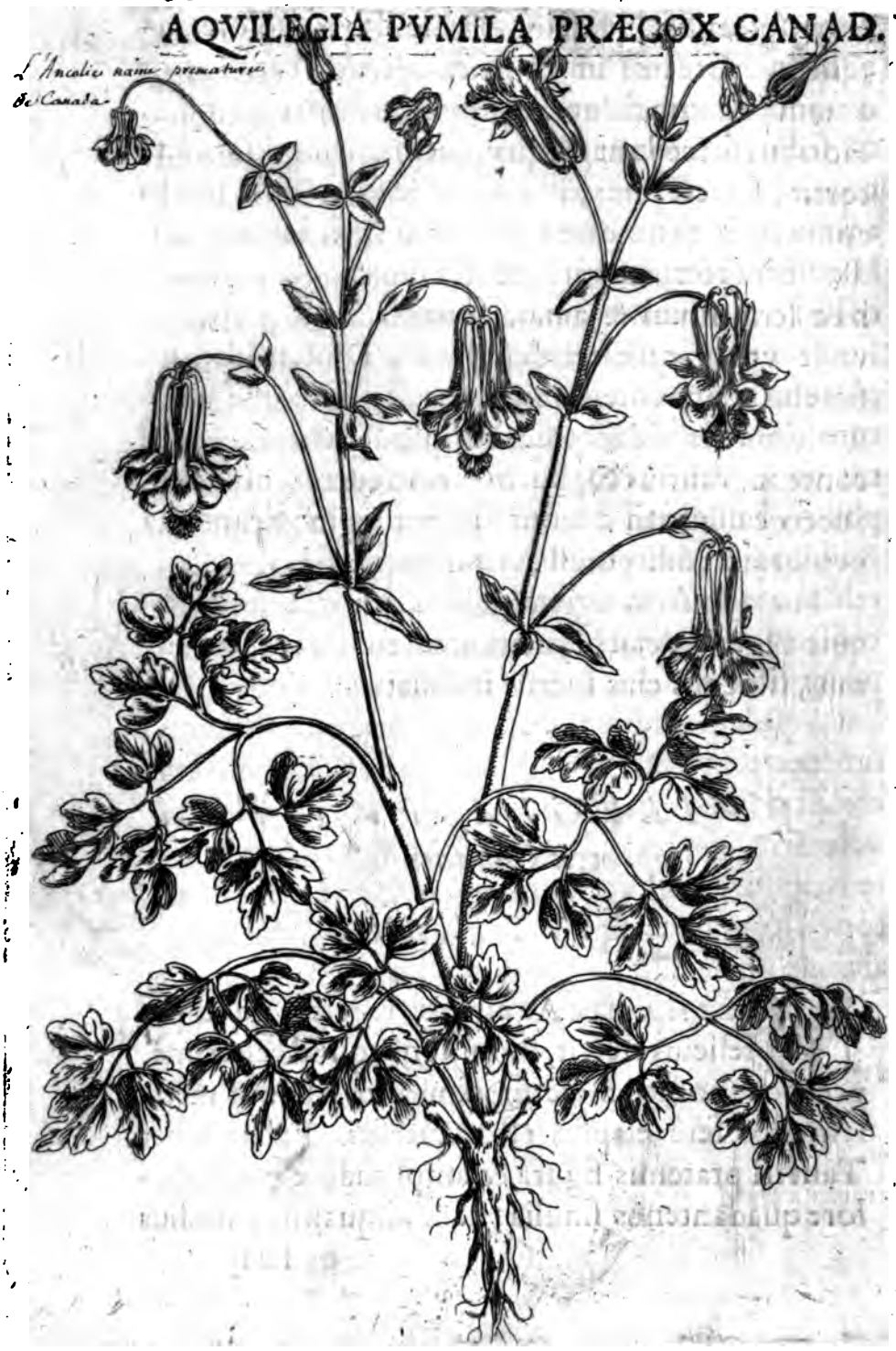

virent. Caules tenuiſſimi, rubentes, vix palmum æquant. Floſculi in ſingulis apicibus creſcunt, quinque corniculis cauis, non vt in noſtrate aduncis, ſed rigidis conſtantes: quæ cornicula à medio ad conum vſque punicei obſcuri coloris ſunt, infrà autem, quâ parte hiant, croceo colore tinguntur. Hæc inter cornicula quinque foliola punicei etiam coloris medium tenent, quorum mucro deorſum vergit. Floris in medio ſtamina ſunt alba quam plurima; quæ luteis apicibus faſtigiantur, ſimul cum flore defluunt. Quæ in ſpinulam acuminantur, in 4. aut 5. recuruas ſiliquas formantur, Delphinij ſimiles, in quibus ſemina nigra & nitida. Radices ſubſunt tenuiſſimis filamentis fibratæ. Cæterum omnis Aquilegia veteribus ignota fuit, à recentioribus autem inter coronarias recenſetur: nuncque Aquilina, nunc Aquileia nominatur. Malim Aquilegiam appellare, cuius vocabuli ethymon ſubtexere lubuit. Quod hæc planta, initio dum creſcit nondum explicatis folijs, & nubilo die conuolutis in ſeſe, per imbres aquas colligat nec defluere patiatur: pari vocabuli ratione, quâ qui aquas conquirunt ſparſaſque hinc inde venulas fontis in alueum deducunt, *Aquilegi* dicuntur. Lege Plin. Cap. 6. lib. 26.

ASTER LIPTOS

Plant.

CAPVT XXVI.

QVAMVIS procera sit, & valdè ramosa huius Asteris species, quæ ab America Septentrionali nuper allata est: vix tamen duo cubita excedunt caules eius rotundi, quos folia obscurè virentia longiuscula, sine pediculo vestiunt, pediculi namque loco, appendiculæ quædam alarum instar è marginibus foliorum deorsum flexæ, vtrimque cauli proximè adhærent, ibique desinunt vnde folij alterius exordia sumuntur. Flores lutei Bellidi maiori similes in summo cauliculorum nascuntur, medio scilicet orbiculo luteo prominente, & folijs è circumferentia exeuntibus, velut Astri radiis aureo colore fulgentibus (vnde nomen.) Flos vetustate in pappos abit, qui, si digitis infries, Chamæmelinum quiddam redolent. Radice nititur fibrosa hic Aster, quem sapor, astrictionis potius quam alterius cuiusuis qualitatis participem esse testatur.

ASTER LVTEVS ALATVS.

ASTERISCVS LATIFOLIVS Autumnalis.

CAPVT XXVII.

NOVA hæc Americana planta reliquas inter Aſteriſci differentias Autumno præmaturius floret. Radix huic crebris compacta filamentis; caules lignoſi, rotundi ſubrubri bicubitales; folia in ambitu ſerrata, longis pediculis innixa (velut pyri) in eximiam latitudinem panduntur, quæ ſenſim in mucronem graciléſcit: coloris quidem ſupràluteo-virentis, inferna autem parte velut Cyclamini: caulium cacumini luxurians adeò florum inſidet copia, vt quamplurimis contextum floſculis ſertum potiùs, quàm genuinum plantæ florem dixeris. ſinguli flores duplo minore ſtella fulgent, quàm vulgaris Aſter Atticus (ob eámque cauſam Aſteriſcum potius, quam Aſterem appellauimus) medium cineracei coloris vmbonem habent, circa quem foliola veluti radij dilutiſſimè purpuraſcunt.

Sitne vero hæc planta iſdem prædita viribus, quibus Aſter Atticus Dioſcoridis nondum compertum habui.

DE

ASTERISCVS LATIFOLIVS AVTVMNAL.

Le Eliaguet d'Artigue
a large feuille.

DE CENTAVRIO.

CAPVT XXVIII.

TAM varia ſunt & intricata, quæ auctores melioris etiam notæ, de ſpecie, & numero Centaurij ſcripſerunt, vt non modo, ex Plinio, imperiti confundant hæc omnia, & vni generi aſſignent: ſed etiam noſtri ſæculi doctiores, id non ſatis capientes, vel primas duas Græcorũ ſpecies duntaxat admittere coacti ſint: vel inter eos qui curioſiùs varietatem ſtirpium quotidiana exercitatione rimantur, plures eius ſpecies aſſignare. Plinius tres attulit. Prima eſt Centaurium maius Dioſcoridis, quod ille Centauream nominat, ſiue Chironiam; quòd eâ curatus dicitur Chiron, cùm Herculis excepti hoſpitio pertractanti arma ſagitta excidiſſet in pedem. Secundam, Centaurium appellat, minorem illam ſpeciem vulgatiſſimam, fel terræ herbariorum, quam Libadion dici teſtatur, quod circa λιβάδας & rigua loca ſponte naſcitur; hocque Synonymum loco Limnæi, in Dioſcoride reponendũm cenſet Dalechampius. Tertia eſt Centauris, cognomine Triorches. Qui eam ſecat rarum eſt, vt non vulneret ſeſe. Theophraſtus defendi eam impugnarique colligentes tradidit à Triorche Accipitrum genere. Geſnerus lib. 3. de Buteone quem τριόρχην Græci vocant, notat Plinium imperitiæ, dum aliorum inſci-

Cap. 26. lib. 25. nat. hiſt.

Ibid.

Centauriũ maius primum.

Centauriũ minus.

Cap 39. lib. 11. Dalech.

Centauris.

De volatil.

tiam arguit ; Apparet, inquit ipſum Theophraſti verbis eſſe deceptum (φυλάττεσθαι δὲ χὴ τὸν χειροναυίδα τέμνοντα, τριόρχην, ὅπως ἀτρώτους ἀπέλθῃ. *Centauridam quoque ſecantes Accipitrem Triteſtigerum dictum cauere, vt ſine vulnere diſcedant:*) quòd Centauridi Triorchidis cognomen dederit, cùm hoc verbum ad Accipitrem referatur : Fabuloſam præterea hiſtoriam credit de Buteonis certamine ; cùm adeo vilis ſit ac timidus, vt à minutis auibus ſæpenumerò pellatur ac fugetur : cuius rei gratia apud Italos prouerbium tranſijt in effœminatos & timidos, quos huius auis nomine Poyanas vocant. Apud nos etiam *Buzard* quaſi *vne buze* amentem ſignificat : Et proindè vix creditur adeò imbelle animal audere homines aggredi, aut etiam roſtro impetere.

Theop. l. 9. hiſt. cap. 9.

Dalechampius ait Plinium ex ſuo ipſius iudicio, tertiam hanc ſpeciem excogitaſſe contra Græcorum ſententiam ; & Theophraſtum de Centauride, non vt tertia ſpecie ſcripſiſſe, ſed Centauridem, pro Centaurio minore accepiſſe. Huic ſententiæ Gaza adſtipulatur : Centauridem enim febrifugam vertit, quod epitheton vni Centaurio minori ab omnibus herbarijs, & Medicis tribuitur. Carolus Cluſius in ſua rariorum Plantarum Hiſtoria, præter duas vulgares Centaurij ſpecies, Maioris alteram ſpeciem deſcribit à ſe ſuprà Olyſipponem in lapidoſis iuxta Tagum collibus inuentam. Alterum Centaurij Magni genus, inquit, longa habet folia non in lacinias diuiſa vt primum, ſed [a] Armoraciæ foliis non diſſimilia, & ad Glaſti foliorum humi expanſorum ſimi

Centaurium maius Car. Cluſij lib. 4. cap. 5.

[a] *Armoracia hic Plinij intelligenda*

quæ eſt ἀγρία ἐξὶα Dioſc. ſiue Raphanus Ruſticanus, non autem Dodonei, aut Tabernom. quæ eſt Rapiſtrum.

litudinem plurimùm accedentia, per ambitum ſerrata, ſaturæ viriditatis, & amariuſculi ſaporis: caules inter folia prodeunt cubitales aut ampliores, rotundi, circa ſummum bifidi aut trifidi, ſquammata capita ſuſtinentes, prioris Centaurij maioris æmula: florem villoſum coloris albeſcentis inſtar Primi; ſemen Cnico ferè ſimile, ſeu vt verius dicam, Primi, ſummo hirſutum & molli lanugine inuolutum: radicem valdè craſſam, duram, longam, denſo cortice tectam, foris quidem nigro, internâ verò parte flaueſcente, ſuccumque croceum reſudante, qui cum amaritudine quadam aromaticus eſt.

Centauriũ nothum Dalech.

Dalechampius vltra triplicem iſtam differentiam, quartam attulit, quam Centaurium Nothum appellat. In humidis Alpium vallibus prouenit, radice craſſa, nigra, lignoſa, huc illuc ſparſa, intus alba, guſtu amaro, caulibus multis, cubito altioribus, denſa lanugine obſitis, anguloſis: foliis Cannabis vtrimque diſſectis in vno pediculo villoſo & fere cubitali multis, ordine collocatis, numero ſemper imparibus vt ferè 13. aut 15. ſingulis ſint pediculis, quâ pediculi florem ſuſtinentes è caule prodeunt, ipſum caulem vtrimque amplectentibus, & illic in longum & anguſtum diuiſis, floris capitulo ſcabioſæ vulgari ſimili, hirſutis erectiſque ſquammis, compacto flore luteo.

Hiſce & duas ſpecies ſubtexam tum ſuo aſpectu, tum & ipſâ quoque ſingularitate elegantes.

CENTAVRIVM MAIVS luteum.

CAPVT XXIX.

CENTAVRII maioris lutei radix craſſa, longa, & altè depacta, ſimplex, nunc bifida in extremo, carne intus alba, foris cute nigra & dura obtegitur: ſucco madet pallido, ſaporis acerbi: Caules inde plurimi exurgunt cubitales, tenues, duri, teretes, & fibris intercurrentibus aſperi, geniculati, ſurſum oblique acti; foliis longis in lacinias vtrimque impares diuiſis, inæqualibus inter ſe, ac diſſimilibus veſtiuntur, quæ in ſuo iuxta radicem exortu Anthyllidis leguminoſæ folia quadantenus referunt non inciſurâ modo, ſed etiam colore glauco. (ſeu vt Dioſc. ait viridi Braſſicarum colore) differunt tamẽ tum magnitudine, tum quòd Anthyllidis foliola ſuo acumine in folij neruum deſinant: quod quidem acumen obliquè expanſum in noſtro Centaurio velut ala neruum vellit, & in alterum vſque foliolum declinat. Quò ſuperiora folia, eô laciniis pluribus diſſecta, in ambitu nequaquam crenata inſigni læuore poliuntur. Caulium apicem exornant capita acuta: paulò inferius autem minima adnaſcuntur, cum folij appendicula: omnia vt in Cyano ſquammosâ agglutinatione compacta, à quibus per ardores lentus humor deſtillat. Iulio aut Auguſto

CENTAVRIVM MAIVS LVTEVM.

menſibus Luteopallidum florem explicant Aphyllanthon, qui vetuſtate marcidus fuſceſcit, ac deorſum in ſubiectum caput reuoluitur; donec maturitate ſeminum reſeratur, tuncque aperto calice plurimum ſemen fundit Cnico ſimile, ceu laneis floccis inuolutum, vt in Centaurio vero. Non mihi conſtare potuit vnde fuerit erutum hoc Centaurium, quod ſine nomine, & ſine vlla adſcriptione patriæ, aduectum fuit ex Anglia anno ſuperiore. Hæc herba ſicut guſtu contrarias qualitates ſortitur, ita & vſu præſtat contrarios effectus. Guſtu acida aſtringenſque apparet, ſub finem tamen leuiculâ acrimonia linguam pungit: vt ratione aſtrictionis & aciditatis adiunctæ, ſanguinis vndecumque ruentis profluuium ſiſtat: Raſa aut contuſa radix & appoſita, vulnera glutinat vt Centaurium verum. Sed & innocentius plures eius drachmæ ſumi poſſunt, nec opus eſt febricitantibus ex aqua propinari: ſatis enim in ſe frigiditatis ſuccus poſſidet; vi cuius & viſcerum intemperiem emendat & infarctu liberat, & bilem pituitâ velut viſco inhærentem deturbat. Siccata autem, & Rhapontici in morem commanſa nutritionum viſcerum tonum ſeruat, reſtituit & vacuum excrementicijs humoribus ventriculum reddit.

CENTAVRIVM FOLIIS Cynarę.

CAPVT XXX.

Plin. cap. 4. lib. 2.

CENTAVRIVM maius Panacis genus eſt, quod ab inuentore nomen accepit: ac ferè genus omne herbarum, quarum vis præcipua in expugnandis morbis haberetur, Panaces nominarunt. Panaces enim ipſo nomine morborum omnium remedia promittit: Quamuis & huius genera cibis ſæpius quam morbis addicta reperiuntur: qualia inter olera noſtri non pauca numerauere, noſque proximè ſequenti capite ab orbe nouo delatum vnum eiuſmodi referemus.

Mons Pyrenæus eique confines colliculi quibus medicinalium herbarum plurima ſeges eſt, inaudito hactenus Centaurij genere gloriantur. Hoc brachiali radicis atræ craſſitudine in altum deſcendit, foliis ampla magnitudine laciniosis: diuiſurâ Cynaræ folia referentibus, colore ſuprà viridibus, infrà candidis; tenuis quippè lanugo hac parte naſcitur adeo læuis & polita, vt coloratam potiùs quàm tomento obductam putes. Naturæ luſus detegitur cùm rupti folij portio vtraque à ſe diuellitur. Bicubitalis caulis, anguloſus, lanuginoſus, foliis vndique luxurians in plures alas diuiditur; fert in cacumine capitula calathi effigie, ſquammulis aculeatis imbricatim

CENTAVRIVM FOLIIS CYNARÆ.

imbricatim aggeſtis hiſpida, quæ exiguæ Cynaræ magnitudinem implent: color fuluus: dum dehiſcunt ſingula, florem Aphyllanthum purpureo quodam glomeratum corymbo expandunt (quod vix ante Auguſtum apud nos euenire ſolet.) Excuſſo flore capitula clauduntur, ineſt iis ſemen copioſum Cnico ſimile: paucis inde diebus maturitate paulatim dehiſcentia, incluſa lanugine ſemina oſtendunt. Sapor auſterus, & ſubamarus bilem ſubducit inteſtinis morantem, ſummoque habetur contra Rheumatiſmos præſidio.

PANACES Καρπιμον. *SIVE RACEMOSA Canadenſis.*

CAPVT XXXI.

NASCITVR & in America Panacis genus cuius elegans eſt, & à nullo hactenus tradita facies. Vbique prouenit, ſolo macro, pingui, limoſo; etiam inter difficultates ſaxeas. Radix pollicari craſſitudine deorſum fertur, effoſſam vidi pedem longam, ac ne ſic quidem ſolidam, ſed abruptam. Caulis rotundis geniculis articuloſus, ramoſus, obſcurè purpuraſcens, medulloſa cartilagine repletur: Folia ab eodem pediculo plura ex rotundo in acumen gracileſcunt, ambitu ſerrato. Ex geniculis prodeunt pediculi caulem ſinu amplexantes, cuius in ſinus cauitate oculus deliteſcit, ſubſequentis vuæ

PANACES Καρπυσι. SIVE RACEM. CANAD.

rudimentum; ſicque ramuli & caulis per genicula mediâ æſtate nõ floribus modo, ſed & grauidis baccis racematim contextis onerantur. Flos viti æmulus primùm herbaceus eſt, poſtea paulò magis candicat: hunc vua excipit, acinis per initia virentibus, deinde ſaturè rubentibus; quibus ſuauitas ineſt guſtu acceptiſſima, intus pleniori ſemine turgent.

Sapor foliis & radici Panaci ſimilis, vuæ gratior. De viribus nihil peculiare accepi: oleraceam eſſe, & cibis aptam teſtamur. Singulis annis caulem & folia deponit, ſequenti anno noua promit.

ACONITVM BACCIS NIVEIS & rubris.

CAPVT XXXII.

OPacis & ſilueſtribus locis in eâdem Americæ parte frequentiſſimum eſt geminum Aconiti racemoſi genus. Vtrumque apud nos verno tempore in pedalem caulem proſilit. Radix nigrior nec imum petit, nec ad latera ſpargitur; ſed coacta in ſe adnaſcentibus vndique fibris capillatur. Caulis purpuraſcit, pullique pariter qui multi ab radicibus germinant. Folia ni minora eſſent Vitium aut Ribes poterant videri, paulò rugoſiora tamen ac in viridi colore ſunt obſcuriora. Caulium cacumina Maio menſe in vuam ſe ſpargunt, mille apicibus verius quàm floſculis compoſitam

ACONITVM BACCIS NIVEIS ET RVBRIS.

(quamquam si seorsim flosculum vngue molliter præcidas nec violes, sex alba foliola apicibus substrata agnosces, vt tabula fideliter exprimit.) Innascitur singulorum vmbilico turbinata quædam pilula, quæ postquã pleniore incremento conualuit orbicularis est figurę. Punctum purpureũ istius baccæ extremum signat, similisq; coloris longior subest pediculus. Nondum hactenus de viribus huiusce plantæ constat, sitne in ea velut in nostrate quidpiam deleterium: an verò malignitatem omnem niueus ille, faustusque vt videtur baccarum color abesse testetur. Quidquid sit, Aconitum eam potius à similitudine, quàm à viribus nominauimus. Baccæ plerumque variant: vidimus enim etiam rubellas, quarum pariter vsum exploratum nullum habemus.

GLADIOLVS ÆTHIOPICVS flore coccineo.

CAPVT XXXIII.

EGREGIA hæc Gladioli species à Promontorio bonæ spei delata nunc primùm floruit Lutetiæ Parisiorum, in celeberrimo generosi viri, & nouarum stirpium apprimè studiosi Petri Morini horto, anno Domini 1633. mense Octobri desinente. Bulbum habet vnicum (non duplicati ordinis vt vulgaris) eumque longe habitioris & adul-

GLADIOLVS ÆTHIOP. FLOR. COCCINEO.

tioris amplitudinis, planum tamen, ac vt nux vomica depreſſum; eius caro intima fæcis vini colorem refert, & guſtanti acerrimè linguam pungit. Bulbus hic multis tunicis obducitur, ſingulæ nerueis filamentis ductis in ſeſe & in plexum velut retiformem textis fimbriantur. Aliæ alijs inſident, vt in Croco Myſiaco vſu venit. Folia ſunt Iridi noſtrati magnitudine & figurà ſimilia, longitudine inter ſe diſparia, qualia in Gladiolo vulgari. Thyrſus inter folia medius erumpit, nunc vnus, nunc ramoſus (vt vidi) teres, fragilis, glaber, enodis atque ex nigro leuiter purpuraſcens. Huius ſuprema pars in coccineam velut ſpicam faſtigiatur: adeò bellè florum germina vtroqueverſus diſponuntur, vt in hordeo ὄσχῳ videmus: priùs autem quàm ſingula hæc aperiantur, alia poſt alia longius excreſcunt, tuncque corniculorum modo leniter incuruantur; ac tubulum ſinuatum formant lutei coloris, pediculus tamen quo tubus cauli adnectitur ruber eſt, nec niſi propius intuenti apparet, cùm gemino foliolo atrouirente hinc inde tegatur. Dum tubi huius extremum hiat in ſex lacinias diuiſum, totidem quoque folia format, quorum tria longiora ſunt & obtuſa, coccineoque colore rutilant, reliqua tria breuia admodum & acuta: extra puniceo colore tinguntur, intus croceo nonnullis lineis coccineis ſtriato ſplendent. Eo itaque diſpoſita ſunt ordine: ſupremum ampliſſimum eſt; ſubiectum vtrimque, minimum; quæ deinceps poſita, magna; infimum autem valdè exiguum: vno verbo, breuiora longioribus

gioribus interſeruntur. A cauo huius floris quatuor ſtamina fluunt, quæ per ſupremi folij ſinum deducuntur inæquali longitudine: inferiora duo humiliora ſunt, tertium elatius eſt, ſingula purpureis apicibus ornantur, fiſſis parte ſupinâ, pronâ verò duplici linea ex puluere luteo confecta diſtinctis. Quartum ſtamen ſine apice eſt, & linguæ ſerpentis modo triſulcum apparet.

Præter vires inſignes quibus ab antiquioribus herbariis commendatur Gladiolus vulgaris, obſeruauit Lobelius in ſuis aduerſarijs, eundé ad tumores ſtrumoſos & ſcrophulas tantæ eſſe opis, vt nulla planta huic comparanda videatur, recentiorum certiſſimis periculis factis. Ego vero Æthiopici noſtri Gladioli radicem in hoc effectu tantò vulgari præſtantiorem arbitror, quantò vis eius acrior, quæ guſtu percipitur, vulgaris Gladioli calidum, à quo præcipuè fluit mixtorum actio, ſuperare videtur.

RHAMNVS MYRTIFOLIVS EX INS. S. CH.

RHAMNVS MYRTIFOLIVS ex Inſula Sancti Chriſtophori.

CAPVT XXXIIII.

NOSTRI inclementia cœli effecit, vt integrum & perfectum eximium hoc Rhamni genus videre non potuerimus. vix enim cubiti proceritatem impleuerat, cùm hyemis aſperitas ipſi incrementi ſimul & vitæ terminum præcidit: Accepimus tamen in amplum fruticem extolli. Quantum autem obſeruare potuimus, arbori ſtipes eſt rotundus, cortex viridis & nitidus, folia iuglandis modo diuiſa, diſpoſita per verſus, ex aduerſo bina ſemper, in ambitu non ſerrata, ſed myrti latifoliæ æmula: nunc octo, nunc decem ſimul, atque etiam plura in eodem neruo petiolis adhærent, prout minorem aut maiorem arbor proceritatem habet. Spina vna aut altera, mollis, & infirmior, caudicis & ramorum leuia tubercula, ex quibus folia erumpunt, vtráque parte ſtipat.

CARCHICHEC TVR. SIVE PRIM. VER. CO.

CARCHICHEC TVRCARVM SIVE primula veris Conſtantinopolitana.

CAPVT XXXV.

IN hortis noſtris inſigni feracitate atque copiâ pullulat Primulæ veris ornatiſſima ſpecies, quæ foliis ab vulgari non niſi mollitie diſtinguitur. foliorum medium diſcriminant coſtæ albæ, infima parte latiores ac leui rubore aſperſæ: margines, vt in lactucâ Romanâ, modice crenantur, numerosè ac confertim in orbem creſcunt ex craſsâ & fibrosâ radice ſubalbidâ: hanc ſolent herbarij ob plantæ raritatem multifariam diſſecare, vt præter ſemen hac etiam ratione propagetur. Inter folia pediculi multi vix vltra digitum longitudinis efferuntur, calices ſuſtinent ſubuirides, tot ſinubus ſtriatos quot poſtmodum folia in flore ſuccedere debent: non plura quinque illa eſſe conſueuerunt, ſingula cordis effigiem repreſentant & dilutâ purpurâ colorantur, niſi quà vnguiculus eſt: colorem enim hac parte variat, in radium aureum croco adumbratum efformatus. Diceres medium floris vmbilicum ſtellam eſſe, adeò radiis quinque fulgentiſſimis internitet. Piſtillum edit medio ſtellæ concolor. Calida eſt, & ſicca, guſtuque non mediocriter aſtringere percipitur. vſu efficaci pollet ad medendum melancholicis & pituitoſis affectibus: cohibendo alui profluuio

magnopere confert: ventriculum atque adeò vniuersa inteſtina ſoluta roborat. Integro propè anno floribus ornatur. Hos ſtatim atque vetuſtas decuſſit, ſequuntur ſemina alba Papaueris albi facie, quæ leui capſula incluſa matureſcunt. Multa inde ſoboles iuxta deciſo ſemine germinat. Apud Turcas audio nominari *Car chichec* quaſi quis niualem florem nuncuparet. argumentum nominis floris viuacitas dedit. Media quippè hyeme ſupra niues etiam caput exerere ſolet.

DE APOCYNO.

CAPVT XXXVI.

QVAMVIS ἀπόκυνον nomen ſit compoſitionis cuiuſlibet ad canum internecionem factæ, vt teſtatur Heſychius μάζα μεμαγμένη φαρμάκῳ πρὸς αἵρεσιν κυνῶν. Imò & Plinius Rubetarum ſiniſtri lateris oſſiculum, de quo mira certatim tradunt auctores, Apocynon vocari dicat, quod eo in potionem addito canum impetus cohibeatur: Verumtamen frutex naſcitur canum generi ita aduerſus, vt epotus, aut præmanſus citiſſimam mortem inferat, eorum coxendices reſoluendo; Hic vero eſt, qui apud Antiquos auctores Apocyni nomen meruit. Quod teſtatur Dioſcorid. Apocyni folia, inquit cum adipe ἀποπιηθέντα canes, lupos & pantheras enecant. πάθημα δὲ παλιὸν αὐτῶν τὸ ἰχῶδες,

Cap. 5. lib. 32.

ob id eum magi paralyſin vocauere. Plinius, non canes modo; ſed & omnes quadrupedes necat Apocynum in cibo datum. Galenus non modo quadrupedibus, ſed hominibus etiam venenum eſſe affirmat: ob id quamplurima ipſi veteres Synonyma aptauerunt, quæ Iacobus Goupylus inter notha Dioſcoridis recenſuit: alij enim Cynomoron, alij cynocramben, cynanchen, pardalianches, cynoctonon, phaleon, oligoron, oniſtin, ophioſcorodon, cynaricam, elaphoſcorodon, Romani Braſſicam ruſticam appellant. Rueſſius ab aliquibus etiam Hippomanes vocari dicit, quamquam apud Heſiodum herba ſit quam edentes equi aguntur in furorem.

Cap. 81. lib. 4.

6. ſimpl. Med.

Apocynum Dioſcorides fruticem eſſe dicit longis viticulis, graueolentibus, obſequioſis, fractu inuictis, folio hederæ, molliore tamen & acutiore, [c] melinoque ſucco turgentem. Huius ſiliquæ folliculoſæ digiti longitudine protenduntur ſemine intus albo, duro, paruo. Matthiolus à Syris Apocynon Periploca vocari ſcripſit, cuius duas ſpecies à Syria delatas refert: quarum altera longiori folio, & ſiliqua, ſuccoque turgida Tithymalli more lacteo, quantumuis proceras arbores ſcandit: Altera omnibus notis Apocynon Dioſcoridis refert. Et huius tantummodo figuram profert, alterius Camerarius. Cluſius quatuor attulit, quarum duæ primæ à Matthiolo deſcriptæ, tertia à Dodonæo primo loco poſita, quam anonymon vocat: longis, tenuibus ramulis iuxta poſita ad.

[c] Id eſt ſubluteo qualis color in malis cotoneis cernitur, quæ propriè μῆλα græcis dicuntur.

Hiſt. plant. lib. 1. c. 89.

minicula ſmilacis modo ambientibus, folijs hederæ graueolentibus, floribus albidis in vmbellam congeſtis: ſiliquis vt vincetoxici: ſemine plano & lanugine alba propendẽte. Quarta maritima eſt, quam ipſe obſeruauit in Narbonenſis Galliæ maritimis, ſarmentoſis ramulis, & folijs magis orbiculatis, in mucronem tamen deſinentibus, cineracei coloris. Tota planta lacteo ſucco prẽgnat, & vicinarum ſtirpium cauliculis ſeſe implicat. Fabius Columna Aſclepiadem flore nigro Apocynorum claſſi annumerat.

Cluſius prẽterea ad Apocynum referendam cenLib. 5 ſet quandam plantam Syriacam aut Ægyptiacam, cap. 4. quę circa Hiericuntem ad flumen Iordanem creſcit in duo cubita, craſſo ſtolone, qui ſucco ex candido palleſcente plurimo abundat, folijs alternatim binis ſemper, pallide-virentibus, grauis odoris: ex quorum alis petioli emergunt, flores aliquot ſuſtinentes, vnico folio quinque inciſuris diuiſo conſtantes, obſolete purpuraſcentes: quibus ſuccedunt ſiliquæ in curuæ, ſub ſumma cute imbricatim diſpoſita grana plana continentes, quarum extremæ parti villoſa & candida materia inhæret. hanc verò plantam Heidſar ab incolis vocari Weixius teſtatur. Credit Cluſius eſſe Beidelſar Proſperi Alpini libro de Plantis Ægypti edito, quamuis allata deſcriptio nullatenus ipſi quadret. Beidelſar enim, vt ait Pro Cap. 25. ſper Alpinus, fruticoſa herba eſt multis ſtolonibu ab radice rectis, folijs latis, oblongis, rotundis, Aloës folia craſſis, quibus diſſectis lac candidum q

de

dem emanat, ſed flores fert croceos, Ranunculi floribus proximos: à quibus loco fructuum duo teſtes inuicem alligati pendent, in quibus alba lanugo & ſemina parua, Lactucæ æmula. Beidelſar itaque ab Apocyno Syriaco toto cœlo differre nemo non videt. Honorius Bellus epiſtola 4. ad Cluſium hanc fruticoſam herbam apud Ægyptios Oſſar vocari dicit; eius autem fructum Beid el oſſar hoc eſt eorum lingua ouum ex oſſar, à figura videlicet oui, aut teſticuli, cordis, aut mali, quã eius fructus apprime refert. Abembitar medicus Arabs & Malahyſach Medicus Perſa in ſua Simplicium Hiſt. quam ex Abembitare in epitomen contraxit, huius Apocyni meminerunt, à quibus nullatenus diſſidet Proſperi Alpini deſcriptio: adduntque tanta acrimonia ſuccum eiuſmodi lacteum pollere, vt eo veluti pſilothro vtantur habitatores Mechæ ad coria depilanda.

Duplicem hic profero Apocyni differentiam: maius & minus. Maius vt opinor idem eſt, cum eo quod poſtremum deſcripſit Cluſius ſub nomine Apocyni Syriaci. Sed cùm eius deſcriptio manca ſit & mutila (nihil enim de radice, de perennitate: de floribus minus ſcitè, vt & de ſucco: proindè etiam vir & doctiſſimus, & alias oculatiſſimus, hic vltrò fatetur ſe eius plantæ non niſi ſiccæ, atque aridæ portiuncuam vidiſſe) Suppondij loco hic addam, quæ in eius deſcriptione deſiderari videntur. *Lib. 3. cap 4.*

M

APOCYNVM MAIVS SYRIAC. RECTVM.

APOCYNVM MAIVS Syriacum rectum.

CAPVT XXXVII.

APOCYNVM hoc radice conſtat alba, pollicem craſſa, fibris paucis veſtit, aquæ longo radicis reptatu hortis non mediocriter infenſa eſt. Hyemem ſuperat humo ſepulta viuens. Sub finem Maij ſtolones aliquot fundit rotundos, lentos & fractu contumaces: folia fert vtrinque oppoſita, bina ſemper, lata tres vncias, ſex longa: inter quæ ſummo caulis faſtigio pediculi craſſi emergunt ſinguli (non bifidi) eximiam florum vmbellam ſuſtinentes, nunc 50. nunc 60. eodem aceruo cumulantur: ſinguli flores tenui longoque petiolo in craſſum deſinunt, & priuſquam dehiſcãt, in caput exiguum conglobantur: mox in 10. folia finduntur, quorum quinque deorſum, & quinque ſurſum flectuntur. Superiora ſunt inferioribus pinguiora, & exigua cauitate ſubſidunt: omnia coloris obſolete purpuraſcentis, odoriſque ſunt ſuauiſſimi. Succo tota planta turget lacteo, viſcido. Flos etiam lentore quodam extrinſecus obducitur, quo fit vt pedibus implicatæ muſcæ hæreant, quæ & odoris & ſaporis gratia allectæ frequentes aduolant. Ex numeroſa florum compage vix vna aut altera ſiliqua ſuccreſcit, quæ longitudine digitum implet, continetque membraneo

inuolucro ſemina lata & depreſſa, inſtar coronæ Imperialis, quibus ad germen promiſſa lanugo ſericea adnaſcitur. floret Iulio: Octobri marceſcit. In tres cubitos attollitur.

APOCYNON MINVS rectum Canadenſe.

CAPVT XXXVIII.

LONGE aliter ſe habet Apocynum minus: neque enim ſub terra repit vt Syriacum, ſed per ſummam humum multis radicum fibramentis apricatur. Maio reuireſcit: foliis anguſtis, digitum longis & acutis, per teretem & atropurpureum caulem geminatim præcedentis more diſpoſitis; altitudine vix cubitum æquat caulis, qui in ſummo floribus ornatur multis, vmbellæ forma: hi ſimilis quidem cum Apocyno Syriaco figuræ, ſed ſaturatiore purpura nitent: Cùm defloriut caulis, in duos cauliculos diducitur, qui elatiores facti alteram in faſtigio florum vmbellam proferunt. Lentor quoq; pariter florem obtegit, & à muſcis tuetur, quæ ſi temerè aduolent viſco implicatis pediculis tenacius adhæreſcunt, & fruſtra alarum niſu vitæ conſulere tentant: Sub Autumnum è floribus naſcitur folliculus vnus aut alter, membraneus, Aſclepiadis inſtar, in quo ſemina depreſſa, & lata concluduntur: à quorum acutiori parte pappoſa lanugo dependet: Planta hæc lacteo

APOCYN. MINVS RECTVM CANADENSE.

ſucco deleterio turget, quem credibile eſt, canes vt & cæteras animantes interimere: Tametſi per plantæ raritatem eius rei periculum nobis facere non licuerit. Defertur ex Noua Francia.

RANVNCVLVS LATIFOLIVS multiplex ſerotinus.

CAPVT XXXIX.

VIx ante vltimos menſis Octobris dies Ranunculi huius quicquam apparere ſolet; Sed tum temporis quinque aut ſex folia leniter hirſuta, conuoluta in ſeſe erumpunt. Hęc dum explicantur, latæ Plantaginis folia forma & amplitudine aliquo modo referunt, ſunt tamen in ambitu obtusè crenata, neruiſque reſperſa quamplurimis, quæ non rectà, vt in Plantagine, ſed tranſuerſim ſæpius inter ſe coëunt, quod eſt auerſa foliorum parte conſpectius. Foliorum pediculi lati, oblongi, albidi, ſinuati; vnà cum folijs dum creſcunt, in orbem humi procumbunt: Inter ea cauliculi plures paulatim in palmam attolluntur, quorum ſinguli ſingulos in apice globulos virides ſuſtinent, qui dum expanduntur, aureo ſplendore fuluos flores exhibent, Bellidi aut potius Hepaticæ flore pleno figura ſimiles: multis enim foliolis acutis conſtant, quorum ſex quæ primo ordine locantur, longè latiora ſunt; quæ verò deinceps, anguſta & coactæ breuitatis: me-

RANVNCVLVS LATIFOLIVS MVLTIP. SE.

dium huius floris vmbilicum occupat globus alter viridis, qui marcido priore elatior factus in alterum florem priori congenerem efformatur; quod est maximè Ranunculi speciebus familiare, quamquam id aliis, sed rarius vsu venit: vt armeriis & rosis. Hoc Theophrastus ἔγκυος vocat. Non Bellidem, sed Ranunculum esse testatur sapor adurens. Radix grumosa est, vt Chelidonij minoris, aut Ranunculi Illyrici.

Alterius huius Ranunculi differentiæ, qui est flore simplici, Lobelius mentionem fecit, eumq; à natali solo Ranunculum Lusitanicum nominauit.

EDERA TRIFOLIA *Canadensis.*

CAPVT XL.

QVÆ sequuntur Ederæ species, non vt vulgares ab auctoribus descriptæ sempiterna fronde sunt; sed inter φυλλοβόλα recensèri debent. singulis enim annis accedente hyeme folia deponunt, & vere noua progignunt. Ederæ autem cuius Iconem exhibemus folia Phaseoli modo tripartita, ferè palmari pediculo sustinentur: qui succo turget lacteo dum rumpitur, verùm paulò post ita nigrescente, vt atramentum videatur. cuius rei gratia à plerisque habetur præcipuus tingendo capillitio, confectisque ad id tincturis insertus, nuper ad miraculum vsque id prestit. Ex

EDERA TRIFOLIA CANADENSIS.

Ex tenui & pallido flore, luteopallidos corymbos profert ſparſiore racemo, in quo pulpa nulla eſt, aut ſaltem adeò ſicca vix vt compareat; ſed in eius acinis præter ſemen rotundum, duriſſimum, cineracei coloris, membrana tectum arida & corrugata nihil contineri viſum eſt. Floret Iulio menſe: ſemina matureſcunt Septembri. Lignum obtinet ederaceum (longè tamen mollius ac medullo-ſius) quod mira varietate laſciuit: nunc enim riget & ſine adminiculo ſtat: nunc ortis ab radice ſtolonibus per ſummam tellurem errat, ac ſi proximo pariete conſeratur, tenaces in rimas eius deducit fibras, ramuloſque mittit, qui helicis modo radicantur.

De huius plantæ nouæ proprietate nominis diu ad dubitarunt noſtri, vitem Canadẽſem appellantes, fortè quod eius folium, pro more vitis, vindemiauum tempore, priuſquàm decidat rubeſcit, vt eminus intuenti genuina vitis appareat; ſed cominus nihil tale conſpicitur: nec enim corticem viti ſimilem habet, nec folia ſimiliter laciniata; quin & eius plantæ ſapor & odor adeò languidus eſt, vt propè nullus eſſe dici poſſit: accedit demùm in eiuſmodi acinis vuidum nihil eſſe, quod in liquorem exprimatur, quo fit vt eiuſmodi plantam arbitrer potiùs ad ederam quam ad vitem eſſe referendam. Dicitur itaque nobis Edera à radicoſo reptatu, trifolia à folij diuiſura, Canadenſis à patrio ſolo.

EDERA QVINQVEFOLIA Canadenſis.

CAPVT XLI.

EDERA quinquefolia non enodi fruticat trunco: ſed lignum habet ſarmentoſum, geniculis articulatum, vitis more medulloſum. Cute verius quàm cortice obducitur, læui ſimilique nouellæ vitis palmiti. Cùm teritur inter ſe, tardè friatur. Amplitudo fruticis tanta, quantus paries aut arbor quibus velut adminiculis ſuſtinetur. Pediculi longiores ex alternis geniculis inæquali ſitu prodeunt, rubri: quibus folia quinque, ſingula per ſingulos petiolos inſeruntur. Adnaſcuntur hinc inde ex alterâ foliorum parte clauiculi, qui in plures fibras criſpas ſparguntur, quarum extremitates limoſiore callo teguntur: his velut manibus proxima quæque comprehendit, & parietum aſperitatibus illaqueat ſeſe, quos tam iucundo ſpectaculo obueſtit, vt ad topiarium opus nihil commodius natura produxiſſe videatur. Nec enim ruinoſa eſt ædificiis, vt noſtras Edera, quam eam ob cauſam à domibus procul arcent, qui earum diuturnitati conſulunt.

Sapor huic acidus & parùm acerbus. Nec florem, nec baccas vidi. Folia, vt precedentis, Hiemem non ſuſtinent.

EDERA QVINQVEFOLIA CANADENSIS.

Vſus huic Ederæ non alius, vt opinor, quàm ad topiarium opus. Cùm enim plantigera ſit imis partibus, & malleolis facillimè pangatur, circa Autumnum noſtri vinctos auellere ſolent: tùm iuxta parietes raris interuallis ſcrobes effodiunt bipedalis altitudinis, in quos ſub finem Octobris auulſos malleolos deprimunt, & terra obruunt, leuiterque proculcant: nec enim teporem adeò deſiderat. Inter ſingulos ſcrobes quinque pedes, minimùm quatuor relinquunt, vt cùm creuerint ſpatium habeant, quo ramos & brachia extendant. Hæc enim planta citò conualeſcit, & quadrima aut quinquennis ad ſummos parietes adoleſcit. Initio autem dum nouella germina prorepunt, inſueſci debent vt parietem aſcendant: adultiora videlicet ferreis vncis, quibus ob id paries crebris munitus eſſe debet, fulciuntur: humiliora verò, etiam funiculis comprehenſa, in vncos verſus parietem inclinantur. Sicque hortorum clauſtra, apud nos intra tres aut quatuor annos herbida & præcoci viriditate pinguntur: nullâ aliâ quàm Naturæ induſtria: neque enim vt vulgaris Edera deputatur, nec vt Arbuſta tondetur.

GELSEMINVM EDERACEVM Indicum.

CAPVT XLII.

FRVTEX eſt cui quandiu pedamenta ſuppetunt, quibus applicetur, tamdiu ſemper in altitudinem creſcit, iuxtáque conſitis arboribus, velut Edera conſueuit, radicoſo brachiorum amplexu maritat ſeſe. Viuaci & lignoſo eſt ſtipite: foliis quotannis deciduis: floribus Digitali ſimilibus, quæ omnia ſigillatim perſequimur. Lignum habet rarum, ſarmentoſum, medulloſum, colore pallidum: Corticem aſperum, ſubnigrum, multiplicem, vt qui extima parte rimis hiulcus in plures fibras radicis ſpeciem gerentes finditur. Huiuſcemodi corticem ῥιζόφλοιον Theophraſtus vocat, vitique potiſſimum tribuit. Rami vndiquaque luxuriant Sambuci more medulla pleni, tenues, herbacei, geniculati, folia vtrinque aduerſa ad latera geniculorum oriuntur, Sorbi inſtar aut Mollis Cluſij more diuiſa, ſimiltérque ſerrata. Sapiunt hæc folia guſtantibus genuinos fungos initio, ſub finem ſine morſu leuiter ſiccant. Septembri menſe in apicibus ramorum corymbus denſior apparet, puniceis quibuſdam velut racemis in orbem circumactis; vt certè Græcorum Erythranum ederæ genus diceres, ſi corymbus ille ex acinis ſeminum conflaretur: ve-

GELSEMINVM EDERACEVM INDICVM.

rum globuli illi florum tantum gemmæ sunt, —
momento rotunditatem seruant, sensim enim
dum crescunt in calathos oblongos coloris puni-
cei dilutioris extenduntur, formamque capiunt,
quam digitalis recentiorum, quæ id nominis asse-
cuta est, quòd huius herbæ flores ærei tubuli quo
mulieres in suendo digitum muniunt speciem
referre quodammodo videantur. Tale est penitus
nostrum Gelseminum, Ederaceum appellatum à
nobis, quòd vt omni Ederæ radicosa brachia, &
huic Gelsemino ad singula internodia nascatur
asperitas quædam innumeris villis composita, qua
proximo parieti aut adminiculo, aut propè con-
sitis arboribus adnectitur & tenacissime adhæ-
ret, radix per humum summam repit, nec semi-
ne tantum seritur; sed & auulsis ramulis, nam-
que totidem initia radicum habere videtur, quot
internodia in quibus asperitates fibrosæ, vt dixi-
mus, si humo mandentur radicem aliquando for-
mant. Nouellum eiusmodi fœtum iuxta parietes
nostri conserunt. Iubentque asserem interponi, aut
perticam: vt sit quo velut adminiculo, priusquam
corroboretur molliter acquiescat.

DE

DE GERANIO TRISTI.

Et per occaſionem eius, plantarum in diurnas & nocturnas diuiſio.

CAPVT XLIII.

VT in cæteris rebus omnibus, ita & maximè in plantis non diſcordiæ modo, & cõcordiæ miracula, ſed & incredibilis omninò uarietatis velut prodigioſa facies occurrit. Sua quoque ſingulis præfinita ſunt dominationis tempora: nonnullis Verna, vt Paronychiis: nonnullis Æſtiua, vt Elleboro albo: alijs Hiemalia, vt Aconito tuberoſo Hiemali dicto: alijs denique Autumnalia, vt Gentianellæ, Colchico. Aliquæ nouum quot-menſibus florem fundunt, vt Caltha ob id Kalendula appellata. Aliæ pro vita annum exigunt, vt ſatiuæ plurimæ, Hortenſes & coronariæ. Multæ denique viuacitatem ſuam in plures annos prorogant. Sed omnibus hoc commune eſt, quod aliquam vel diurno, vel nocturno tempore ſubeant mutationem, quæ earum indoli ſolet ab aſtrorum virtutibus imprimi. Quo argumento generatim plantas diuidere non fuerit abſurdum, in diurnas & nocturnas; prout earum flores manifeſtiorem alterutrius ſyderis ſenſum habere videntur. Diurnas inquam in matutinas quæ Oriente ſole (qualem arborem deſcripſit Plinius, quæ florem noctu *cap. 11. lib. 12.*

comprimit, eumque aperit Solis exortu.) In meridianas quæ medio,(velut Alcæa veneta ſoliſequa, cuius flos ſub xi. Matutinam aperitur, meridie ſtatim clauditur.) In veſpertinas quæ declinante aut pene occidente Sole florẽt Luna aut vitam aut ſaltem vigorem pulchritudinis denegante. Nocturnas verò plantas dici par eſt, quæ aut medijs in tenebris lucent, aut ſuauius olent, aliudue quid ſuæ virtutis magis produnt, quod diurno tempore, illucentéque Solis iubare penitius obliteſcebat. Et certè qui herbariorum codices vel momento euoluerunt, quamplurima offendunt plantarum genera quæ ad haſce duas claſſes referuntur. Sed vt iſta paulò diligentius enucleemus, Diurnæ primùm dici debent, quotquot ad Solem ſe dirigunt, ſiue ſerenus, ſiue nubilus ſit dies: conuertuntur autem duplici ratione: foliis videlicet, vt Heliotropium vtrumque; Et floribus, vt Ciſtus helianthos, Chalta, Chondrila, Cichorium, & Hieracium, maximéque Indicum (de quo citra figuram in calce huius operis.) Diurnis præterea adnumerantur, quibus florum vita eſt vnius diei. Sic Liliaſphodelus puniceus florem ab ortu Solis aperit, ad occaſum vſque: quo tempore flos, cum diei lumine ſimul & occidit. Phalangij Virginiani pariter vita floris vnius diei ſpatio clauditur: Eiuſmodi flores eapropter græco vocabulo ἡμεροκάλλιδας vocare poſſumus. Nonnullis denique plantis folia interdiu latiſſimè expanſa Solis excipiunt calorem aperto velut ſinu: huius verò ſyderis abſentia occluduntur; ſiue adducta in ſeſe & contra-

cta, ſicut Phaſeolorum, Lagopodis vtriuſque, Cytiſi, Trifolij bituminoſi: ſiue etiam à mediâ coſtâ ſingula inuicem plicata, vt Glycyrrhizæ veræ, & ſilueſtris quæ Glaux nominatur: quod ferè commune eſt cæteris quibus folia ſimili ordine digeruntur, etiamque arboribus, qualis eſt Acacia Ægyptia Proſperi Alpini, & Acacia Americana noſtra, de qua poſtea:

Contraria ratione plantæ illæ nocturnæ vocabuntur, quæ aut folijs, aut flore Lunæ ſequuntur aſtrum. Præterea quæ folijs, aut ſemine, aut ſiliquis Lunæ figuram exprimunt; folijs quidem vt Lunaria Magorum Arabum, & lunaria racemoſa; ſemine verò, vt viola Bolbonac Dodonæi; ſiliquis denique aut conceptaculis, vt hæc eadem, & ferro cauallo recentiorum: quas ob id lunarias dixerunt. Sed inter reliquas quibus nocturnarum nomen conceditur, illud ſibi maxime arrogant, quarum flos intempeſtâ ſolum nocte aut hiat, aut lucet, aut olet: Sole auferente hæc omnia. De nocte tantum florent Smilax lęuis, Mirabilis Peruuiana recentiorum, Conuoluulus purpureus, & maxime Conuoluulus Aſureus, ex argumento flos noctis dictus herbariis. Harum plantarum flos Solaris eſt adeò lucis impatiens, vt diluculo ſtatim claudatur. Inter noctiluca non inſecta modo recenſentur, vt vermiculi terreſtres. Scarabæi lampyrides dicti; aut partes animantium, vt oculus Cati, ſquammę piſcium: ſed & plantæ huius generis ſunt non paucæ. Et vt quod uis lignum putre taceam, Plinijque Nyctegretum quod ignis modo lucet noctu: vni Lychnidi inhæ-

Plinius cap. 28. 21.

rebo, quæ inde nomen traxit quod ſit inſtar lucernulæ: tantum enim ſplendoris habet, vt iter de nocte dirigere poſſit, illaque potiſſimum quam rubello vocant flore: quæ ſilueſtris ſit licet, inſerta coronis tamen blanditur oculis, nec eorum aciem hebetat interdiu. Splendor ſiquidem ille igneus de nocte tantum micat adeóque fulget, vt inſcium quemque rapiat in ſui admirationem. Cuius ſplendoris causâ rectè omninò lucerna nominata fuit, veteribus λαμπὰς vt notauit D. Goupylus., etiamſi nomen illud velut adulterinum reiecerit Dodonęus. Iam verò quod ad odorem ſpectat, nullibi maior eſt naturæ laſciuia. Aliis namque virentibus nullus, vt radici Iridis, Muſco: Nonnullis verò eſt tantum virentibus, & ſiccatis omninò nullus, vt floribus Gelſemini vtriuſque, Violarum, atque Narciſſorum, quæ perditam ſemel odoris gratiam nunquam recuperant: Alia contra præarida ſine odore cùm ſint, vt lens, Cnicum & eiuſmodi, ſuffer-uefacta tamen ſi commanducentur, odorem colligunt, quem ad olfactum per meatus palato proximos tranſmittunt. Aliis odor virentibus eſt intimus, vt Spathulæ fœtidæ, quæ non niſi tritu aut affrictu olet: alijs extimam ſuperficiem occupat, leuique pinguedine qua folia imbuuntur conceptus digitis palpantibus aufertur, vt Geranio Móſchi Lobelij, Pimpinellæ & Rubo, odoratis. Alijs denique odor diurnus eſt, aliis contra nocturnus: vnde & ab odóre plantæ non immeritò, etiam nocturnæ dici poſſunt, quibus odor familiaris noctu

eſt: Cuius generis Theophraſtus affert Heſperidem quæ de nocte plus redolet quam interdiu. Ac ferè eiuſmodi plantæ, quæ vim ſuam noctu proferunt, cum interdiu lateat, Triſtes vocantur, melancholicæque habentur. Hocque nomine Carolus Cluſius arborem quæ peculiaris eſt Goæ, ibique *Parizataco* nominatur Triſtem appellauit, quòd non niſi à Solis occaſu vſque ad ortum eius floreat, interdiu verò minimè: eius flos quoque noctu dum expanſus eſt, flagrantia odoris quemq; rapiat. De hac arbore multa narrant, vt obſeruat Cluſius, quæ fabuloſa reor: huius verò generis nouam Geranij ſpeciem, cuius gratiâ ſuperior omnis fuit inſtituta oratio, proponimus, quod quidem Geranium eandem ob cauſam quòd noctu ſolum oleat ſuauiſſime Triſte appellauimus: Huius itaque perſtringimus Hiſtoriam redituri mox ad tantæ vatietatis dictæ cauſarum inueſtigationem.

Cap. 25. lib 6. de cauſ. Plant.

Cap. lib. 21. Indic. Plant.

GERANIVM TRISTE.

CAPVT XLIIII.

GERANIVM Triſte radicem habet ex multis cohęrentibus fibris, quæ in nodulos extuberant Liliaſphodeli, punicei modo. Statim à terra ſurculoſum in altitudinem palmarem exit. Caulis teres eſt, tener inualiduſque, hirſutus: nec enodis, ſed per trium digitorum interualla articu-

GERANIVM TRISTE.

latus. Folia in vniuerſum quatuor aut quinque ex geniculis prodeũt, initio humi iacentia, ſubhirſuta, pluribus ſegmẽtis diuiſa, forma Filipendulæ: breuiora tamen, pinguiora, molliora, & ampliora multò: horum medius neruus, quem vocant coſtam purpuraſcit, cætera atrouireſcunt. Caulium faſtigio inſidet denſa vmbellæ coma. Flores nihil â cæteris ſui generis differunt forma: Quinque enim foliolis conſtant totidemque ſtaminibus, & piſtillo, vt Geranium Robertianum: color tamen buxeus eſt, ſingulaque foliola gemina velut acini macula purpuraſcens inficit. Staminibus & piſtillo ſuccedanei roſtri rudimento concoloribus. Cùm defloruit longior & acutior ſtylus prodit roſtro Gruis æmulus, in cuius baſi quinque ſunt exigua & rotunda ſeminum conceptacula (vt in Geranio Gratia Dei dicto) Alueolis maturitate aut ruptis, aut dehiſcentibus ſemina rufa, oblongaque exeunt. Flos noctu eſt ſuauitate inenarrabili, interdiu nullo: influxum enim illucentis Solis adeò aſpernari videtur, vt integro die odorem neget, cùm Lunæ acceſſu gratiſſimo odore moſchato quaſi thure libet, qui odor intempeſta quoque nocte ad Auroram vſque perſeuerat, ſtatimque ſolis præſentia euaneſcit. Sapor huic plantæ acidus, qui & palatum belle afficit, vnde inter olera recenſeri poteſt: vim namque poſſidet alimenti refrigerantis, & humectantis compotem. Apud Barbaros etiam audio radices eius, vt apud nos Tubera, Bulbocaſtanum, & eiuſmodi; gratiores inter epulas apponi. Floret integra pro-

pemodum æstate, nec nisi incuria foliis per Hiemem omnibus exuitur.

Hanc verò plantam ex Indijs allatam communicauit mihi honestissimus vir & optimus Renatus Morinus in suo longe instructissimo omni Plantarum genere horto describendam.

VARIETATIS SVPRADICTÆ causarum enarratio.

CAPVT XLV.

VT surdis etiam rerum mira sunt sympathiæ & antipathiæ vestigia, qualia superiori capite perstrinximus : Ita & rationis ordo postulat, tantę varietatis causas inquirere, & vno aut altero dicato capite, quã fieri poterit breuiter enarrare. Cùm enim ad Solem dirigi non omnibus plantis sit cõmune : rursus & ad Solem expandi : imò pleræque Sole prętente occludantur, cùm nocte hient : Aliarũ vita vno die circumscribatur, hæc profectò matura consideratione opus habent. Arduæ enim explanationis sunt omnia quæ natura latere nos voluit, nec nisi ea assiduâ meditatione contemplemur, vix quisquam possit certi de tanta varietate definire : Sed vt ab ijs exordiar, quorum oculi cæterique sensus iudices esse possunt. Flores illi Solis tantùm præsentia hiant, & eius absentia clauduntur, quibus planta humidissima esse deprehẽditur : excoquitur enim

ille

ille humor, vique caloris ad cymas allicitur, quo turgidus flos hiet eſt neceſſe: abſente verò ſole clauditur, aut diſſipato vi præcedentis caloris humore illo, qui ad florem attractus fuerat; aut præſentis defectu, non euocato nouo. Quod apertiſſimè ſenio florum eiuſmodi declaratur. Tunc enim cùm florum pori ſiccitate aſtringuntur, conſtipanturque, eorum folia non velut languida, atque victa reſupinantur, ſed omnia vetuſtate obrigeſcunt, clauſaque manent, nec amplius à Sole aperiuntur. Idque accidit, ſeu multis conſtent folijs vt Chalta, Cichorium, condrilla: ſeu paucis vt Malua, Althæa frutex: ſeu vnico vt Conuoluulus & Iaſone Theophraſti, quæ duo fortaſſis vnum idemq; ſunt. Quòd autem iſta ſolius caloris opificio, non autem Solis tantum virtute perficiantur, certum eſt: Siquis enim Anemones florem, quem noctis frigus comprimere ſolet, decerptum loco calidiſſimo recondat, velut arculâ exiguâ aut pyxide fideliter obſignata, illico præter tempus aperitur; ſi modò floris pediculus aquæ tepenti immergatur: nec enim aliter ſubeſſet calori materialis cauſſa, quæ tantum ad id confert, vt vel ipſa ſola idem præſtet aliquando; cùm videlicet planta bibula eſt, faciléq; per poros in cymas petitus ab radice humor deducitur. Nec in virentibus modo id efficit aqua, ſed & in aridis plátis & ligneis pariter operatur: quod videre eſt in roſa Hierichuntea 30. poſtquam eruta eſt anno, cuius ſi radicé aquâ madefacias, quę conglobatis erat in ſeſe ramulis, ſtrigoſis, aridis, & mortuis: hu-

ius illico brachia reuiuiſcunt, floſculique contracti extenduntur expandunturque, ſtupendo quodam naturæ miraculo, quo ſolent obſtetrices parturientibus mulierculis illudere: affirmãtes hoc ideò contingere, quia proximum eſt partus tempus: ſed fabula eſt, quouis .n. alio tempore idem accidit, modo ſubſit humor. Non aliunde etiam peti debet conuerſionis plantarum cauſa, ſeu totæ, ſeu tantum foliis Solem ſequantur: illarum namque partes infimæ caulis, quæ terræ proximæ ſunt, teneritudinis multum habent, radixq; paruula breuiſſimis fibris hæret: quo fit vt cùm Sol cymas plantæ calefecerit, humorem ab radice in cymas attrahat: hinc pars infima tenera & mollis facilè inclinatur, cùm ſuperiores humore turgidæ grauidæque deorſum nutent ad Solem.

Harum verò (cùm radix ſit firmior cauliſque, fruteſcens obrigeſcat, & in lignum ſolidetur, planta Solis minimè ſequax eſt, folijs tamẽ nutat in Solem) harum inquam, foliorum pediculi longiores eſſe ſolent, maximéque teneri, vt Maluæ arboreæ, Maluæ Criſpæ, & vulgaris: quo fit vt humorem quem tenuem, mobilem & vagum obtinent, in appenſa folia facile transfundant: Sed de his ſatis, nunc de floribus qui diem vnicum durant.

PERENNITATIS FLORVM cauſſa.

CAPVT XLVI.

INTER flores qui diem tantum vnum durant, alij nocturno tempore tantum vigent (vt Conuoluulus, flos noctis appellatus, Arbor triſtis Cluſij) Alij interdiu ſolùm, vt Lilio-aſphodelus. Quorum cauſſas quàm fieri poteſt breuiter & enucleatè percurrimus. Ac primò quidem florum omnium diuturnitatis cauſa à duplici capite pendet: aut quòd nullum flori ſubſit ſemen & fructus: aut quòd flos ille aperiatur, coloreturque, non tam vberiore noui humoris attractione in floré, quàm in flore iam contenti coctione atque elaboratione perfectiori. Et certè quibus nullum ſemen ſuccedit, diuturniores eſſe iis qui præcipitant in ſemen in confeſſo eſt: humor enim qui ante ad florem appellebat, in locum ſubituri ſeminis diuertitur: ſic Balauſtium αἰῶνος diuturnius eſt flore mali punici: in illo namq; totus humor impenditur floris conſeruationi; in hoc autẽ ferè ſtatim atque hiarit, in ſubſtratum capitulum, quod propriè cytinum vocant, reducitur, ac proindè quam celerrimè eiuſmodi flores deficiunt. Hocque pomiferis arboribus omnibus familiare eſt, Pyris, Perſicis, Ceraſis, Meſpilis, Amygdalis etiam, & nucum generibus: præterquam ſi quibuſdam earum arborum florem Natura dederit plenioris

elegantiæ, vt Ceraſis nonnullis, Amygdalis, Malis quibuſdam Perſicis, & Myrto : Quarum ob fructuum inopiam flores diutiſſimè vigent. In herbis quoque idem obſeruatur, vt inter Lychnides, ſylueſtris rubella, Chalcedonica, Anemone etiam floribus plenis, & Roſa multiplex omnis, viuaciores ſunt ſimplicibus ſui generis. Quo ſane argumento, non ineptè florum elegantiorum cultores maiorem ſuis Tulipis diuturnitatem procurant, vnguibus preciſo ſemine, quod in earum medio piſtilli valuulis concluditur. Hactenus dictum eſt, cur flores quibus aut nullus fructus, aut nullum ſemen ſuccedit, diuturniores ſunt ijs quibus contra accidit. Nunc verò de ea florum duratione ſermo ſit, quæ aut noui humoris appulſum, aut iam in florum folijs contenti, coctionem abſolutiorem conſequitur. Cuius coctionis vt gradus ſunt varij, ita & totidem durationis florum eſſe videntur; nonnullis enim floris vigor in ſummâ eſt tenuis humoris copiâ, quem ſtatim atque Sol calidior illuxerit, radix vbertim effundit in florem: huiuſque generis flos tenerrimus eſſe ſolet, adeóque ſucco turgidus, vt ille non tritu modò, ſed quantumuis leui digitorum attrectatione exprimatur, ſpontéque velut aqua defluat : Huic flori properatius tempus eſt: vno die aperitur, eodem clauditur & perit : cùm enim ſemel clauſus eſt, amplius reſerari nequit, niſi humoris noui acceſſione, cuius cùm flos iam nimis turgidus capax non ſit, mirum videri non debet ſi eôdem ille die occidat quo apertus eſt. Eoque ma-

gis id accidit, ſi flos ille nullo ſubeunte ſemine aut fructu excipiatur, nec enim humoris portio in ſuccedens ſemen impenditur, ſed totus in florem confluens eum obruit: Sic Lilio-aſphodelus Puniceus etiamſi caret ſemine, eius flos tamen vno tantum die durat. Conuoluulus autem omnis, Mirabilis Peruuiana, & Phalangium Virginianum; & inter vulgares flos Iridis, Papaueris erratici, Citruli, Cucumeris, Melonum, Cucurbitæ, & Peponis; licet aut fructus, aut ſemina ſubnaſcantur, vix vno pariter plus die durant: tum quia eorum natura in ſemina & fructum properat: tum quod eiuſmodi florum vigor humoris attractione perficitur. Nonnullarum verò plantarum florũ vigor eſt, in crudi humoris quem viridia ante eorum folia continebant, abſolutiori coctione, per quam plus aut minus imminuitur: & inter eos nonnulli pro diuerſa ratione eiuſmodi nunc 4. dies vigent, vt Narciſſus, nunc 8. vt Ranunculus, alij 12. vt Roſa, alij 15. vt conſolida regalis, alij 20. quemadmodum Caryophyllus herbarijs dictus, ille potiſſimum cui flos eſt multiplex, nec vllo ſemine conſeritur. Quibus denique floribus vigor in tanta coctionis perfectione poſitus eſt, vt non modo imminui debeat humor, ſed penitus digeri & ſiccari. Ijs flos ſæculum durat, etiam decerptus, & à ſtirpe præciſus, & in arculis muliebribus aſſeruatus: Tales Gnaphalium montanum, Gnaphalium Italicum, Stœchas citrina & eiuſmodi multæ flores proferunt, quos eapropter noſtri immortales, Græci autem nonnullos Agerata, aut Atha-

naſias nuncuparunt: ſumma quoque Amaranthi flo-ris natura eſt in nomine, appellato quoniam non marceſcat: Hæc eadem cauſa Semina, Legumina & fructus Indicos, in coloris elegantia quauis vetuſta-te inexpugnabili ſeruat, quòd videlicet eorum extimæ cutis humor, vt colorem concipiat abſolutâ debeat coctione inareſcere: ſic Phaſioli omnis coloris, Indici, piſa Americana, Lachrymæ Iobi, ſemina Carthami, Pœoniæ maris, & Milij ſolaris lithoſpermi vocati: æuo enim manere huiuſmodi ſemina ſingulis diebus obſeruamus, conſertis inde roſarijs, corollis, aut torquibus ad noſtratium mulierum ornatum.

CVR NONNVLLI FLORES ad Solem aperiuntur, alij ad Lunam ſolum: & vnde tanta in plantis odorum diuerſitas.

CAPVT XLVII.

QVÆ in plantis florum atque foliorum cognatio cum quibuſdam aſtris obſeruatur: vt alij Solis præſentiâ recreentur & vigeant, alij contrà Sole ſiniſtro velut Sidere icti occumbant, cùm nocturno vigeant tempore; ſic & folia quædam contrahantur noctu adducta in ſeſe aut plicata, cùm Solis conſpectu latiſſimè expanſa maneant: Ea omninò à ſucci foliorum aut florum propriâ quadam naturâ repetenda eſt. Quibus enim humor ille qui

appellit ad florem, vt aperiatur, paucus eſt & valde tenuis, imbecillo quantumuis calore facillimè in florem adducitur: Et propterea media nocte eiuſmodit ſolent ad lunam aperiri & florere. Solem vero ferre nequeunt, qui nimio ſuo calore diſſipat humorem, quem & pauciſſimum habent, & ampliſſimo ſpatio diffuſum: quò fit vt Conuoluulus Azureus dictus, Mirabilis Peruuiana, Althæa frutex, & ſimiles quibus flos de nocte patentiſſimus eſt, paulò poſt feruidioris Solis ortum occludantur, & velut deuſta flacceſcant. Quibus contrà plantis humor ineſt copioſus & lentus, is validiori calore indiget, vt alliciatur in florem, atque adeò cum lunæ calor non ſit ſatis, noctis etiam tempore flos eiuſmodi clauſus eſſe ſolet, hiat autem ad Solem, ob potentiorem Aſtri vim.

Quæcumque verò, lucente lunâ, in ſe plicata aut adducta contrahuntur, Solibus autem expanduntur folia: Horum tam in arboribus quam in herbis pediculi, aut ipſa etiam folia ramulis atque cauliculis per leuia tubercula articulantur; ineſt autem illis paucus quidem, ſed viſcidus humor, qui cùm Sole funditur, collapſa velut folia, & languida nutant; ſed frigore noctis concretus, dum in ſeſe cōgitur, appenſum quoque folium velut rigidum contrahit.

Nec diuerſa diurni, aut nocturni in plantis odoris videtur eſſe ratio, ſi ad humoris non aquei, ſed oleoſi conditionem, quæ præcipua odoris cauſa eſſe videtur, accedat & ſubſtantiæ raritas. Hæc

enim tanti eſt momenti ad odorũ halitum, vt licet odorem plurimum habeant nonnullarũ plantarum flores & folia, quantumuis calore Solis incaleſcant: neutiquam tamen odorem effundant, nec niſi trita aut defracta olere ſoleant: Sic ſpathulæ fœtidæ folia etiam cùm ad meridianas horas dies vergit, Inodora ſunt, defracta tamen grauiſſimè fœtent. Myrtus itidem non niſi trita olet, Malus medica fructum & florem habet nobiliſſimi odoris, folia, cùm integra ſunt, penitus ignaua; defracta tamen ſuauiſſimè olent. Hanc in plantis varietatem ſubſtantiæ raritas facit. Quibus enim partibus ea eſt naturalis, illibatis & intactis, ſolà narium admotione perſentitur: quibus contra denſitas eſt, earum odor, niſi digitis aut vnguibus violentur, detegi nequit.

Iam verò non mirum eſt, ſi rerum omnium odor in oleo facilè conſeruetur, cùm in plantis omnis odor in humore quodam aëreo & oleoſo contineatur: nec aliter ille odor adimi poteſt, quàm oleum eiuſmodi, quod eſſentiam noſtri appellant, deſtillationis arte exprimatur: Sic quæ ſubſidunt alembicis roſarum maſſæ extracta roſacea aqua odorem non ante deponunt, quàm validiori deſtillationis arte oleoſus ille vapor exſpirauerit: nonnulla ob id quoque ardentibus prunis cremantur, vt ligna Iuniperi, Abietis, Cedri, balſami. Et lachrymæ arborum, vt Thuris, Myrrhæ, Styracis. Odorum verò diuerſitas inde potiſſimum peti debet, quòd in alijs plantis humor iſte oleoſus tenuis eſt, & valdè paucus: in aliis autem ſpiſſior & multus: in aliquibus nullus

nullus omninò: in alijs multa humiditate aquea permixtus hebetatur; quo fit vt in ijs plantis & fructibus in quibus nullus eſt omninò oleoſus humor; vt in Glandis ſpeciebus; aut in quibus nimiâ humoris aquei copiâ obruitur, vt in Ceraſis, in ijs nullus odor perſentiatur. Flores autem aliqui vt Gelſemini, Hyacinthi Orient. Narciſſi Iuncifolij, ſicci nihil olent, quia nimium poroſi cùm ſint euanuit omnis odor dum marceſcunt. Qui verò flores aut folia minus poroſa ſunt, vetuſtate odoratiora eſſe ſolent, vt fœnum græcũ, roſa rubra Malabathrum. Quæ cum teruntur odorem perdunt, aquâ multâ ciuſmodi perfuſa eſſe conſueuerunt, eorumque odor ob expreſſi humoris admixtionem hebetatur. In virentibus nonnullis plantis, & immaturis fructibus, vix odor percipitur, vt in radice Acori; Pomis, Pyris, Malis perſicis: hæc matura tamen odorem aſſequuntur, cõfecta ſcilicet humoris aquei vim odoris obtundẽtis per maturitatem portione. Odoribus quippe omninò interna illa aquea humiditas officit, & externa quoq; non mediocriter obeſt: per imbres enim aſſiduos, & in quibus locis eſt nebuloſus aër, & roſcidus, naturalis florum odor hebetatur: ſic cùm pluit apud nos roſæ & violæ, & apud Ægyptios flores omnes odore carent. Ac proindè rectè Theophr. odorem cùm ſapore conferens affirmat, vtrumque ὅτι ἐν ξηρότητι, ὅτι ἐν ὑγρότητος πλήθει conſiſtére, maléque ipſum arguere videtur Scaliger, vir ſubtilitatis exercitatiſſimæ, cùm in huius axiomatis cauillationem ſicciſſima quædam commemorat,

Id apparet in Trifolio aſphaltite Americano noſtro lege poſtea cap. 11.

quæ sunt odoratissima, vt puta Caryophyllon, Costum vtrumque, & Cinnamomum: hęc enim siccissima quidem sunt, si humiditatem aqueam spectes quâ prorsus carent; sed si oleosum humorem, longè aliter habet: hoc enim multo scatent, & si eum aliquando vi ignis contingit extrahi, inodora prorsus manent & insipida. Est autem in Cinnamomo ita tenuis, vt sponte etiam pauco spatio temporis euanescat. Taleque Cinnamomum vetustate insipidum, & inodorum, apud seplasiarios nostros, non sine graui eorum dispendio, nimium frequenter inuenitur.

Postremò tandem quibus plantis substantia floris aut foliorum ratior est, & odorifer humor ille, quem oleosum diximus, valdè tenuis; per apertos meatus leuissimo calore, vt puta Lunæ syderis euocatus spirat fragrantissime: Intensiori verò dissipatur. Ac propterea in præsentia Solis odore carent eiusmodi. Idque in *parizataco* Clusij, & Geranio Tristi nostro (de quo nonnihil Th. Iohnson Anglus nuper vernaculè scripsit) & in Hesperide Theophrasti obseruare licet. Horum enim flores, vt noctu iucunditate insignes, ita & alio quouis tempore sunt ignaui. Quibus contra cutis florum densior, humorque odorifer crassior est aut spissior, ille non nisi feruentissimo calore exhalat: quo fit vt eiusmodi flores interdiu tantum oleant. Sed hæc satis, licet breuiter pro rei dignitate explicata. Fortasse aliquando verbosius de hisce, & alijs plantarum obseruationibus dicemus.

SCORDIVM SPINOSVM odoratum.

CAPVT XLVIII.

ANNVVM eſt hoc ſcordij genus ex Hiſpania nuper aduectum, quod in ſiccis & arenoſis montibus ſponte naſci accepimus, apud nos autem primo verè ſeritur. Huic caulis eſt quadratus, molliter hirſutus & multis diſtinctus articulis, à quibus ramuli emergunt ſimiliter quadrangulares, lentâq; pinguedine obſiti. Mira eſt in folijs varietas, quæ inferiorem ſitum obtinent maiora ſunt, nonnulliſque lacinijs diuiſa: qualia ſunt Triſſaginis aut Scordij vulgaris: quæ ſuperiorē ramorum partem occupant longè minora ſunt, minuſque diuiſa: donec tandem in extremis cauliculis nihil inciſuræ præ ſe ferant, adeò verò decreſcunt, vix vt cymæ adæquēt Serpilli noſtratis folia. Flofculi ſparſim inter folia pullulant Scordij aut Teucrij maioris figurâ albidi, tribus tenuibus filamētis abintimo calyce ortis donati. Spinulę leues, & molles aculei folijs & floribus interiacent: nonnumquam cauliculi qui in ſuo exortu folioſus & mollis erat, extremitas tandem proceſſu in ſpinam acuminatur. Floret Auguſto menſe, cùm flos lapſus eſt, calyx remanet, quo velut alabaſtrulo ſemina 4. compacta & minima conduntur. Sapor huic plantæ vietus eſt: ſed eius odor inſigni

SCORDIVM SPINOSVM ODORATVM.

fragrantia commendatur, ac ferè ocymo gratiam parem obtinet: radix oblonga eſt, tenuibus fibrata capillamentis. Hæc fortaſsè ipſa eſt herba quam Plinius Cunilaginem mollem vocat, de qua ita habet. Quæ Cunilago mollis vocatur, piloſioribus eſt folijs, quàm origanum heracleoticum, ac ramis, aculeatiſque; trita mellis odorem refert, digitis tactu eius cohærentibus.

Cunicula autem ſiquidem hæc vox irrepſit, Græcis Κονίλη nuncupatur, quam vocem Schol. Nicand. in alexiph. Κονίαν, hoc eſt lexiuium interpretatur, fortè legens Κονίην, aut conſilio quodam inde nomen Cunilæ deducens, quaſi lexiuialem diceret, quòd ea commodiſſimè, quippè fragrantiſſima lexiuijs addatur: quæ conſuetudo apud nos etiamnum inualuit, ijſdem lixiuijs admiſcentes Iridis, aut Inulæ radices interſectas, aliaque ſimiliter fragrantia inodorandis linteis. Scordium verò ab allijs, quæ σκόροδα Græcis dicuntur nomen accepit, trita ſiquidem Scordij folia Cepino quodam fœtore digitos imbuunt, quod diuerſo eiuſdem plantæ ſynonimo δύσοσμον appellantes ſignificarunt, contraria cauſſa Εὔοσμον noſtrum appellauimus.

FVMARIA TVBEROSA INSIPIDA.

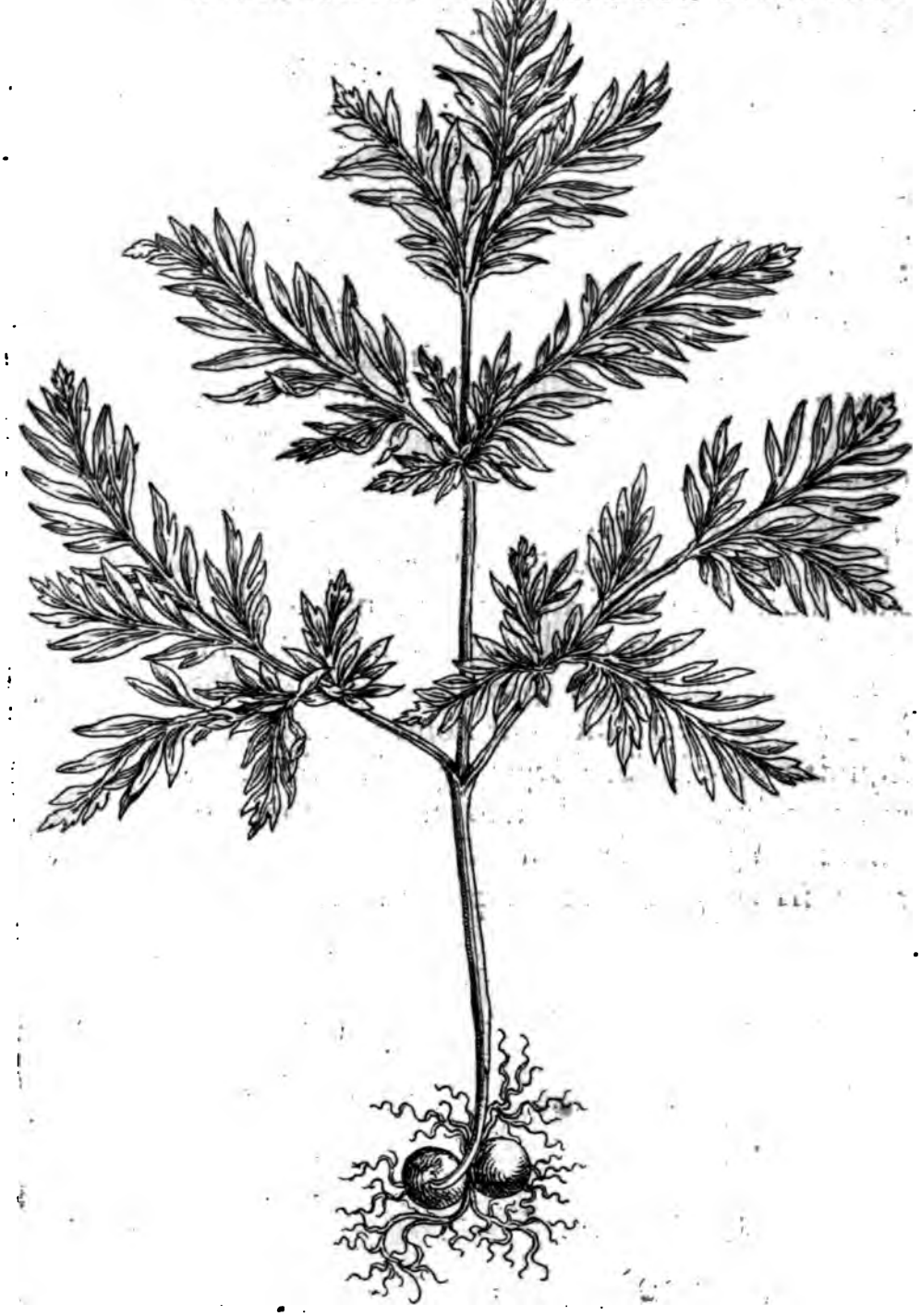

FVMARIA TVBEROSA inſipida.

CAPVT XLIX.

EST & altera fumariæ Tuberoſæ ſpecies, quam inſipidam ideò appellauimus: quòd guſtanti & olfacienti omnis pene ſaporis & odoris expers eſſe percipitur. Ramoſum huic & velut pennatum folium naſcitur, tam tenui diuiſura, quam eſt Iuniperi, eiuſdem coloris eſt cum reliquis fumarijs. Pediculi ab radice ad folia vſque dilutiſſimè purpuraſcunt. Radix in duo tubercula rotundatur, quæ geminum velut teſticulum repræſentant, villis quamplurimis velut adnatâ pube veſtitum; ac ferè ea ſimilis eſt Satyrio, quod ab eadem radicis figura Cynoſorchidem nominarunt. De flore nihil ſtatuo, nec dum enim apud nos floruit, eum tamen album, eſſe intelligo. Ab eodem Canadenſi ſolo repetitur. Cæterum hanc plantam fumariæ ſpeciem eſſe nemo ambigit, qui radicem cauam nouerit, omnis fumariæ ortus tempora, radicum formas, & foliorum naturam intellexerit.

Reddenda hæc eſt Fumariæ ſpecies paginæ 59. ſubijciique debet capiti XXIV. quia eo loci negligentia Typographi prętermiſſa fuit.

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

CAPVT L.

EGREGIVM hoc Lamium ab Hiſpania allatum non repit vulgarium more; ſed velut illud quod in Pannonia creſcit ſtato ſe limite continet, reſtibili ſemper per Hyemem radice quæ capillaris eſt. Caules mittit palmares quadrangulos atropurpureos. Folia Lamij rubri colore & ſpecie, vtrimque ex aduerſo poſita naſcuntur, pari interuallo ferè diſtant: ex ſuo quæque ſinu ramulos fundunt: qui ex ſuperioribus oriuntur proceritate reliquos ſuperant, ſed folijs carent & floribus ornantur, foliorum vices explent tenues appendiculæ ſingulorum florum lateri appoſitæ, inter quas geminas ſemper, ſitus eſt calyculus apprimè referens imaginem tali vulgaris, qui mulierum calceis ſuppingitur: hoc velut alueolo flos & ſemina delitescunt. Calyculus ille inferiori parte rimâ finditur, illac nimium qua erumpere debet Amethiſtini coloris tubulus, qui floris loco eſt; tubulus inquam qui dum longior euadit modice dilatatur, dumque deſinit in rictum hiat: cùm defloruit tubulus decidit, atque hiulca priùs calyculi rima ſtrictè obſignatur, inibique velut in arcula 4. ſemina iuxta poſita albida continentur. Totius plantæ & odor & ſapor eadem quæ Lamio, de viribus nihil peculiare comperiri habemus

LAMIVM ASTRAGALOIDES.

habemus. Lamium autem dicitur, quòd vrticam referat innoxiam, morsu carentem, qualis iners, mortua & vulgo archangelica nominatur: à Plinio autem *Lamium* dicitur, ab eo fortasse quòd florum figura veluti cucullo laruatam lamiam quandam repręsentet, vt credit Dalechampius. Cæterum vires illæ apud eundem Plinium integro capite reperiuntur. Adeò efficaciter autem lieni obstructo mederi dicitur, vt inde Itali, apud quos vernaculo sermone Milza splenem significat, Milzatellam appellauerint. Nostram autem Lamij speciem eo efficacius idem præstare conijcimus, quo præter odorem & saporem, & partium similitudinem Lamio vulgari congenerem, florum accedat color violaceus, redolens quidpiam spleni magis sympathicum, ac melancholico humori dicatum: namque à coloris similitudine consortes quoque vires venari licet, vt testatur Galenus de simpl. Med. facultatibus, & illustrat feminis Cnici exemplo. Vide Ioan. Baptistam à Porta, in suæ Phytognomonic lib. 2. cap. 39. & cap. 18. lib. 1.

Cap. 15. lib. 21.

Cap 14. lib. 22.

Cap. 25. lib. 3.

TRIFOLIVM ASPHALTION Canadense.

CAPVT LI.

FRVTEX hic ad cubiti altitudinem in America Septentrionali attollitur, virgam habet tenuem, iunceam, atropurpuream, quæ statim ab

TRIFOLIVM ASPHALTION CANAD.

infima parte ῥιζοῦται hoc est ramulares propagines emittit, Summitate in plures diducitur, à quibus folia loto arbori similia prodeunt, acutiora tamen & angustiora, qualia ὀξύφυλλα Dioscorid. nominare consueuit; leuiter etiam hirsuta sunt, ac velut oleosa pinguedine obsita: ex vno longiori pediculo nascuntur. Hæc, vt dixi, c. 47. defracta, aut ex attritu non olent, verùm cum leuius attrectantur, oleosus hic humor digitis apprimitur molestus grauitate odoris, qui quidem odor in nouella planta Rutæ est, in adultiore hirci, aut bituminis: cuiusque rami extremum flos occupat purpureus, vt in scrofularia tribus exertis foliolis constans, & vno semper intus reflexo, quod postremum superant tenuia filamenta tria albo apice donata. Floris foliola intus alba sunt, licet à tergo purpurea sint. Flori succedunt siliquæ digitum longæ, æquè quàm folia hirsutæ, oleosæ, virides, extremo purpureç, inquibus alueolis discreta conduntur semina lata, oblonga vt cytisi, medio sinu excauata, vt faba purgatrix, aut renes animantium: quo fit, vt intortum veluti corniculum efformẽt. Radix longa, fibrosa, insigni feruore prædita est, ac ferè pari acrimonia linguam mordicat, qua Anemone. Annua est, & non nisi satu perennat. Cœterum à nemine hactenus proditum fuit Trifolium, quod suis omnibus partibus Trifolio bituminoso à Dioscoride allato aptius respondere videatur: nulla siquidem est in nostro Trifolio particula, siue folia, siue florem, siue semina, aut caulem spectes, quam non delinearit ad vnguem

Ex relatione Domini Robini nec enim licuit ob frigus intempestiuum videre.

Cap. 123. lib. 3.

Dioſcorides: nam quod atropurpureos ramulos dixerimus, cùm ſimpliciter nigros ille deſcripſerit, hoc parum eſt, nec ferè apud auctores diſcriminis alterius, quàm quòd ſaturatioris aut dilutioris coloris ſit. Sed cùm odoris & coloris præſtantia locorum ratione contingat ex Theophraſti ſententia ὃ ὁ ὅλον ὥσπερ ἐλέχθη καὶ ἡ ὀσμὴ καὶ ἡ ἰσχὺς πρὸς τοὺς τόπους ἐστίν· vt habetur cap. 6. lib. 6. Hiſt. Plant. cauſam huius rei eſſe arbitror, quòd hæc Trifolij ſpecies apud nos velut extorris viuat: ac proindè ſicut in iuſtam magnitudinem vix adoleſcit, ita neque completam fructus eius maturitatem, neque viuidum caulis & flores eius colorem adipiſcuntur.

Matthiolus Iconem vnius plantæ dedit pro Trifolio bituminoſo Dioſcor. quæ præterquam quod nec caulem, nec ſemina, nec florem oſtentet, foliis etiam nullatenus reſpondet: ſiquidem rotundiora ſunt, quàm vt oxytriphylli nomen mereantur. Accedit & quòd nullam illius deſcriptionem fecerit, quaſi ſatius exiſtimaſſet de incognita ſibi herba tacere, quàm temerè quidquam enunciare. Dodonæus aliud trifolij genus dedit, quod bitumen olet (nam huius generis plures ſunt ſpecies.) quam ſæpè etiam in hortis noſtris obſeruaui: huic caulis eſt viridis, flos cæruleus vt Scabioſæ compactus in globulum. Sed his notis plurimùm diſſidet à Genuino Dioſcoris trifolio, cuius non modo caulis niger eſt; ſed etiam flos purpureus. Allucinatur etiam grauiſſimè, cùm purpureum colorem interpretatur

cæruleum. Sequutus omninò Ruellij ſententiam, & non audito Galeno, qui lib. de Theriaca ad Piſonem, Trifolium vere cùm floret Hyacintho ſimilem eſſe teſtatur: at hyacinthus veterum non cæruleus eſt, ſed purpureus, eàque purpura tinctus, quæ in rubrum tendit; ſiquidem flos eſt ex Aiacis cruore æditus, vt vult Ouid. Fab. 6. lib. 10. Metaph.

Cap. 4.

Tyrioque nitentior oſtro.
Flos oritur, formamque capit quam Lilia, ſi non
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.

Vbi aduerte Tyriam purpuram rubram eſſe ex Vitruuio. Hic enim auctor eſt purpuras pro ſoli proprietate alium atque alium habere colorem: Apud Tyrum quidem rubrum; circa Africam autem Puniceum ſuccum emittere. Idem confirmat Plinij auctoritas, liquor purpurarum nigrantis roſæ colore ſublucet. Sanguinis color purpureus eſt apud Virgilium.

Lib. 9. cap. 36.

Purpuream vomit ille animam, &c. & 11. Æneid.
Labitur exanguis, labuntur frigida letho
Lumina, purpureus quondam color ora relinquit.

Vnde videtur natum purpuriſſo verbum quo vtitur Plautus in Truculento.

Iſtas buccas tam belle purpuriſſatas habes.

Refert Plinius Hyacintho pro cocco hyſginum tingi in Gallia, coccus autem rubrum pingit, non Cæruleum. Et ſanè æquum eſt lapidem Hyacinthum quem vocant, ſic appellari quod floris Hyacinthi herbæ colorem referat, quod ſi ita eſt cùm Hyacinthus lapis ad obſoletum rubrum tendat, &

Cap. 26. lib. 22.

vini quodammodo colorem imitetur. Cuiuis ergo apparet, & Hyacinthum purpureum & Trifolium bituminoſum, quod ex Galeno flore colorem Hyacinthi refert, nullatenus ad Cæruleum tendere colorem; ſed omninò ad rubrum. Non negauerim tamen purpureum colorem aliquando pro violaceo ſumi poſſe, vt cum purpureæ dicuntur violæ: idque obſeruauit Plinius dum triplicem purpurei coloris facit differentiam, vnius in roſa vulgari, ſecundi in viola, tertij in malua; nam & ex purpurâ quæ circa Africam reperitur, & puniceum & violaceum colorem tingi notauit Vitruuius: qui color Cornelij nepotis tempore vigebat; fiebatque potiſſimùm cùm vetuſtate collaberetur purpurarum ſucci vigor ille puniceus, cui ſucco diutius aſſeruando, cùm ſumma & peruigili cura opus eſſet, ne ſitum contraheret, ob eam cauſam & magnopere commendabatur purpura violacea, nec minore pretio quàm Tyria aut Punicea æſtimabatur: Sed Cæruleum colorem dici purpureum nunquam obſeruauimus. Nolim tamen affirmare hoc Trifolium noſtrum, verum eſſe Trifolium Aſphaltion, ſiue bituminoſum Dioſcoridis: licet nullum fuerit hactenus inuentum cui magis quadret allata à Dioſcorid. deſcriptio, vt conferenti perſpicum erit: idque potiſſimum, cùm ad ſemina & folia & florem, & colorem, quibus fert omnes deſcriptionis Dioſcoridis notas: accedat & qualitas veneno aduerſa, huic plantæ noſtræ tam à natiuâ proprietate inſita, quàm & ab inſigni calore, vique attractrice quâ pollet ſum-

Plin. cap. 8. lib. 21.

Cap. 124. lib. 3.

mâ. Nisi fortè hoc Trifolium noſtrum alibi naſcatur, quàm in Americâ: vnde venire in cognitionem Dioſcoridis potuerit: quod nemo hactenus obſeruauit: licet id crebro in plantis accidat, vt varijs & maxime diſtantibus regionibus, eædem omninò generentur à natura, quæ vt vbique eadem eſt, ita & vires ſuas æqualiter vbique diffuſas eſſe aliquando demonſtrat. Sic Glaux exigua, quæ maritima à Dioſcoride dicta fuit, in continenti reperitur, eamque ſæpius Meudoni, in ſicciſſimis & editiſſimis locis collegi; fortaſſe ita fuerit de hoc Trifolio, quod alibi fortè natum & vidit & deſcripſit Dioſc. Nemo enim eſt tam rudis, vt ignoret Dioſcoridis ætate nondum Americam, nedum Canadenſem regionem detectam fuiſſe.

COLCHICVM VARIEGATVM.

CAPVT LII.

RIGVIS maximè pratis gaudet Colchicum omne; quanquam & ſiccanea non auerſetur, illudq; potiſſimum genus, quod ex Inſula Chio differtur, hoc enim cultu aut nullo aut leuiſſimo contentum eſt. Cur autem fritillare dictum fuerit, ab ijs, qui eius figuram citra Hiſtoriam dederunt nuperrimè, non facile capio. Nam cùm huius flos fritilli in modum quo teſſerræ agitatæ mittuntur in alueolum latiſſimè non ſit excauatus, imò fundum habeat

COLCHICVM VARIEGATVM.

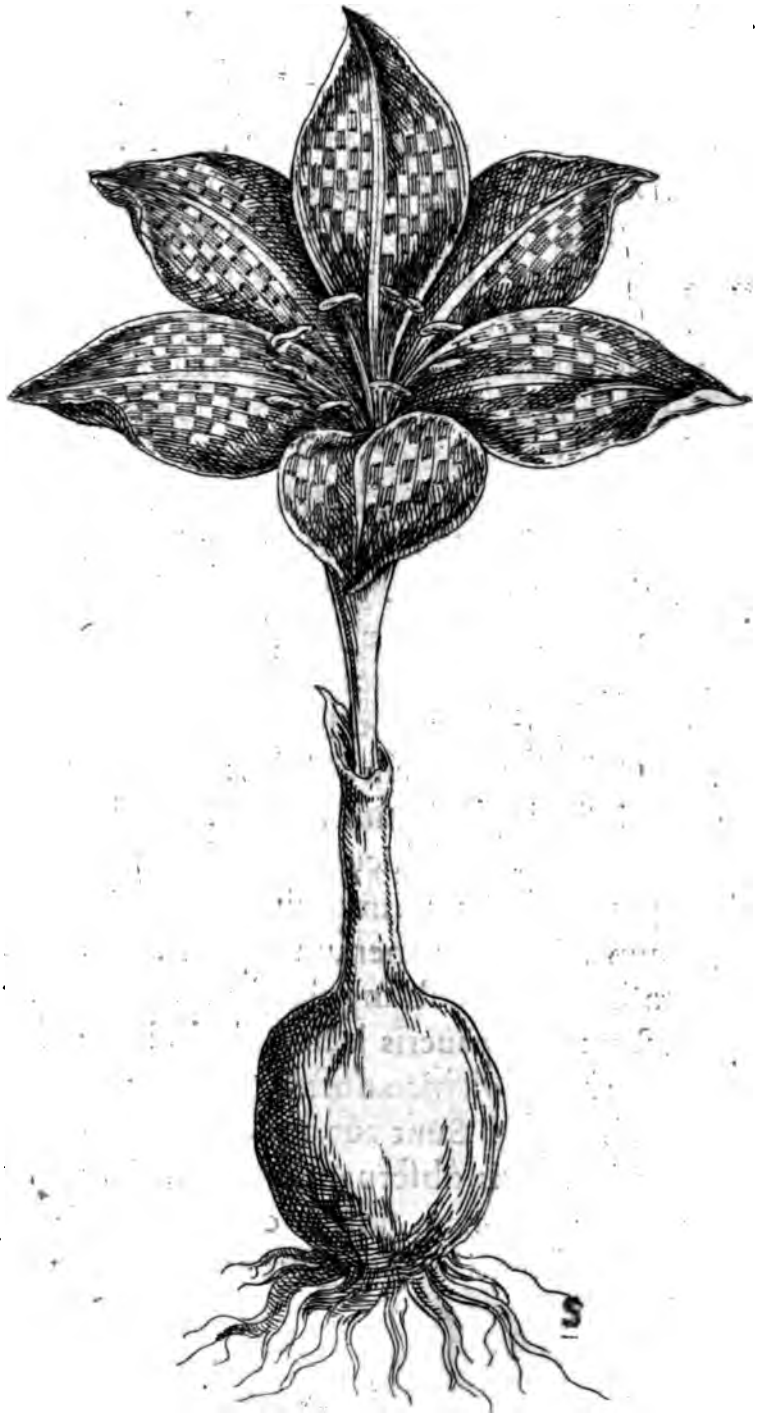

habeat perānguſtum; aptius, vt videtur, Colchicum variegatum appellari poteſt.

Autumno ſtatim ineunte, ſuper terram flos emergit mille variegatus maculis, dilutè purpuraſcentibus, quadratis, & in quincuncem diſpoſitis, vt in Meleagride Dodonæi. Sex ille folijs componitur, ſingulis ineſt albeſcens quædam vena, quæ per eorum medium ab infima parte ad mucronem vſque prorepit. Filamenta ſex longiora cæruleis apicibus donata, à cauitate floris oriuntur. Bulbus huic plantæ pro radice eſt, tunicas habens plures, coloris ex nigro rufeſcentis, interior multâ bombace munitur: conſpicuum id eſt, ſiquis delibret. Poſt florem folia fert atrouirentia, anguſtiora, & breuiora noſtratium. Æſtate media ſeminibus turget rufis, quæ ſiliquæ coriaceæ, virides, cellulatim coërcent: nullas habet peculiares vires, quibus ſupra cætera Colchici genera commendetur.

Colchicum autem à Colchide dictum, in qua vt in Meſſenia plurimùm naſcitur (vt ait Dioſcorides) qui vulgare Colchicum exactè depinxit, ne fortè ſaporis voluptate imperitos falleret, Præſentiſſimum alioquin venenum, quod fungorum pernicioſorum more ſtrangulando enecat, niſi tamen effectum occupaueris lacte bubulo largè poto. *Lib. 4. cap. 84.*

De hoc Colchico noſtro nihil hactenus Authores prodiderunt. Sunt autem & alia permulta, quæ in hortis noſtris obſeruantur, Colchici genera, quæ raritate inſignem florem edunt; triplicemque eorum differentiam hic ſubtexere operæpretium eſſe duximus.

Primum ergo flores habet lacteo candore inſignes, qui variis colorum picturis luxuriantur, venis nonnullis excurrētibus, nunc diluta purpura, nunc ſaturatiore tinctis. Apparet etiam in foliis huius plantæ virentibus ſimilis varietas, quod & in Tuliparum genere, & (vt ſemel dictum ſit) in reliquis plantis omnibus, quarum flores quos ſtriatos noſtri vocant ſimili varietate commendantur, obſeruare licet. Colchicum ſtriatum.

Secundum verò Colchici genus & florum minore copia, & innumera prope foliolorum ſerie à reliquis diſtinguitur. Nuncque languidè, nunc vero obſcurè purpuraſcit. id Colchicum flore pleno ea propter appellamus. Colchicum flore pleno.

Tertium denique in pratis Palleſiacis, vt poſtea indicabimus, ſparſim vulgaribus permixtum inuenitur. Huic flos eſt Amaranthinus, floriſque pediculus, qui in cæteris ſpeciebus albicat, purpureo colore inficitur. Colchicum amaranthinum.

DE MILLEFOLIA *tuberoſa.*

CAPVT LIII.

IN APVD quos ſtirpes proſequendi laus viget, id imprimis, arbitror, cauere debent, ne dum apertis inambulant campis vel minimam herbulam negligentius prætereant; nam multæ quotidie incredibileſque differentiæ pedibus pro-

culcantur, ob affinitatem quam cum similibus primâ fronte præ se ferunt quasi propius intueremur, aut etiam erueremus, alias sæpè; aut saltem in aliquo diuersas nemo nostrum non deprehenderet; hoc mihi sæpius initio contigisse ingenuè fateor: verumtamen postea cùm paulò diligentius rei herbariæ incubui, vt ardere hac exercitatione cœpit animus, ille & oculos & manus, nares & palatum in consilij sui societatem adsciuit: ita vt nullam postmodum plantam offenderim, quæ cruta hisce sensibus non subijceretur. Neque verò aliter exacta haberi potest plantarum cognitio, testãte Galeno cap. 3. lib. de Theriac. ad Pisonem, quot enim sunt herbæ quæ variant partibus ijs quæ terrâ occuluntur, cùm sint eædem alijs quæ prominent? exemplo fuerint Cynosorchis, & palma Christi: Valeriana & Nardum Montanum: Ranunculi species inter sese, aliæq; quamplurimæ. Saporis ratio discriminis pondus non leue affert; sed primas tenent vires eximiæ, non illæ tantum quæ sapore deteguntur, suntque velut in propatulo cuilibet expositæ, sed illæ quas vt quid maximè pretiosum suâ ara natura penitiore earum sinu vt gazophylacio condidit, noluitque mortalitatibus nisi longâ annorum vsurâ per experimenta promi, vtpotè quibus nullum est cum saporibus commercium. Experientiam itaque (non inertem illam, sed eam quæ ratione fulcitur) vt arbitror potiorem esse crutinam, quã quæ prisci vtriusque linguæ auctores de plantis expressêrunt, veræne sint, an fabulosa ponderentur: ita & vtilia esse

viam cenſeo, quæ nos in plantarũ ab ijs traditarum cognitionem deducere poſſit; ac proinde Dioſcorides, Iulio Baſſo, & Nicerato, & Petronio, & Aſclepiadi minus aſſentiendum ſuadet, in prefatione libri primi, qui τὰς τῶν φαρμάκων δυνάμεις, καὶ δοκιμασίας, ἐξ ὑποδρομῆς παρέδοσαν, ἀ τῇ πείρᾳ τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν κρονίζοντες, qui medicamentorum vires probationeſq; curſim cõplexi, nullo experimento eorũ effectus cõprobarunt. Sic lieni accõmodatum Splenium fortuna detexit, euentus comprobauit, ratio ſtabiliuit: huic claſſi Alyſſon, Phalangium, Alimus, Pœonia, & aliæ adnumerantur, quæ tantum experimentis vera eſſe comperimus: Sed de millefolia ſtratiote, quam Achilleon veram eſſe nonnulli cum Plinio contendunt, longè aliter habet. Nemo enim eſt Antiquiorum, qui non ipſi aſtringendi vim concedat, & ſingularem ſanguinis vndecumque fluentis ſiſtendi facultatem, ac proindè eam (inquit Plinius) vt vulneribus præcipuam cum ærugine in vulnus Telephi decutiens Achilles pingitur, Dioſcorides idem cenſet lib. 4. cap. 103. Millefolium ſtratiotes quod χιλιόφυλλον vocant; ἔστι δὲ αὐτὴ ἡ βοτάνη σφόδρα ἀγαθὴ πρὸς αἱμορραγίαν, καὶ ἕλκη παλαιά, &c. Galenus libr. 7. de ſimplicium Medicament. facult. ſub nomine Millefoliæ ait ξηραντικῆς ἐστιν εἰς τοσοῦτον δυνάμεως, ὡς πολλαῖς πράγμασι. Et libr. 8. ſub nomine ſtratiotis terreſtris, quæ mellifolia eſt. Habet, inquit, τινὰ φύσεως ὥστε δηλῶσαι τοῦτο καὶ πράγματα πολλαῖς δυνάσθαι, ἔνιοι δὲ αὐτὴν καὶ πρὸς αἱμορραγίαν χρῶνται. Cùm tamen, quod nemo hactenus obſeruauit, con-

Galen. e 3. lib. de Theriac. ad Piſonem.

Cap. 5. lib. 25. nat. hiſtor.

MILLEFOLIA TVBEROSA.

ctariam vim ipſi ineſſe experientia comprobarit, Naribus enim indita, non longè poſt ſanguinis ſtillicidium infert, ac ſi diutiùs contineatur hæmorrhagiam ciere conſueuit, proindè feliciſſimo ſucceſſu ipſam addere ſoleo medicamẽtis, quæ ad menſtrua, aut lochia ſuppreſſa componuntur, ſiue enematis aut apoſematis, aut topicis; quin etiam ipſa perſe locis inſerta plurimis opem attulit: ob eamque cauſam Naturam exiſtimo tantâ copiâ ipſam humanis vſibus expoſuiſſe, vt nullibi non naſcatur, ſolo reſtibili, fœcundo, macro, ubique; ſed maximè in ſiluis recens detonſis aut ſaltem, non opacis. Ex quibus colligitur verum Dioſcoridis χιλιόφυλλον ſtratiotes Millefolium vulgare non eſſe, aut certe, quod exiſtimo, Dioſcoridem & Antiquiores potiùs ex ſapŏribus deductas vires expreſſiſſe, quàm eas quæ experientia multis poſt ſæculis demonſtrauit.

Apud nos autem in ſuburbano nemore quod Bononiacum vocant, Millefolia creſcit, quam fortuitus caſus detexit. Huic radix eſt tuberoſa nucis auellanæ aut Ponticæ magnitudine, ac ferè in eiuſmodi tubere naſcitur animalculum, colore viridem inter ac cæruleum medio, quod millepedam refert, adeò exile & exiguum, vix vt oculis deprehenderetur, niſi lucidiſſimo ſplendore intermicaret: Quo factum eſt vt initio exiſtimauerim, tuber illud ab eſu eiuſmodi vermiculi ineſſe huic plantæ, ſed cùm etiam in hortum meum tranſtuliſſem, occiſo vermiculo, ferè anno poſt craſſius tuberculum obſeruaſſem, meis quoque amicis accuratis ſtirpium obſer-

uatoribus communicassem, diuersam eius statuimus esse à reliquis differentiam in solo tamen radicis discerniculo positam.

ALTHEA ROSEA PEREGRINA forte rosa Moschentos Plinij.

CAPVT LIIII.

PLANTA hæc quam Africa genuit, quotannis ex viua radice longa, alba, lenta, circa Maium mensem erumpit: caules habet rotundos, virides, medulla plenos, vno verbo maluaceos; folia sunt subrotunda, & aliquo modo Cyclamini, propius tamen Mori nostratis folia referunt, pronâ parte molli & tenui lanugine canescunt, oleæ foliorum instar, supinâ aliquanto magis virent. Cuiusque caulis fastigium globulos virides admittit non paucos, qui singuli & singulis pediculis teretibus innituntur, & quamplurimis filiolis oblongis & angustis omni ex parte circumdantur: oriuntur hæc foliola à basi globuli, distant inter se aliquo interuallo, egregioque ordine disposita, velut cancellis eundem globulum obsepiunt, qui dum maturitate dehiscit, in quinque partes finditur, alueoque suo condita quinque fundit latissima folia, quæ roseum florem exprimunt, similem, atque etiam ampliorem Maluâ roseâ Lobelij. In huius floris vmbilico stat panicula albida, pistillo tenui fulta, qualis in floribus

ALTHÆA ROSEA PEREGRINA.

floribus Althęæ fruticis conſpicitur. Hæc Althęa quam vocamus roſeam, florem edit in fine Auguſti roſæ ſimilem: vt certè videatur eſſe illa roſæ ſpecies, quam Plinius concisâ breuitate, vt ſolet, ſubindicauit potiùs, quàm deſcripſit, c. 4. l. 21. ſuæ Naturalis Hiſtor. Hancque Moſcheuton vocat: quod verbum, Gaza interprete apud Theophraſtum, viuiradicem ſignificat, quale epitheton noſtræ Althęæ valdè competit. Quamuis enim reliquæ roſarũ ſpecies, quæ malleolis panguntur, ita nominari poſſint; quia tamen non radice tantum, ſed & ſtipite viuaces ſunt; huic vni autem ſingulis annis frigore intermoritur quicquid ſupra terram eſt, caulis, folium, flos; ſolaque ſuperat hyemem radix, quæ quotannis circa Maium menſem nouis partibus, nouis veluti membris repubeſcit; ideò Moſcheutos præ cæteris appellari meretur. Cæterum vt quiuis intelligat, quàm apte ſuis partibus noua hæc roſa Plinianæ reſpondeat, lubuit ſubnectere Plinij verba, *Alia Roſæ ſpecies funditur è caule Maluaceo, folia oleæ habente, Moſcheuton vocant*, & poſtea inter roſas odore carentes recenſetur. Caulis noſtræ Althææ Maluaceus eſt, folia quoque ſunt oleæ, non figura quidem, ſed canicie ſimillima; præterea odore vacat; florem roſeum habet; nouamque ſingulis annis formam induit; coronamentis additur. Ac proindè non abs re, quis hanc Althęæ ſpeciem, Moſcheuton roſam appellauerit. Iam vero vt noſtræ nomenclaturæ rationem reddamus, Certiſſimum eſt hanc plantam maluaceam eſſe ſilueſtrem: Hæc

Plin. lib. 21. cap. 4.

enim à ſiluis Africanis, ob floris gratiam, tranſlata ad hortos noſtros vno abhinc, aut altero anno fuit. Silueſtris autem malua, inquit Dioſcorid. Althęa vocatur. Cuius vocabuli rationem reddit, διὰ τὸ πολυωφελὲς καὶ πολύχρηστον αὐτῆς, quòd inter primas ſit vtilis, plurimiſque polleat preſidijs. Et Plinius Ariſtaltheam nominauit, quòd omni ex parte bona ſit, & intus ſumpta, foriſque appoſita pariter auxilietur, ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν, aut ὑγιᾶ, aut ὑγιᾶν quæ verba mederi ſonant: Quamuis autem de viribus huius nouæ plantæ nihil compertum habeamus, quod publico demus; arbitramur tamen in ijſdem quibus althęa valet preſtandis, eſſe ſingularem.

RAPISTRVM MAXIMVM rotundi-folium Monoſpermon.

CAPVT LV.

MAXIMVM vocamus hoc Rapiſtrum eo quòd omnes huius generis ſpecies ſuperet foliorum amplitudine: hæc verò ſunt Raphani modo, extrema parte rotunda, & ambitu crenata: ſupinâ varijs aſperitatibus in ſpinulas ſetaceas leuiter extuberant, amplitudine palmari. Circa caulem ſubnaſcuntur his vtrimque, in eodem pediculo minora.

Caulis ad duo cubita eleuatur, ſtriatus, anguloſus, vt folia hiſpidus, in multiplices ſurculos

RAPISTRVM MAX. MONOSPERMON.

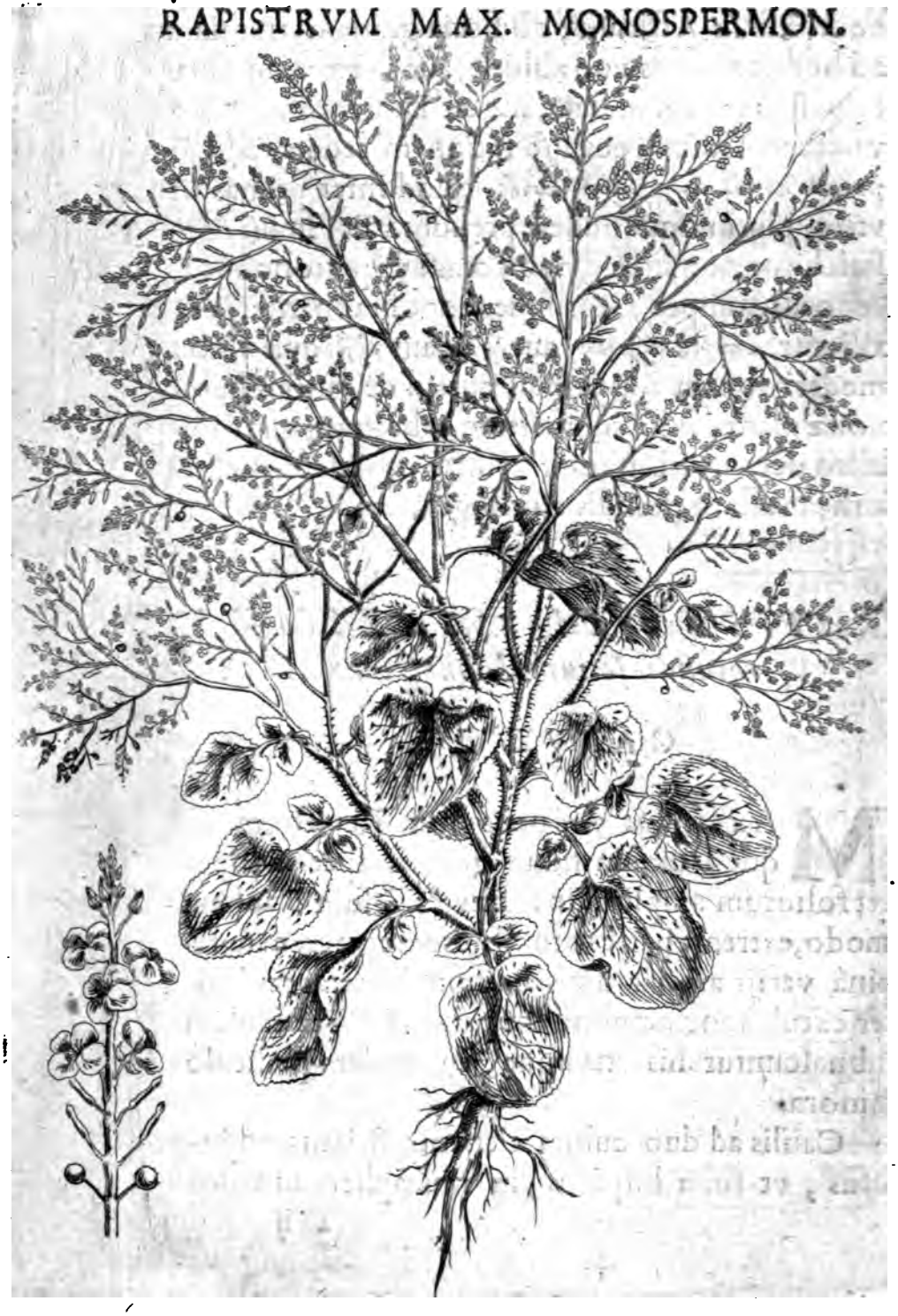

diuiditur, in quibus longè minora, quàm in Caule folia glomeratim aggeruntur, & ſine ordine locantur: ſunt enim illa & magnitudine, & figura vrticæ græcæ ſimilia: onuſti ſunt ſurculi innumera florum propagine, adeò vt integrâ vigeant æſtate: flos ex rotundo capitulo ſubflauo in quatuor candida foliola ſeparatur, inter quæ tenuia filamenta & piſtillum viride, cum apicibus luteis apparent. Cuique flori ſuccedit ſemé vnicum, paruum, ſubflauum, rotundum, rotunda quoque capſulâ membranacea coriandri magnitudine incluſum: quamuis initio dum viret, paulo longior appareat; per maturitatem tamen orbicularis eſt figuræ. Et ea propter à ſingulari ſemine, Monoſpermon appellauimus (quali epitheto, ob eandem cauſam *braſſicam marinam* inſigniri voluit Turnerus) quòd videlicet non vt vulgare Rapiſtrum, longioribus ſiliquis plura ſemina contineat, ſed vnicâ eáque, vt dixi rotunda, vnicum tantum. In Hiſpania naſcitur.

RVBVS ODORATVS.

CAPVT LVI.

HVIVS fruticis radix Rubi vulgaris modo, per ſumma ceſpitum vagatur. Folia fert ex longo pediculo leniter hirſuta, latiſſima, in angulos excuntia; ſeu vt Theophraſtus ait, πολυγώνια ἐν τῷ ἄκρῳ καὶ ἐν τῷ πλαγίῳ, hoc eſt, quæ cùm extremo

RVBVS ODORATVS.

tum lateribus ſinuata conſidunt: vno verbo σφηκοπώδη: hoc enim vocabulo peculiarem iſtam foliorum figuram, quæ viti, aceri maiori, & rubo de quo ſermonem habemus communis eſt, Theophraſtus explicat. Quamquam cap. 18. lib. 3. Rubo folium tribuat ἀγκώδες (malè enim quicumque huius nominis loco ἀχώδες, ἰχώδες reponunt, corruptè etiam legitur apud Athenæum ἀγλαώδες, vt aliquando demonſtrabimus, ſi Deus dederit) quod nomen ἀγκώδες, non tam Rubi folio, quàm diuiſuræ proprium eſt: ſunt enim Rubi folia quinque ſinubus, & pluribus aliquando ad pediculum vſque diuiſa, ſimili prorſus modo ac in vitice accidit, quam Græci λύγον, aut ἄγνον appellant, vnde deductum nomen ἀγκώδες φύλλον, folium viticeum. Sed iſta obiter: & ad Theophraſti mentem aperiendam, quam nemo vnquam aſſequi poteſt, niſi qui in cognitione ſtirpium tam indigenarum, quàm exoticarum verſatiſſimus ſit. Sed vt ad propoſitum redeam: elegantiſſimi huius Rubi folia fragrantiſſima ſunt, paremque agrimonio odorato aut pimpinellæ odoratæ ſpirant odorem: ſine ordine circumpoſita ſunt caudicibus, qui plurimi & ramoſi ab radice ſe attollunt, ſarmentoſi, flexiles, medulla pleni, ſpinis vacui, molliter hirſuti: nudantur folijs autumno, præterquam in cacumine; cymæ etenim in Hyemem vſque prorogant moras, quo tempore & ipſæ cadunt, vnáque & areſcit caulis, nec enim Hyemis inclementiam patitur; ſed quotannis renouari ſolet. Flores fert in ſummo, magnitudine & figura roſæ ſimplicis,

quam caninam vocant: nam & in Rubo quoque prouenit rosa, inquit Plinius; quo fit vt veteres κυνόσβατον idem esse ac κυνόδοντα existimarint, cum Dioscoride cap. 124. libri primi, quamquam à neotericis toto cœlo distinguantur. Cæterum roseus iste Rubi nostri flos, quinque folijs sinuatis constat, colore est dilutissimæ purpuræ violaceæ, in calicis medio sui mille luteos apices complectitur, vt rosa, succeditque tandem fructus, vulgaris Rubi Hortensis figura, non adeò gratus sapore; sed forma similis, vt de vulgari inquit Theophr. hoc est vt interpretor, ex granulis Rubris compactus, vt malum punicum. Nec enim satis appositè ad Theophrasti mentē, nonnulli hanc Rubi similitudinem cum malo granato eruunt à Cytino, hoc est vt Celsus vocat à mali punici capitulo, quod Cælius Aurelius ambulacium aut ampullacium latine dici testatur; quamquam huius rei nullam faciat mentionem Theophrastus. Malim itaque potius de pomo Rubi, quàm de putamine rosæ caninæ, quod vernaculè *grate-cul* vocant, interpretari; est enim pomum Rubi quamplurimis acinis & granis Rubris ita congestum, vt malum granatum exempto cortice perbellè referat.

Cap. 18. lib. 31. Histor. Plantar. κοκκώδης καὶ παραπλήσιος τῷ τῆς ῥόας

CAPVT

NARCISSVS PVMILVS Indicus Polyanthos.

CAPVT LVII.

HVIC Narciſſo, quòd infelicius creſcat, nec vltrà palmum eius caulis adoleſcere conſueuerit, pumili nomen dedimus.

Radix eſt carnoſior, maiorque bulbus: folia octo aut nouem, palmum longa, lata pollicem, glaucè virentia, non recta vt reliquorum, ſed modicè flexuoſa, iuxta terram nata obliquè prodeunt. Inter quæ non medius caulis, ſed relictis ad latera folijs, nudus & liber erumpit. Hic non rotundus vt reliquorum, ſed ſemunciam latus, poſtquam medij palmi proceritatem impleuit, membranam turbinatiorem, quâ velut capite clauditur, aperit; apparetque tandem eximia nouemdecim, aut viginti florum vmbella, qui pro ſoli cælique ratione languidius aut ſaturatius rubeſcunt. Singulis eſt Colchici pratenſis & figura & magnitudo: ſex enim conſtant folijs, quæ ab anguſtijs in latitudinem paulatim ſeſe laxant. Foris ſinus ſecundùm eorum longitudinem fertur, qui & in ſubiectum flori capitulum producitur, tot pariter criſtis extuberans, quot folia ſtrijs excauantur. Sex ſtant in medio filamenta longiora apicibus cęruleis donata. Subſunt quibuſque floribus pediculi triangulares, hi cùm inter ſe

NARCISS. PVMILVS INDIC. POLYANTH.

caulis in apice) cõmiuntur, admirando prorsus ordine diſpoſiti, naturale, ſed vix imitandum Ioſaëdrum formant. Flos quoque vt aſpectu, ita & ſuauitate eſt inenarrabili; præcocior eſt etiam reliquis omnibus: floret ſiquidem ante Arcturum, oſtiduo poſt autem apud nos ſemine vidimus collabitur.

Maioris autem Indici Narciſſi duplex apud nos obſeruatur differentia. Alter quippe floribus eſt præcocioribus, ex rubro candicantibus, & odoratiſſimis: caule dum ſemina matureſcunt virescenti. Narciſſus maior Indicus præcox.

Alter verò florem edit poſt Arcturum, longè rubentiorem, ſed ignauius odoratum: caule ſemper atropurpuraſcente. Communem autem habent florendi modum, ſiquidem vnuſquisque caulis exit ſine foliis, ſubnaſcentibus tantum elapſo flore. In eoque maximè differunt à pumilo antea deſcripto, cuius non ſolùm vno eodemque tempore caulis & folia prorepunt, ſed etiam per Hiemem tabido caule, eadem virere perſeuerant: imò nunquam ea marceſcere niſi per extremum quiſquam obſeruauit. Differentiam facit & caulis, quem illi nunc geminum, nunc etiam triplicem, ſemper verò teretem habent, cùm ſit huic vſque ſingularis, & in amplitudinem lateſcens. Eadem tamen omnibus radix, bulbus ſcilicet vnus, mollis & carnoſus, multis obductus tunicis, quæ ſiccitate (Eriophori bulbi modo) in ſericeam lanuginem diſcerpi poſſunt; ſubſunt verò maiores fibræ quibus altius infixis velut oſculis bulbus humi teporem ebibit. Narciſſus maior Indicus ſerotinus.

Has omnes plantas, etiamque proximo capite ſe-

quentem, vt inter lilia aut Narcissos (quæ duo apud Theophrastum vnum idemque sunt) commodissimè numerari posse censemus, ipsa & liliorum generi nullatenus ascribendas æstimamur. Ac in eo sequimur Theophrasti mentem, qui quatuor affert in vniuersum proprietates Narcissorum generi communes, quas in lilijs nemo reperierit; hæ verò familiares sunt nostris indicis Narcissis. Prima est quòd cùm fatorũ omnium ac proinde liliorum, τὸ φύλλον ἀναπέμπουσι πρῶτον εἶθ' ὕστερον ὁ καυλός: Narcissus contra caulem prius, deinde folia promit. Cap. 12. lib. 7. Hist. Plant.

Secunda à radice petitur; quæ Narcisso est ἀφεστηκυῖα καὶ τὸ σπέρμα πρὸ βολῶ πολλῷ ἐκφέρει. Lilijs autem bulbus squammata velut agglutinatione compingitur. Ibid.

Tertia à situ foliorum humili, & quarta à tunicis quibus flores Narcissorum concepti ante partum includuntur. Narcissus enim ὁ μὲν ἐπὶ γῆς φύλλον ἀσφαλῶδες ἔχει, &c. τὸν δὲ καυλὸν ἀφιεὶς μόνον, καὶ ἐν ἄκρῳ τὸ ἄνθος, ἐν ὑμένι τινί, κεκλεισμένον τὸ ἀρχέλαον, &c. folium Albuci terræ proximum gerit, habet caulem sine folio, florem suo ferentem cacumini, in membrana veluti vasculo inclusum largè. Lilium autem & folia per vniuersum caulem habet disposita, & flores apertos nullaque ante vagina inclusos. Cap. 6. lib. 6. Hist. Plant.

A Narce enim, & stupefactoriâ facultate Narcissus dictus est, non à fabuloso puero, Cap. 19. lib. 21. Plin.

NARCISSVS IAPONICVS rutilo flore.

CAPVT LVIII.

INTER omnes Narciſſos qui hactenus inuiſi apud nos extiterunt, prima vt arbitror auctoritas nobiliſſimo huic generi debetur; quod paucis ab hinc annis ex Iaponia allatum, ſtrenui admodum & nullis ſumptibus parcentis viri Ioannis Morini cultura, tandem in florem proſiluit ſeptimo menſis Octobris, anno Domini 1634.

Spectabilis thyrſus per initia nudus folijs, paulatim ſe in pedis altitudinem ſubrigit, ſuperiore parte virens, infernâ mille atropurpureis notis infuſcatus. In cuius faſtigio nouem aut decem florum gemmæ totidem petiolis hærentes, in vmbellam diſponuntur, quę prius oblõga & rotunda quadam vagina membranacea celabantur. Hæ dum florem patefaciunt, in ſex folia diduci ſolent; Si potiſſimum planta hæc reſoluta, & pingui humo ſeratur: nam ſi ſiccâ aut confectâ poſita ſit, ſoli macies plerumque nonnullos vno aut altero folio mutilat. Quod omnibus fere floribus familiare eſt, qui ab exteris Regionibus, aut ſaltem extra natale ſolum transferuntur: quorum integritatis & elegantiæ non minimum ſoli macies detrahit: Hæc namq; fructus etiam natura dulces in acerbos, & læues in hiſpidos

NARCISS. IAPONICVS RVTILO FLORE.

vertit. Groſſulæ fidem faciunt, quarum pomum ſpinis vndique aculeatum nuper vidimus; licet huic id tantum generi peculiariter ingenitum affirment. Quanquam certum ſit plantas omnes, vt culturâ & opimæ terræ adiectione feritatem omnem deponunt, ita & facilè eandem aut incuriâ, aut ſoli ſiccitate reſumere. Groſſulæ aculeatæ.

Singula ergo cuiuſque floris folia duas vncias ſunt longa, admodum anguſta, & exiguâ veluti lacunâ ſulcata: iuxta floris centrum breui acumine gracileſcunt, extrema parte inflexâ reſupinantur (pro more Lilij Montani, quod Martagon vocant) Color floris eſt Cinnabaris, aut lacteæ elegãtioris, venâ ſanguineâ tamen lacunarum media diſcriminãte: Sex ſtant in medio filamenta folijs longiora & pallidius rubentia, totidem apicibus atropurpureis ornata. Vnus odor abeſt, eius defectum natura ſuppleuit viuacitate coloris, quem non modò pigmentorum mixturæ artificio quiſquam aſſequi nequit, ſed nec vllis hactenus floribus ſimilem conceſſiſſe naturam obſeruatum eſt. Nam prętet eximium hunc colorem, quo intuentium obtutum hebetat; ſi fortè ſerenus dies affulſerit, floremque radijs ſol meridianus illuſtrauerit, mille velut ſcintillas euibrat, quas pertinax oculus, incommuenſque, vix momento ſuſtineat.

Subeſt bulbus prioribus ſimilis. folia verò non niſi tabido caule erumpunt: quorum color non glaucus, nec obſcurus, ſed grata viriditate renidet.

ORNITHOGALON LVTEOVIRENS Indicum.

CAPVT LIX.

QVAMVIS à flore lacteo Ornithogalon, aut Ornithogale herba, vt Plinianũ loquar, deducta esse videatur; Verumtamen huius quoque species nonnullæ florem edunt croceum, qualem in pago Iuryaco iuxta Sequanam reperiri Enchiridium noſtrum indicabit. Nihilque vetat quominus natura varietatis ſtudioſa, coloris etiam alterius alibi produxerit, quibus non floris albedo, ſed effigiei ſimilitudo Ornithogali nomen conſeruat; Niſi fortè, quod ſanius interpretatur Dalechampius, Ornithogalon potius dictum fuerit à lacteo candore bulbi, figuram ouorum auium referentis, quàm à flore, qui cum auibus aut auium partibus cognationem nullam habere videtur.

Ornithogalum itaque noſtrum quod ex Indijs accepimus, primùm floruit in horto nunquam ſatis laudato D. V. Robini menſe Septembri 1633.

Huic Caulis & folia ſimul emergunt longa, lata, vt Pannonici, ſimiliter etiam ſulcata. Caulis inter hæc medius vltra pedalem longitudinem aſſurgit, rotundus, glaber, virenſque: hunc tenuis veluti glauci coloris halitus ſuffundit, qui leuiore tactu defloratur, vt in prunis integris, vuiſque præmaturis videre licet.

A medio

ORNITHOGAL. LVTEOVIRENS INDIC.

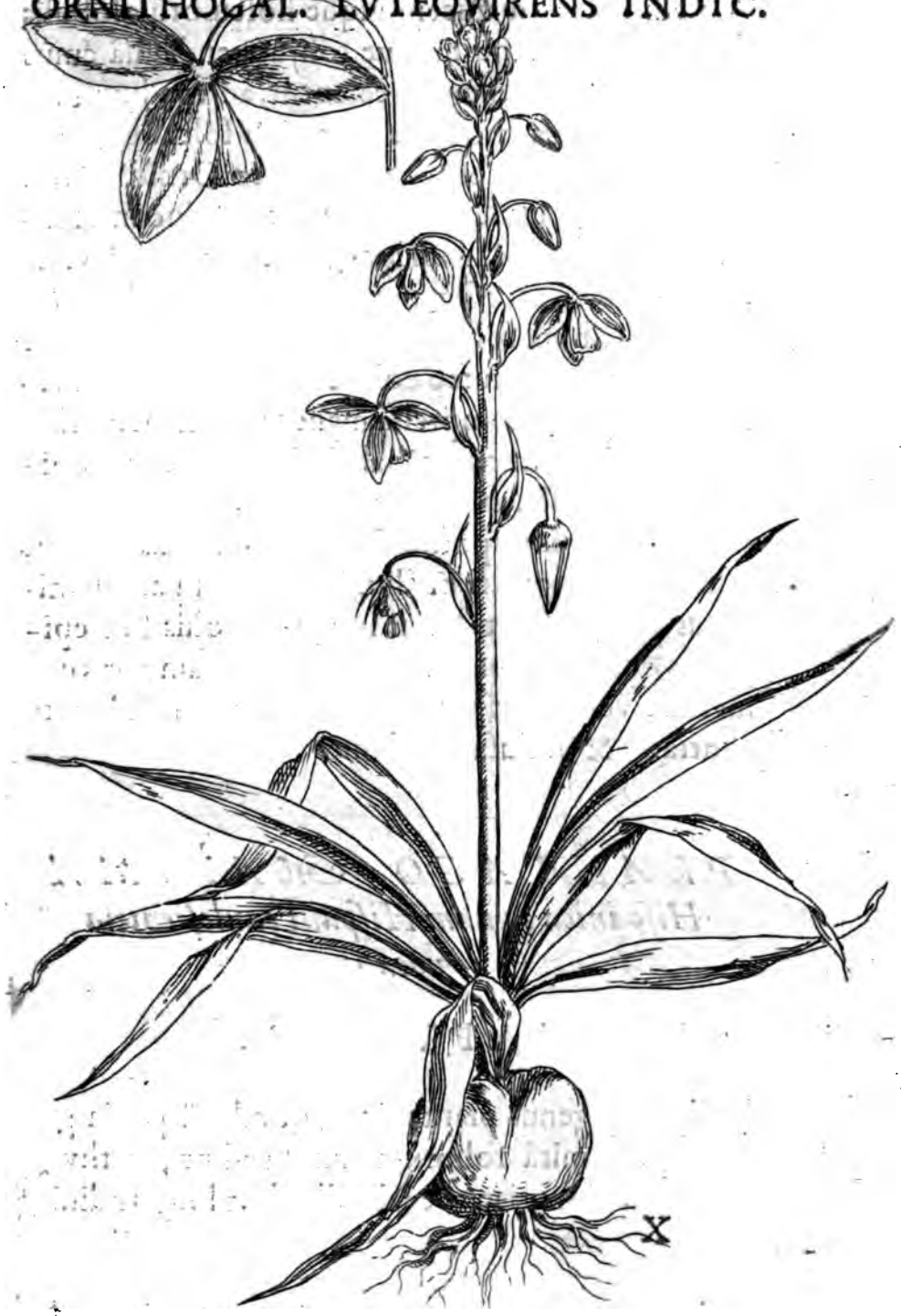

A medio ferè ad apicem vſque floſculorũ globulis ſpicatur, adiectâ quibuſque folij appendiculâ cuius cauitatibus flores ſinguli celantur, ad modum granorum in ſpica triticea, quæ gluma ſolet obtegere. Id quod familiare eſt vulgari noſtro Ornithogalo. Paulatim globuli ſe è cauitate illa ſubducunt, ſubiectique eorum pediculi longius producuntur, vnaque cum flore deorſum nutant: flos tandem luteouirens dehiſcit ſex foliis cõſtans, quorum tria externa latiſſimè expanſa luteo colore fimbriantur, tria verò interna in ſe compreſſa manent, vt Leucoij minoris verni, & mucrones habent intrò reflexos, quibus ſtamina alba cum apicibus luteis reconduntur: tria verò his interpoſita ſtamina apicibus carent. Piſtillum triangulare medium floris occupans, ſeminibus paruis turget: huius in apice mollis ſtat epiphyſis, quæ cum flore marceſcit. Nunquam floris huius folia vento aut vetuſtate decutiuntur, ſed in ſe contracta & occluſa tabeſcunt.

PLANTAGO MAXIMA Hiſpanica, quam Hiſpani cauleſcentem vocant.

CAPVT LX.

HOc genus plantaginis, quod Hiſpania gignit, mirâ foliorum amplitudine, & thyrſi proceritate luxuriat. Pedalis illa ſunt longitudinis,

PLANTAGO MAXIMA HISPANICA.

latitudinis ſemipedalis, excurrentibus non paucis, vt in vulgari plantagine, per longitudinem neruis; nec non & ſubſtrato ſingulis folijs palmari pediculo latiore. Thyrſus in duo cubita plerumque ſurgit: flores, ſi magnitudinem excipias, noſtratium ſunt omninò ſimiles. Radix pariter multâ fibrarum copiâ conſtat. Totius plantæ folia, cauliſque ex viridi coloro obſcurè rubeſcunt. Floret apud nos ſub exitum Septembris. Refrigerat impensè, minus tamen aſtringit; huius quippe laxa admodum eſt, & pinguis ſubſtantia, nec niſi humecta loca deſiderans.

SISYNRICHIVM INDICVM V. Robini.

CAPVT LXI.

ELEGANS hoc Siſynrichij genus, nuper ex Indijs Orientalibus accepit D. V. Robinus. Huic radix bulbacea, Nuculæ magnitudine, Croci effigie Myſiaci, quam incolæ lubentius eſitant (ſicut eiuſdem etiam generis indigenas Hiſpani opiliones edunt, quas Noſelhas appellant, vocabulo vernaculè auellanam ſignificante) Poſtrema æſtatis parte, quam oporan vocant, flores fundit in ſingulis caulibus nunc ſingulares, nunc etiam plures, ſex folijs variè coloratis compoſitos: Interna ſiquidem pars cærulea eſt, circuloque flauo diuiſa, dorſum autem mediâ & infimâ parte cineraceum; media verò

SISYNRICHIVM INDICVM.

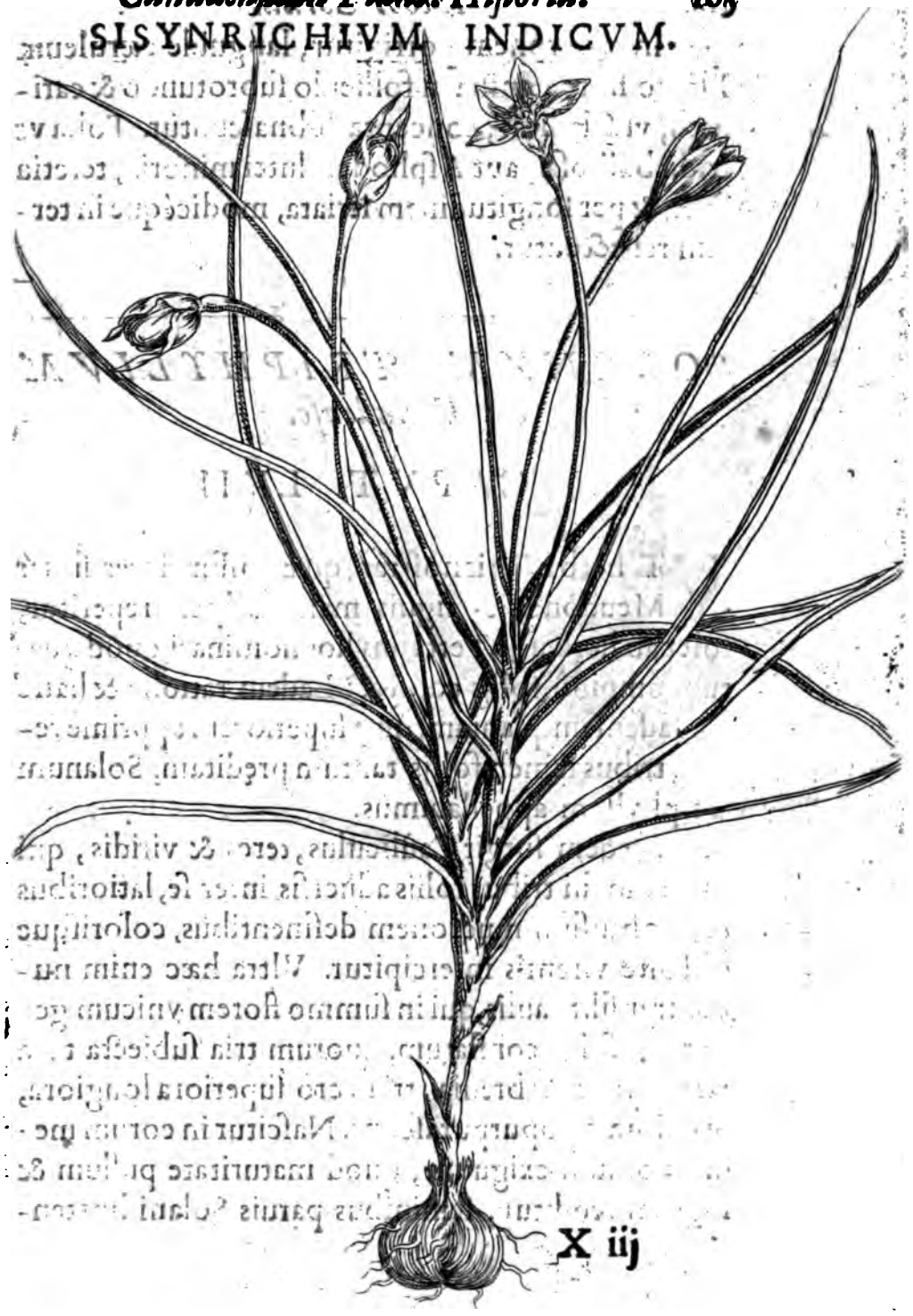

quæ in mucronem porrigitur, languide cæruleum. Elapso flore semina in folliculo subrotundo & carinato, vt Gladioli, concepta subnascuntur. Folia vt Iridis bulbosæ, aut Asphodeli lutei minoris, teretia sunt, & per longitudinem striata, modicéque in terram reflectuntur.

SOLANVM TRIPHYLLVM *Canadense.*

CAPVT LXII.

VT herba Paris nostras, quæ passim inter siluas Meudonenses riguis maxime locis reperitur, solet ab herbarijs Tetraphyllos nominari, quòd quatuor omninò folijs constet: Eadem ratione & hanc Canadensem plantam, quæ superiorem apprimè refert, tribus tamen folijs tantum prędităm, Solanum Triphyllum appellauimus.

In pedem surgit Caulicúlus, teres & viridis, qui in medio sui tribus folijs aduersis inter se, latioribus & in obtusum mucronem desinentibus, coloriſque obscure virentis intercipitur. Vltra hæc enim nudus transilit caulis, qui in summo florem vnicum gestat, sex folijs conflatum, quorum tria subiecta tota viridia sunt, & breuia: tria verò superiora longiora, & latiora atropurpurascunt. Nascitur in eorum medio pomum exiguum, quod maturitate pullum & nigrum redditur, seminibus paruis Solani horten-

SOLANVM TRIPHYLLVM CANADENSE.

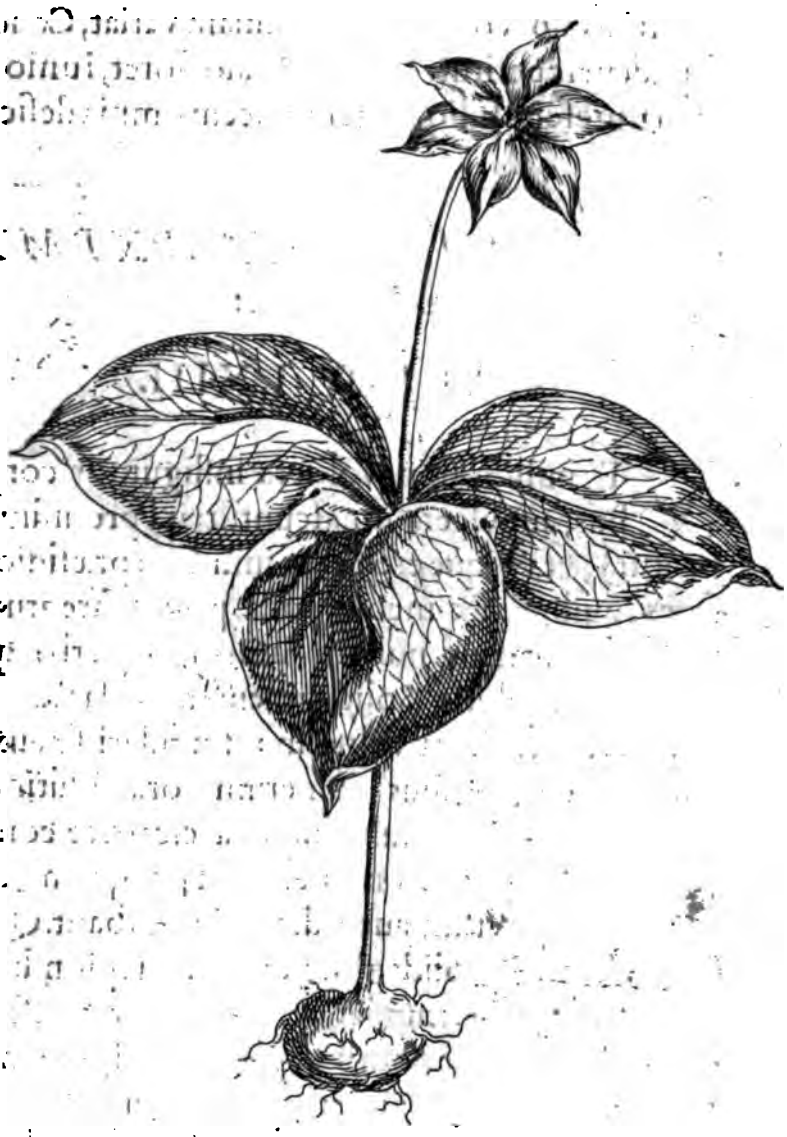

sis æmulis turget. Sapor huic dulcis. Radix non per summam tellurem errat vt noſtras, ſed in tuberculum conglobatur.

Huius flos colore nonnunquam variat, Candidus ſiquidem reperitur. Ineunte Maio floret, Iunio Bacca matureſcit. Iulio præter radicem omnia deficiunt.

SOLIDAGO MAXIMA *Americana.*

CAPVT LXIII.

VT nullibi non vulnera infliguntur corporibus, aut vlcera innaſcuntur; ita prouiſum fuit à naturâ, vt vbique creſceret immenſa præſidiorum ſeges, quibus hæc incommoda propulſarentur. Inter quæ efficacius nullum inuenitur herbâ quam barbaro vocabulo Solidaginem appellant. Quæ quòd cruentis illita vulneribus ſingulari ſit auxilio, nihilque commodius vulnerum oras glutinet & confirmet, ſeu vt aiunt inductâ cicatrice conſolidet, inde Solidaginis nomen accepit, quam veteres Græci Symphytum aut Sideritim vocabant. Quamplurimæ verò Solidagines ex varijs regionibus aſportantur; quas enumerare mei non eſt inſtituti; neque enim hic de omnibus plantis, ſed de nondum editis eſt ſermo. Vnam ergo huius generis ſpeciem ex America allatam propono, quæ caule multiplici, rotundo, glabro, leuiterque purpuraſcente, in tantam

SOLIDAGO MAXIMA AMERICANA.

tantam proceritatem attollitur, quantam cubita tria aut quatuor implere ſolent: Circa quemque folia ſubpinguia, & ſine ordine hinc inde diſponuntur, formam habent ſingula Saponariæ, aut Plantaginis aquaticæ, minus tamen denſa ſunt, nam aduerſo ſole intuenti mille velut foraminulis pertuſa apparent, quod fibrarum criſpitudo facit, nec magis inde ſcabra ſunt ad tactum, attenſæ ſiquidem membranæ planicies aſperitates illas velut læuore quodam perpolit & exæquat; quô fit vt ſplendidè admodum vireant. Flos adeo ſerotinus eſt apud nos, vt ſæpius hyeme præoccupatus, velut fœtus in ipſo vtero ante partum elidatur: ſi verò aut æſtas plurimùm deflagrarit, aut intempeſtiui calores autumno inceſſerint, paniculam promit verius quàm florem, luteam, nec niſi tubulis & filamentis per floccos prodeuntem, ac non longè poſt maturitate in Pappos abeuntem. Radix numerosâ fibrarum copiâ contexitur. Ineſt plantæ ſapor iucundus, odoratuſque, citra acrimoniam calefaciens, nec parum habés aſtrictionis; quò fit vt inter Conſolidas ſiue Solidagines non poſtremum locum habere mereatur: confertque ad id etiam ſubſtantiæ ratio, quam viſcidam atque glutinoſam obtinet. Peculiaris in huius plantæ partibus viuacitas obſeruatur: exſectus namque ramulus ſine aquæ præſidio diu vitam ſeruat, nec etiam ſi è lacunari ſuſpendas inareſcere deprehendes, quin contra longiùs excreſcere tandemque liberius in florem proſilire animàduertes: pari modo ac ſi matri

continuus eſſet. In eo namque velut in Aizoo, in Aloë, aut Telephio inferiora folia marceſcunt. Sicque eorum ſuccus cedit in ſuperiorum alimentum.

ACACIA AMERICANA Robini.

CAPVT LXIV.

ACACIA frutex eſt in Ægypto naſcens, aculeatus, flore albo, ſemine Lupino ſimili, in lobis & folliculis contento; cuius ſumma vis eſt ad refrigerandum, maximéque aſtringendum efficax. Alterum huius genus in Cappadocia & Ponto prouenit, ſemine in ſiliquis trichoris aut tetrachoris, hoc eſt, ternûm quaternûmq; ſeminum capacibus concluſo. Viribus hoc genus longè inferius, ſuperiori eſſe tradit Dioſcorides. Proſper Alpinus Acaciam ab Ægyptijs Sant aut Kakia appellari, & in montibus Synai copioſiſſimum reperiri teſtatur. Multa etiam refert de lachryma huius arboris, quæ gummi Arabicum in officinis vulgò nominatur: florum figuram depingit, cuius non meminerat Dioſcorides; Sunt inquit parui admodùm, lanæ floccis & Platani fructibus forma planè ſimiles. Vno verbo nihil aliud eſſe videntur, quàm parua lanugo in globulum efformata. Colorem habent, inquit, flores arborum quæ Cayri aluntur pallidum, aut flauum: album verò quæ in Arabiæ montibus creſcunt.

Cap. 134. lib. 1.

Cap. 4. lib. de Plant. Ægypti.

ACACIA AMERICANA ROBINI.

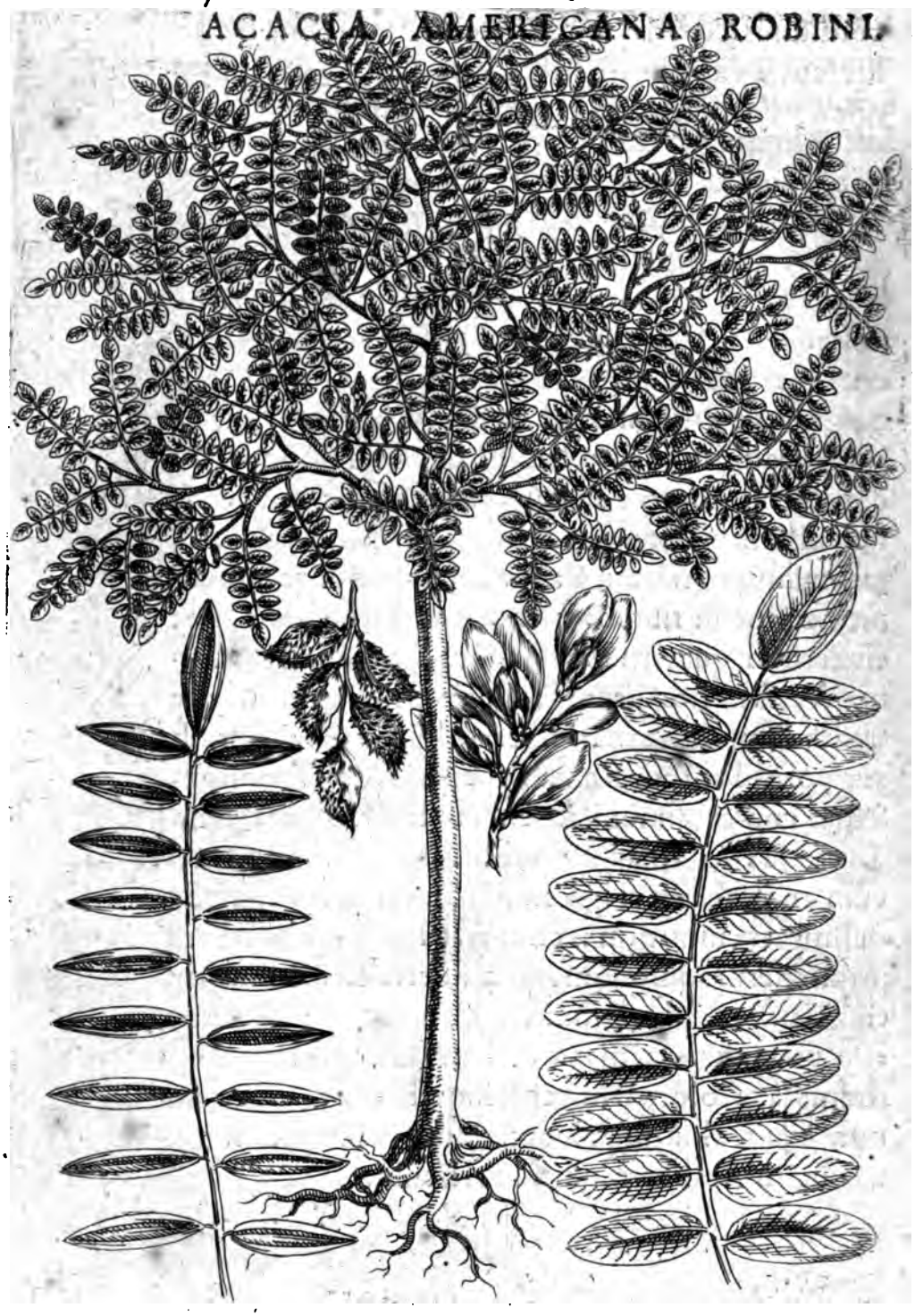

America Septentrionalis nec huius generis arbore caret, quæ etiam tranſlata in hortos noſtros non infeliciter adoleſcit: adeo vt intuentes floris elegantiâ, foliorumque ordine concinno plurimùm oblectet. Arbor itaque eſt caudice amplo, & duro; cortice nitido & ſubnigro, nec ſpinis armato, vt Ægyptiacæ aut Cappadocicæ, ſed læui. Firmiſſimis radicibus hęret. Cacumina longè latéque diffunduntur, multiplicibus diducta ramis, teneris, medulloſis, aculeis crebris & acutis horridis. Obſerua tamen aculeos non rotundo ſtylo minaces, vt Rhamni: ſed ex baſi in amplam latitudinem compreſsâ, acutè gracileſcentes; vt Rubi aut ſentis Caninæ. Folia in eodem neruo ſunt vtrinque dena aut octona, vno ſemper extremũ nerui claudente. Peculiaris eſt in eis noctis ſenſus: ſtatim enim ſub veſperum in ſe adducta per media plicantur, donec ſequenti die Sol poſtliminio reuerſus aperiat. Floret Auguſto: flos albus eſt, Piſo ſimilis, in vuam compoſitus, vt Cytiſi, non adeò tamen fragilis, nec deorſum nutans, ſed ſe in ſublime erigens. Succedunt ſemina Lenticulæ ſimilia, quæ ſingula ſingulis nucleis duris admodum, & ex omni parte echinatis clauduntur. Florum & ſeminum in naturali magnitudine poſitorum vuas, vt & icones folij tam patefacti, quàm & occluſi ad latera arboris in tabellâ delineari curauimus.

Totius arboris foliorum ſuccus, aut ligni decoctum, vi ſummâ ad refrigerandum & aſtringendum eſt.

PIMPINELLA MAXIMA CANADENSIS.

PIMPINELLA MAXIMA Canadenſis.

CAPVT LXV.

RADIX vaſta & fibris carnoſioribus diducta, caulem facit, vere deſinente, procerum, rotundum & articulatum geniculis, à quibus egerminant ramuli plures, ex interuallis foliis donati, Pimpinellæ noſtræ maioris effigie & colore ſimiles. Cauliculorum apices non in globum, aut in glandem abeunt; ſed mille floſculis in longiorem ſpicam cõpoſitis faſtigiantur. Flores alternis vicibus hiant, aperiuntur inferiores primi, ſuperiores poſtremi: ſinguli quatuor foliolis crucis modo aduerſis inter ſe conſtant, & vaſculo adnectuntur ſubrotundo, quatuor ſinubus ſulcato, velut plicati aut contracti marſupioli rotundi ſinus referentes: ab huius cauitate tres aut quatuor apices funduntur. Flos ex viridi ſubalbeſcit. Sapor, odor, color, nullatenus à vulgari noſtrate differunt, ac proindè in iis immorari diutius ſuperuacuum eſt, reliqua ſatis manifeſta ſunt, potiſſimùm cùm ad viuum delineatam huius plantæ iconem oculis legentium ſubiiciam.

CEREFOLIVM LATIFOLIVM Canadense.

CAPVT LXVI.

SVFFICIET Cerefolij huius iconem genuinam demonſtraſſe, omnes enim noſtratis Cerefolij particulas ad vnguem refert, ſed plenioris incrementi cauliculum facit & cymam. Flos itaque albidus muſcarij effigie ſummum caulem occupat, hunc ſequuntur ſemina longiuſcula, ex vno pediculo plura. Caulis fragilis, & tener glaucéque virens vltra cubitum adoleſcit. Folia ſena ſemper ex ſingulis pediculis prodeuntia; in ambitu inciſa Petroſelini modo, latitudine & longitudine quadruplò ſuperant noſtratis. Tertio à ſatu anno moritur: ſemine perennat tamen, quod ſtatim atque decidit, etiam non obrutum ſponté terræ infigitur, & germinat: nec enim noſtri inſtar agrum lætum & ſtercoratum deſiderat: ſed in qualicumque terrâ, ac vel crudo, vel effœto ſolo ſi ſeritur, prouenit.

Sapor huic dulcis eſt, odorque non inſuauis; ac proinde eſculentum teſtamur: ſed & aliis oleribus permixtum gratiam auget ſaporis.

CERE-

CEREFOLIVM LATIFOLIVM CANADEN.

ACONITVM HELIANTHEMVM Canadense.

CAPVT LXVII.

FRVTICOSVM hoc Aconiti genus folia habet, quæ ab radice germinant, latissima, atrouirentia, ac ferè trisulca. Quæ verò cauli adnascuntur, septem aut nouem, atque etiam quo superiora, eò pluribus profundioribusque diuisa laciniis. Multis caulibus vltrà proceritatem hominis adolescit; hi in plures diducti ramulos extremitates habent luteis floribus ampliſſimis onustas. Flos vt plurimum decem aut duodecim folijs oblongis constat, interposito singulis non leui spatio; inest medio vmbo quidam, qui totus seminibus obducitur, ita figuratus, vt ab imo latior, in angustum verticem exacuatur: huius basim cingunt coronæ instar intermedia maioribus foliola viridia. Quæ omnia sedulò demonstrat ea floris figura quam separatim ampliorem sculpi curaui. Radix crassa, & carnosa, Aconiti more in plures quoque fibras exit, latiusque spatiari solet, nisi diligenter præcidatur eius incrementum quotannis. Porrò maligna vis, & deleteria huius plantæ qualitas, hominum saluti omnino infensa, testatur eam ad Aconiti classem esse referendam.

CONITVM HELIANTHEMVM CANAD.

AQVIFOLIVM ECHINATA folij ſuperficie.

CAPVT LXVIII.

TAM notum eſt aquifolium vulgare, quàm quod vbique, & in ſiluis, & inter vepres eſt frequentiſſimum: tum arcendo à clauſtris pecori, tum obuiis quibuſque furibus repellendis accommodatum. Huius fruticis ſæpes ſunt tutiſſimæ: & licet eius rami caudex q, vt arbuſtorum Rhamni, Cynoſbati, & ſentis caninæ, rigentibus ſtylis non armentur; foliorum tamen ambitus ſpinulis acutiſſimis fimbriatur: quibus obnitentis cuiuſque facillimè tranſitus inhibetur. Materies etiam antiquiſſima ſemper fuit in vectibus, in manubriis bipaliorum, aliiſque eiuſmodi vtenſilibus ruſticis; eamque cæteris lignis vetuſtiores rei ruſticæ autores prætulerunt. Superuacuum itaque fuerit in eius cuius iconem proponimus aquifolij ſpecie deſcribenda diuagari: nec enim à vulgari diſtat ligni duritie, corticis læuitate, fructu, radice: ſed ſolâ foliorum figurâ, quæ non ambitu modo, ſed & totâ quoque ſuperficie ſcabra ſunt, & ſpinis horrida.

AQVIFOLIVM ECHINATA FOLII SVPER.

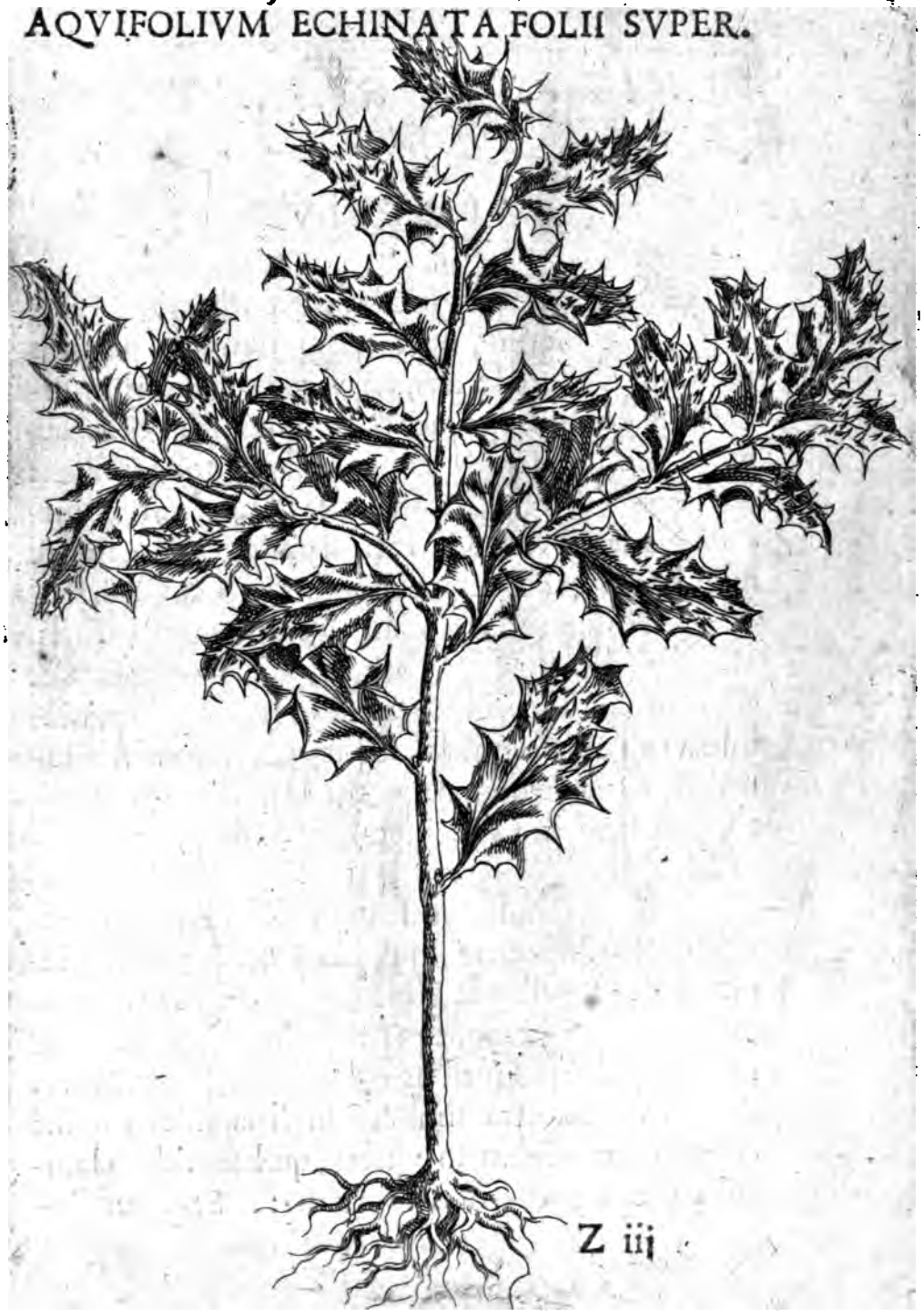

VITIS LACINIATIS foliis.

CAPVT LVIII.

LICET infinitæ vitium differentiæ antiquis cognitæ fuerint, quas etiam nonnulli proprijs nominibus expreſſerunt, alij verò prudentius innumeris & confuſis nomenclationibus ſtudioſos demorari noluerunt: nemo tamen eſt qui non intelligat à fructus differentia fuiſſe natas eiuſmodi nominum varietates. Nunc verò promimus nouam, & nulli hactenus cognitam vitis ſpeciem, cui non fructus, ſed folium ab omnibus alijs differentiam facit. Vua ſiquidem huius & racemi poſſunt, & ad eſcam, & ad effuſionem deponi, & ſunt hyemis tempore durabiles vt aliarum omnium, ſed tantæ eſt apud nos raritatis, vt nemo non potius totius plantæ conſeruationi, quàm vino ab ea petito conſulat. Et eapropter cum nullius ferè ſit incommodi patiens, caloribus verò minus contriſtetur: ſolent noſtri iuxta parietes diſponere, quâ parte maximè Sol plenius calorem vibrat. Huic lignum eſt ſarmentoſum, gemmis vtrinque per æqualia ſpatia diuiſum: ex quibus aliæ palmitibus egerminant, aliæ in flores abeunt Vitis noſtræ ſimiles: hi ſi euanidi fuerint contortos tranſeunt in vitices, quibus velut clauiculis proximis perticis ſe maritat. Sequitur flo-

VITIS LACINIATIS FOLIIS.

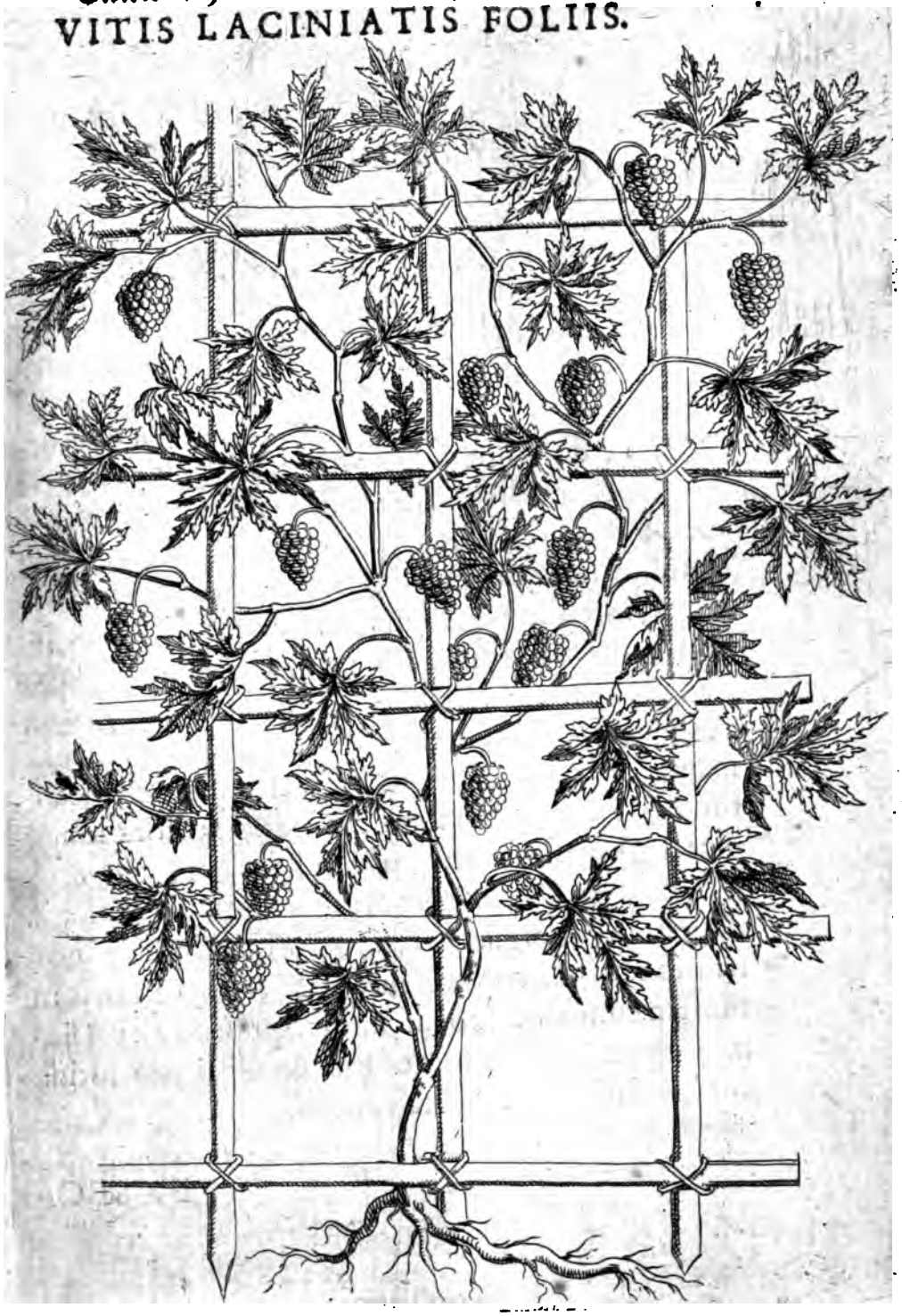

[illegible] Græco minore, acinis albis, interdum [illegible] quod præcipuum in hac vite habetur folium est crebris scilicet profundioribusque lacinijs excauatum.

FASEOLVS PVNICEO flore.

CAPVT LXIX.

VIX differunt à faseolo vulgari huius plantæ elegantioris partes: folium enim ex longo pediculo prodit, trinum semper & ex latiore basi in obtusum mucronem retunditur: coloris obscurè virentis, interdiu expansum, in se de nocte, & sub seram vesperam contractum: frequens inter plures cauliculos, qui numerosi ab exigua & fibrosa radice pullulant, teneri, viticei, adeoque inualidi, vt pedamentis indigeant, quibus acquiescant & sustineantur. Flos etiam figura similis vulgari, at colore longè diuersus: vulgaris etenim candidus est, hic verò puniceus & durabilis: quem ob coloris præstantiam non dedignantur nobiliores matronæ nostrates sertis & coronis intexere. Siliquæ falcis in morem contortæ subnascuntur, quibus Faseoli Fabæ Græcæ modo, subrotundi & nigri nec nitida cute obducti, sed obscura concluduntur.

FASEO-

FASEOLVS PVNICEO FLORE.

THALIETRVM CANADENSE.

CAPVT LXX.

IN Canadenſi ſolo naſcitur Thalictro ſimilis bicubitalis planta, folioſior tamen, floriſque elegantioris, quæ caulibus ab radice multis fruteſcit, atropurpureis, geniculatis per interualla; quibus & hinc inde plures adnaſcuntur cauliculi, foliaceâ quadam valuulâ candicante à primario caule ſeparati. Folia hoc Thalictrum habet Aquilegiæ & ordine & figura ſimilia, colore tamen glauco diuerſa. Flos in cacumine, muſcarij ſpecie, globulis multis dilutè purpuraſcentibus conflatur, qui dum dehiſcunt, ſinguli in quinque folia diuiſi, mille alba filamenta oſtendunt, quibus luteus apex præficitur. Iulio menſe ſingula filamenta dum deficiunt, in totidem ſemina degenerant, longiuſcula triangulariſque formæ, extante quadam per ſingulos angulos epiphyſi membranea. Sapor totius plantæ dulcis eſt, radixque dentibus præmanſa, & linguæ appoſita, ſubſtàtiæ pinguioris & viſcidioris eſſe ſentitur, cum pauca admodum acrimonia. Glutinandis vulneribus præſens eſt remedium, ſi contuſa apponatur: ex aquâ cocta ſuppurationem molitur.

THALIETRVM CANADENSE.

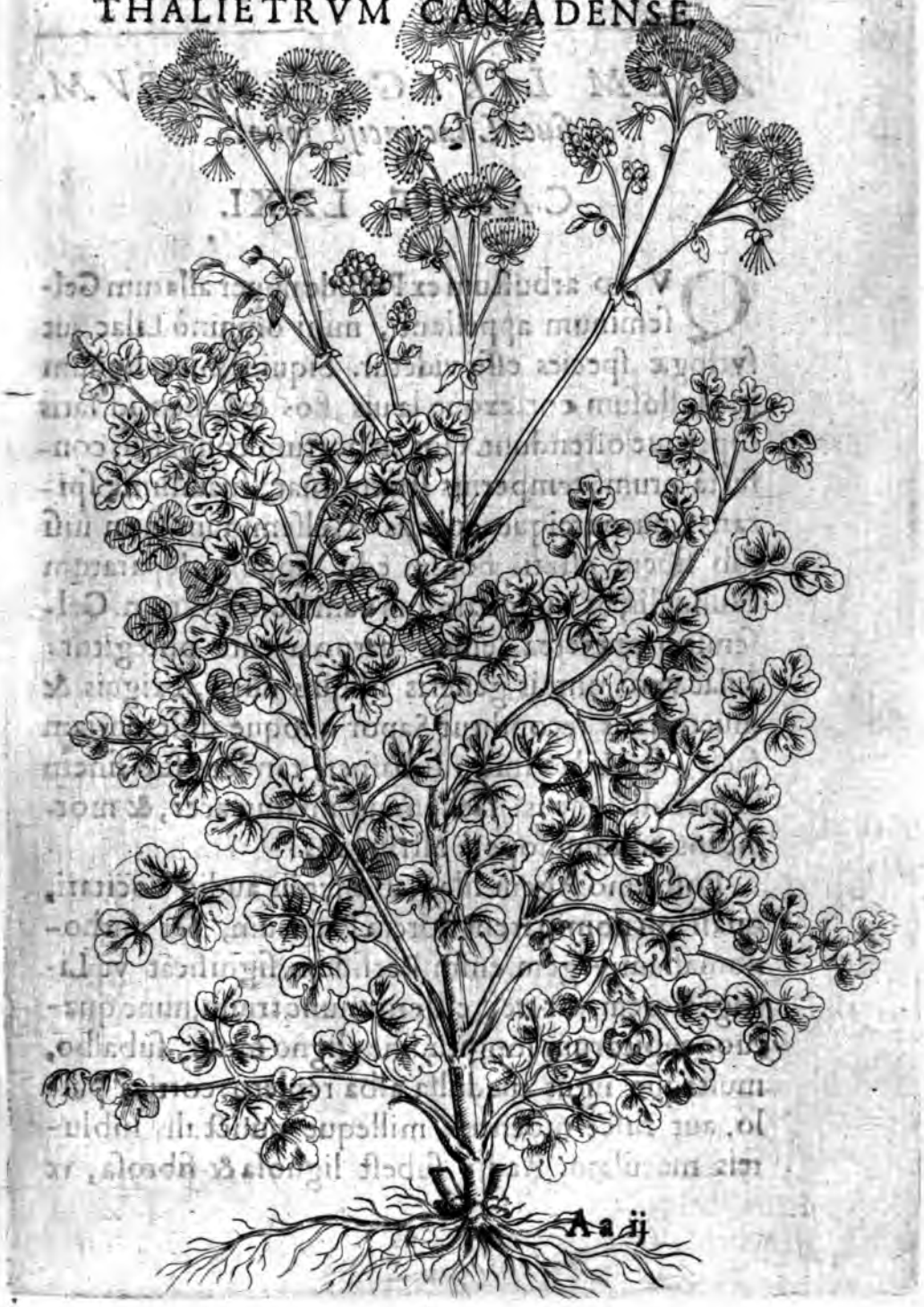

AGEM LILAG PERSARVM. siue Lilac inciſo folio.

CAPVT LXXI.

QVOD arbuſtum ex Perſide nuper allatum Gelſeminum appellant, mihi omninò Lilac aut ſyringæ ſpecies eſſe videtur. Siquidem & lignum medulloſum, cortexque læuis, flos & ſemen id ſatis ſuperque oſtendunt. Flos in botrum congeſtus confectâ brumâ temperius ſtatim hiat, ſuauiſſimè ſpirans, purpureique coloris. Gelſeminum non niſi ſub finem æſtatis florem edit ſingulis ſeparatum cauliculis, & nunquam in vuam compoſitum. Gelſemino præterea ſemen carnoſa cute obtegitur: Lilac verò omnis generis ſiliquis duris, exiguis & mucronatis reconditur. Sapor quoque differentiam facit, qui Lilac initio ſubaſper, tandem ſub finem leniter aſtringens: Gelſemino amarus, acer, & mordicans ac ſummoperè aſtringens.

Poſtremo Agem lilag ab incolis audio vocitari, quaſi ipſi nominarent florem Perſicum, per anthonomaſiam. Agem enim Perſidem ſignificat vt Ligag florem. Frutex eſt ergo nunc trium, nunc quatuor cubitorum longitudine, ligno molli, ſubalbo, multáque intus medulla alba repleto: cortice pullo, aut fuſcè rubente, milleque punctulis ſubluteis maculato. Radix ſubeſt lignoſa & fibroſa, vt

AGEM LILAG PERSARVM.

Punicæ. Varietas eſt peculiaris in folio, quod in humiliori ramulo Gelſemini diuiſurâ laciniatur; in editiori autem ſine laciniis eſt, refertque quodammodo Liguſtri vulgaris folium, cui magnitudine & figura eſt æquale. Biferum eſt, primus flos ante ſoſtitium racematim cohærens dilutè purpuraſcit, efflatque odorem, vulgari noſtro longè ſuauiorem. Alterum floris tempus eſt ſerus autumnus, (quanquam apud nos id accidat rarò, & ſi quando contingit tunc temporis in florem proſilire, non ille perfectus eſſe ſolet, nec pari copia ſubnaſcitur.) Excipit florem ſiliqua breuis & latior quæ acumine extenuatur, vtrinque lineolâ diſcreta, quâ parte per maturitatem media diffinditur. Apparetque ſemen ſubnigrum vulgari ſimile, ſed minus.

EVPATORIA FOLIIS Enulæ.

CAPVT LXXII.

FVIT hic quondam ambitus nominibus ſuis plantas adoptandi, & hoc olim feciſſe Reges teſtatur Plinius, inter quas vt cæteras ſileam Eupatoria Regiam auctoritatem habet, (adeo vt æqualis tunc cenſeretur gloria herbam iuueniſſe, & vitam iuuaſſe) huic enim inuentæ, quamplurimis morborũ generibus vnicè auxiliãti, nomen dedit Eupator Rex.

Hanc vero fruticoſam plantam ijſdem viribus

EVPATORIA FOLIIS ENVLÆ

prędităm, & flore non diſſimili ornatam eodem nomine inſigniuimus. Caules huic glabri rubeſcentes (cinereo tamen colore ſuffuſi) rotundi, inanes intus, per interualla geniculis interſecti. Folia palmari longitudine ſunt, latitudine triunciali, Saluiæ modo ſcabra, in ambitu ſerrata, non inciſa quinquepartitò vt Cannabinæ, fuſcè virentia, à geniculorum tuberculis quaterna ſemper, aduerſa inter ſe Cruciatæ modo naſcuntur. E cuiuſque folij ſinu ramulus exoritur, breuioribus tamen foliis cinctus, neque vnquam in florem proſiliens. Radix cohærentibus vaſtioribus implexa eſt fibris. Nulli Eupatoriæ caulis procerior, qui æſtate media in quinq; cubita eleuatur: comãtibus in cacumine mille floſculis, non foliaceis, ſed lanugineis (qualem florem Theophraſtus χοιδὸν ſolet appellare) vno verbo ſi odorem excipias Eupatoriæ Cannabinæ noſtræ ſimilibus, licet paulò ſaturatius purpuraſcentibus. Hos excipiunt ſemina pappoſa, quæ cum villoſa ſua cæſarie à vento decutiuntur. Saporis eſt aliquantulum amari, ſubeunte momento poſtea leui acrimonia: quo fit vt ſoluendis obſtructi iecoris meatibus pręcipuum habeatur: pituitam namque fundit, ſubducitque per aluum, robur pariter viſceribus addit: ac ſi ore contineatur diutius ſaluiam prolicit non paucam.

Cap. 21. lib. 1. Hiſt. Plant.

BILLIS

BELLIS RAMOSA VMBELLIfera.

CAPVT LXXIII.

QVI flos pratenſis, albus, & aliquatenus rubens, paſtillicantibus quinquagenis quinis barbulis eſt coronatus: non fuit in vſu apud Græcos auctores, vt arbitror. Theophraſtus enim & Dioſcorides, Galenus & cæteri, qui proximi ab eorum morte de plantis ſcripſerunt, de eo flore ſiluere omnes. Plinio inter Latinos Bellis, aut Bellius dicitur. Cuius nominis cauſam vt inueniant, non parum deſudant recentiores. Pet. Perrottus dici exiſtimat à funeſtis 50. Beli Danai regis filijs, quæ Belides vocabantur: hæ fabulis dicuntur nuptiarum die, ſingulos viros ſuos vino & venere ſopitos, iugulaſſe. Quia vero Bellis per geminum L. pronunciatur, malim à pulchritudine floris quaſi bellulas, deriuari. Niſi forte melius quiſpiam Bellium florem, quaſi bellicum à Bello dici credat; quòd Belli tempore maxime huius probetur efficacia in curatione vulnerum, quibus nihil in Bello frequentius eſt. Cùm enim ad frigidam & ſiccam huius herbæ temperaturam accedat & ſubſtantiæ foliorum craſſities, mirum videri non debet, ſi præſtantius nullum ab herbariis præſidium huic muneri dedicetur (qui eius vſum eapropter compoſito vocabulo, licet bar-

BELLIS RAMOSA VMBELLIFERA.

baro deſignantes, Conſolidam mediam vocauere: alij verò longè aptius ſymphytum medium appellant. Eius enim folium prępingue impoſitum, vulnerum labia vnit, & cicatrice obducit: ſuccus inditus aut linamentis exceptus, inflammationi quæ ſuperuenire ſolet validè obſiſtit. Sed & ad omnes cruicis dolores, tumoreſque quacumque in parte illinitur, ſtrumas diſcutit, podagras lenit, in ſeruentium inteſtinorum cruciatibus vtiliter inijcitur. Vlceratis bibendus datur. Denique ad omnia propè incommoda, quæ belli certamina inuehere ſolent, natum hoc vnum fuiſſe videtur præſidium, quod præſto eſt, & ad manum vbique.

Aduecta eſt autem ex America nuper Bellis, quam vmbelliferam appellamus, quòd huius flos, non vt aliarum, in vnoquoque caule ſingularis naſcatur, ſed in ſvmbellam ſe ſpargat. Seſquipedalis herba eſt, radice minutiſſimis contextâ fibris, folijs longiuſculis, pinguibus, aſperis, obſcurè virentibus, crenaturis ambitus altiſſimè laciniatis. Caulem habet pariter ſcabrum, pullulantibus omni ex parte ramulis, quibus in apice numeroſa florum copia creſcit, Bellis minoris effigie, denſioribus tamen barbulis medium Luteouirens orbiculum concinnè ſtipantibus: barbulæ nunquam rubeſcunt, vt noſtratis, ſed emaculato ſemper candore ſunt inſignes. Obſeruandum quoque, quod pictura fideliter expreſſit, ſingulos flores ſingulis ſuſtineri pediculis, qui licet ab eadem cauliculi parte prodeant, diuerſæ ſunt & inæqualis ſemper longitudinis. Flos Iunio, Iu-

lio, & Auguſto viget, ambitus poſtea marceſcit, medius orbis in ſemen formatur, caulis tandem & plantæ pars omnis areſcit: nec niſi ſemine vegetat, quod à ſatu duodecimo ferè die germinat: nouella planta hyemen ſuſtinet. Siccæ quidem eſt temperaturæ, ſed non parum caloris habet; guſtata linguam acriter pungit, eamque amaritudine inficit non ingratâ, neſcio quid enim aromaticũ præ ſe fert, cuius odoris halitus cerebrum ferit, è quo pituitam crebrâ ſpuitione ſubinde per os exigit. Vt propterea minus efficacem arbitrer vulneribus perſanandis, quàm vlceribus: his enim incredibili celeritate, ſeu vetera ſint, aut noua medetur. Sordida quæcumque expurgat ſuccus ex melle inſtillatus, puluis inſparſus putria exeſt, caua denique explet, ſi cruda & contuſa indatur.

ANGELICA LVCIDA Canadenſis.

CAPVT LXXIV.

INTER ſiluarum aprica duæ Angelicæ ſpecies offenduntur, quarum alteram lucidam, atropurpuream alteram appellamus. Nec enim viribus à noſtrate differunt, ſed proceritate, aut colore tantum: harum ergo breui attextâ cuique narratione iconem proponimus.

Angelicæ lucidæ vix cubitum implet caulis, nul-

ANGELICA LVCIDA CANADENSIS.

lâ tenui medullâ repletus, niſi in ijs ſpatiis quibus ille nodis intercipitur ad foliorum exortum: foliorum pediculi teretes, iuxta caulem in latitudinem membranaceam expanſi nodos tegunt, caulemque amplexantur; mox producti longius in quamplurima folia, ſaturè virentia, ambitu ſerrato, deſinunt: foliis ſplendida viriditas ineſt, (qualem inducto gelu per hiemem reliquarum plantarum folia contrahunt.) Flores albidi non Angelicæ aut Imperatoriæ noſtræ modo in orbem conglobantur, ſed velut Aniſi vmbellam formant: quos ſtatim excipiunt ſemina minus foliacea vulgaribus. Radice nititur craſsâ, quæ in fibras etiam pinguiores exit. Statim atque decidunt ſemina, caulis areſcit, vnáque planta commoritur, vt noſtras. Semina colligunt, aſſeruantque in vernum tempus aliqui: alij ad præcipiendam hiemem ſtatim obruunt, ſicque ferè ante Arcturum nouellæ plantæ germinant, poſſuntque pleniùs ante hiemem conualeſcere. Angelicæ ſaporem redolet, acriter linguam exurit, ſudores mouet, ſaliuam ciet, vno verbo ad eadem eſt, ad quæ vulgaris noſtra, efficax.

ANGELICA ATROPVRPVREA Canadenſis.

CAPVT LXXV.

ANGELICA atropurpurea, vt & præcedens, non niſi trima caulem facit, inſtar noſtratis.

ANGELICA ATROPVRPVREA CANAD.

Huic radix eſt craſſior toroſa, nigrâ cute obducta carne intùs albâ & neruo: carnoſioribus etiam fibris adiectis. Folia longè maiora, & plura quàm præcedentis, longiore etiam pediculo emergunt: huius inferiors pars, quæ radice aut caule attinetur, in profundam cauitatem ſulcata, reſupinis caulem labris amplexatur. Caulis vltra hominis proceritatem adoleſcit, per ſemipedalia ſpatia nodis, vt Calamus, & foliis interceptus. A medio ad ſummum multis luxuriatur cauliculis, qui & foliis minoribus ſemper ornantur. Flos antequam appareat, in cymis ſulcatâ folij cauitate obtegitur, quam productior caulis proſcindit, floſque apparet in rotunditatem circumactus, quem ſequuntur ſemina. Caulis huiuſce plantæ, foliorum pediculi atropurpuraſcunt: folia quoque & ſemina obſcura viriditate infuſcantur. Vt odore & ſapore eſt ignauior ſuperiori, ita vt virtutibus videtur eſſe inferior.

APIOS AMERICANA.

CAPVT LXXVI.

EX ſemine leuibus ſiliquis contento, & in fictili vaſe decenter ſato, adoleuit planta admodum viuax intra quadriennium, cuius radix exijt in multas ſubrotũdas & oblongas, oliuarum magnitudine, fibras mediis inter ſe neruulis cohærentes. Veris initio ſurculis multis, vitilibus, non validioribus

APIOS AMERICANA.

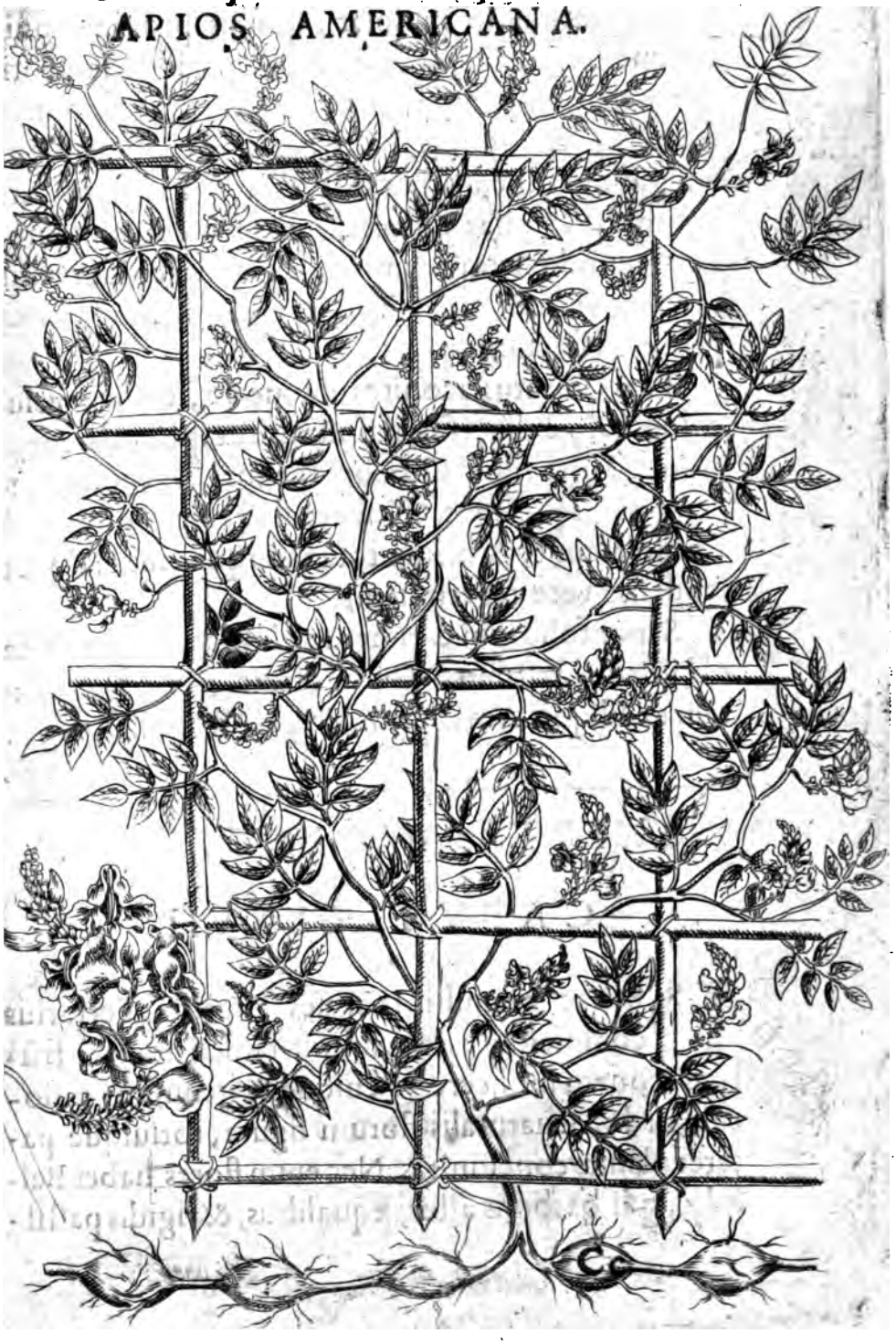

ribus conuoluulo pullulat, quibus proximis quibusque circumuoluit seſe, & illaqueat pedamentis aut perticis, quarum proceritatem vel ſummam creſcendo aſſequitur. Folia his inde naſcuntur non è regione cauliculorum diſpoſita, ſed inæquali ſitu in amplas lacinias diſſecta, nunc ſeptem, nunc nouem, numero ſemper impari, ex eadem coſta oriuntur. Singula ſunt aſclepiadis figuræ, breuiore tamen pediculo fulciuntur.

Flos Galeatus aconitorum modo, carneo velut colore longè diuerſus, in ſpicam aut ſpiram breuem agitur. Folia ſimul Octobri ineunte decidunt, cauliculique tabeſcunt. Tubercula radicum ſub terra adoleſcunt, & hieme tota interquieſcunt: donec ſequente vere regerminent.

Sapor foliorum & tuberum dulcis eſt, quæ veſca ob id eſſe exiſtimo. Comparauit, ſibi hanc plantam ex ſiliquis Americanis Veſpaſ. Robin.

MYRTVS FLORE PLENO.

CAPVT LXXVII.

DE hac nonnihil Ioannes Baptiſta Ferrarius commentatus eſt: lubuit tamen huiuſce fruticis iconem ſubijcere vt cuique & genuinus foliorum ordo, & naturalis florum figura, totiuſque pateret plantæ concinnitas. Nec enim flores habet Bellidis, qui barbulis albis, æqualibus, & rigidis paſtil-

MYRTVS FLORE PLENO.

licentur, ſed Matricariæ modo multiplici foliorum, ſubrubẽtium tamen, ordine conſtant: quæ in medio denſius congeſta leuiterque criſpata, oriuntur ex ſubiecto capitulo globoſo, & aliquatenus rubente, quod longiore tenuique pediculo in fragiles plantæ ramulos inſeritur. Folia quæ oblonga ſunt, & in acutiſſimum mucronem deſinunt, maioris Myrti ſpeciem hanc eſſe declarant. Nec enim ad hęc vſque tempora auditum eſt, minorem Myrtum floris duplicitate vſquam viſam: Porrò vt nulla ſpecies Myrti pluribus floribus luxuriat, ita nulla eſt floris diuturnitate commendatior: nec enim geminum exacti menſis ſpatium florem decutit, ſępe trimeſtre durat, nec gelicidiis terretur, quorum inclementiam innoxiè ſuſtinet. Tanta fertilitate floret, vt nunquam ſine flore deprehendatur, priorum ſiquidem defectum occupant noui. Raro in ſemina profilit, quæ ſi fortè ſubnaſcuntur, infœcunda eſſeſolent, velutque eliſa, aut ſemiformia in ipſis veteris apparent: nimia quippè florum duratio, & eorum pabulum aufert & incrementi materiam conſumit.

CALCEOLVS MARIANVS Canadenſis.

CAPVT LXXVIII.

A Figura calcei vulgaris, Calceolus Marianus herbariis dicta fuit planta pedali caule ſur-

CALCEOLVS MARIANVS CANAD.

gens, foliis Plantaginis, latis, in longitudinem venoſis. Radice Ellebori nigri. Flore nunc vno, nunc gemino, in calceolum figurato: quatuor ſiquidem foliis ille conſtat atropurpureis, è quorum medio prominet vtriculus ſubrotundus, colore luteus; vacuus intùs & inanis, os patulum ſuperiùs promens, quâ parte ſolet pes inſeri. Noſter verò Calceolus Americanus, figura quidem nullo modo, ſed magnitudine & colore differt à iam deſcripto, cuius ob eam cauſam de induſtria hiſtoriam attuli: folia ſiquidem longe maiora ſunt, & ferè tantùm gemina naſcuntur. Floris vero vtriculus candidus eſt, lineis rubentibus hinc inde diſtinctus. Radicem quoque tranſuerſam habet, & Ellebori modo fibroſam. Floret Maio. Flore elapſo, apud nos ſemine vidua tota planta, præter radicem, hieme tabeſcit.

LVPINVS INDICVS.

CAPVT LXXIX.

NIHIL Lupino apud Veteres vulgatum magis, eius enim crebrò inculcant, tum ſerendi modum, tum & vſum in ſtercorandis agris, & pecoribus alendis; dum farraginis mentionem faciunt: verum id præſtat ſilueſtris noſter, & ſatiuus Lupinus vulgaris. Paucis verò ab hinc annis, à nemine quod ſciam deſcripta altera huiuſce plantæ ſpecies ex Indijs allata eſt, quæ multò felicius adoleſcit, aſpecta-

LVPINVS INDICVS.

bilique florum iucunditate præ cæteris commendatur. Semina huius quotannis vltimo menſis Martij commodiſſimè terræ committuntur, & ſtatim atque pluuiæ inceſſerint, teporque eorum oſcilla madefecerit, illicò germinant, & intra quadrimeſtre confirmantur. Caulem faciunt cubitalis altitudinis, multiſque brachiatum ramulis. Folia circumquaque ſine ordine digeruntur: nunc nouem, nunc vndecim in vnum orbem compoſita, & per media ſingula plicata, longoque pediculo fulta, vnicum folium conſtituunt, quod præ languidâ viriditate canet. In cymis hinc inde flores, velut Piſi, verticillatim caulem ambiunt, coronæ cærulei coloris inſtar: quos excipiunt ſiliquæ latæ, & breues, trium ad ſummum ſeminum capaces. Caulis, folia, & ſiliquæ, promiſsâ & candidâ lanugine muniuntur. Semina ex rotunditate valdè compreſſa, non alba ſunt vt vulgaria, ſed fuſca: nec lęuem etiam vt illa ſuperficiem habent, ſed pumicosâ aſperitate rudem. Sapor ſubamarus eſt, ac proindè ad eadem huius Lupini farina valet, ad quæ communis vſus inſtituitur.

APPENDIX

APPENDIX
NONNVLLARVM STIRPIVM NONDVM DESCRIPTARVM, QVARVM mentionem verbo tenus fecimus, nec earum Iconem adiecimus.

CAPVT LXXX.

Piloſella Indica.

QVAM plantam Hieracium Indicum appellant, ad Piloſellæ genus referenda illa eſſe videtur: folium enim oblongum, piliſque longioribus hirtum habet: radicem quoque carnoſam obliquè reptantem, & fibris munitam longioribus, ad inſtar vulgaris noſtræ Piloſellæ: cùm Hieracium vnicâ & longiuſculâ radice altiùs terræ infixum hæreat, nec vſquam eius ſuperficiem obambulet. Caulis huic herbæ exit palmaris, & ſingularis, floribus apicem ornantibus nunc 7. nunc 8. Piloſellæ ſimilibus; prętercolorem, qui in eis eſt Croci, aut malorum aureorum. Odorem moſcho fragrantiorem efflat flos alioquin vt ſolſtitialis, ita Solaris lucis & auidus & ſequax. Ex Indijs affertur.

Saponaria flore pleno.

SAPONARIA hæc, adeò vulgaris modò in hortis noſtris habetur, vt etiam ferè tædio ſit per-

multis : eaque potissimùm de causâ, quòd nimium loci spatium serpendo consumat. Itaque aut omninò à cultioribus hortis exulat, cum reliquis reptricibus, & serpiginosis plantis: aut saltem fictili vase committitur, eo vt ergastulo quasi contenta, vltrà eius oras non excurrat. Nonnisi floris carnei, multiplicis, sese Augusto explicantis elegantia distinguitur à vulgari nostra, quam primam nominauimus in catalogo Botanico, & quæ passim ad vitium margines, scrupeosq; locos IVRIACI iuxta Sequanam nascitur: folia tamen pinguiora habet. Nec viribus, nec semine, quo plurimo turget elapso flore, à nostrate differt.

Viola matronalis flore multiplici.

NVPER aduecta est quoque Violæ matronalis species flore multiplici, quæ vt iucunditate aspectus, ita & odoris suauitate, nihil vulgari nostræ cedit.

Hiacynthus Chalcedonicus flore pleno.

EST & Hiacynthus Chalcedonicus, quem Lobelius miniatum appellat, cuius iam satis vulgaris extat apud nos species, flore pleno elegantissima.

Hiacynthus comosus calamistratus.

HIACYNTHVS Comosus iste quàm maximè puro & subacto solo lætatur; nec nisi in præpingui crescit. Et ferè solùm iuxta pagum BORAN in Galliâ prouenit. Quare lusum potius esse arbitror naturæ præ nimiâ alimenti vbertate lasciuientis, quàm veram & ab alijs distinctam speciem: siquidem si transplantetur in macro aut sabuloso solo, statim perit, ac si superstes viuat, ante biennium elapsum to-

tus in vulgarem tranſit, ac priſtinam velut faciem reſumit. Subeſt ergo bulbus, & folia vulgaris effigie ſubnaſcuntur. Thyrſus verò medius eleuatur amplitudine palmari, qui omni ex parte cingitur viticeis mille filamentis contortis, & intricatis, pulchréque punicantibus; quæ vnciali longitudine producta, in plura & breuiora diſtribuuntur, & inſtar plumæ quâ galeas exornant, miro ordine criſpantur. Vnde & accommodato hanc plantam noſtri vocabulo, *Hiacynthe à pennache*, nominarunt. Floret Maio & Iunio: reliquo tempore tota coma areſcit, nec in ſemen vnquam proſilire ſolet.

Cyclaminum, quod vocant, *montis Libani.*

HVIVS Cyclamini folia & flores ſimul prorepunt Autumno. Flos vt amplior reliquis omnibus, ita minore copia ſubnaſcitur: coloſſini coloris eſt quidem, ſed dilutiſſimi. Folia habet ampliſſima, quæ cordis effigiem repræſentant, tenuiſſimè in ambitu ſerrata; ſuprà verſicoloribus viriditatis maculis picta, à terra obſcurè punicantia: ſtatim autem à radice oriuntur (eſt enim, vt Theophraſtus ait, non ſolùm planta hæc ἀκλώνητος ὅλη καὶ προσεμφυλλος) Radix in orbem modicè depreſſum conglobata nullis circumquaque fibris veſtitur, vt vulgaris Cyclamini, ſed longiora filamenta tuberi ſolùm ſubſunt per quæ, vt Cepa ſolet, humi teporem exſugit.

Chelidonium maximum Canadense ἀνανλον.

EGREGIA hęc planta tribus tantum foliis conſtat, amplis, glaucè virentibus, & vitium modo laciniatis: radicem habet carnoſam, ſuccoque, vt & folia, turgidam flauo, & virus quoddam olente: quod maximè familiare eſt Chelidonij ſpeciebus. E radice ſine caule vt folia emergunt, ita & flos albus ſtaſtim proſilit, tenuiq; petiolo ſubrubenti, velut Cyclamini flos ſuſtinetur. Huic Chelidonij nomen dedimus, tum à ſimilitudine noſtratis, tum etiam quòd Hirundinum tempore floreat.

Herbatum Canadenſium, ſiue Panaces moſchatum.

SVBIICI debuiſſet hoc Panacis genus capiti 31. huius libri, ſi iconem ære inſculptam habuiſſemus: verum id non licuit, quia Calchographus noſter peregrè profectus erat. Ac proinde huic loco inſeruimus. Eſt ergo planta bicubitalis, radice albâ, longâ, carnosâ: foliis, quæ prima prodeunt, longis & latis, Coſto hortenſi, aut Lepidiò ſimilibus, (hoc eſt leuiter ſolùm in ambitu dentatis) ſequentibus verò in profundas adeò lacinias diſſectis, vt illæ folij coſtam ferè pertingant, pedalis folia longitudinis eſſe ſolent, & orbiculariter caulem iuxta terram cingunt. Nec enim vlla per caulem diſtribuuntur: niſi fortè vbi caulis in ramulos didu-

citur: hac enim parte breue foliolum naſcitur, ſed mutilum nihilque debitæ formæ retinens, ibique eſt potius vinculi loco quàm folij, ſacrâ ita diſponente naturâ, ne videlicet ea pars, quæ eſt fragilis & impar capitis oneri, ventorum flatibus diſſumperetur. Hac ergo parte caulem nodo velut geniculo roborauit, munitq; tuberculo adnati ramuli extremum, & vtrumque foliolo, velut membranâ latius extensâ obduxit quò validius obfirmaret. Cymæ ſingulorum caulium in vmbellam ſe ſpargunt, adeo grauem vt antequam floſculi hient deorſum vſque nutet. Flos albus eſt, vt Panacis vulgaris, odore præcipuus, qui è longinquo quemque inuitat halitu moſchò gratiore. Semina ſuccedunt minus lata vulgaribus. Floret Septembri, & Octobri. Tota planta ſubalbido & aſperiore tomento obducta eſt.

Sapor foliorum acer eſt & odoratus, ſub finem aliquantulum amarus. Radix verò non tantum amaritudinis habet.

Statiche maxima Americana.

HVIC radix longa eſt, nulliſque aut nariſſimis fibris hirta: folia ex triunciali longitudine in vncialem latitudinem extenduntur, obſcurâ quidem ſed nitidâ viriditate prædita. Omnia iuxtà terram naſcuntur in orbem compoſita. In ſingulis gemini neruuli excurrunt, velut in Plantagine; eſtque foliorum mucro valdè retuſus. Cauliculus vnus aut alter iunceus è medio pullulat, in cuius apice floſcu-

lorum alborum globulus emicat, ante partum quidem tenui & pellucidâ membranulâ velut vteri ergaſtulo conceptus, quæ dum florendi tempus inſtat, (quod eſt prodigio proximum) ſenſim hiat, nec rumpitur: & licet tunc ſit latior, in ſubiectum tamen cauliculum reuoluta contrahitur, ac denſat ſeſe in anguſtias cauliculo pares. Huic eſt frigida & ſicca facultas: peculiaris in eâ vis eſt ad prociduam anum, aut vuluam: validiuſque id præſtat ſi inflammatio vtramque obſederit partem. Acidus quoque plantæ ſapor eam in putridis febribus magnoperè commendat.

Radix Snaqrôel notha Anglia.

MIssA quoque eſt ad me ex nothâ Angliâ Radix quam Serpentariæ vocant, vernaculè *Snaqrôel*, cum hac inſcriptione. Hæc radix Alexiterium præſentiſſimum eſt, contra morſum ſerpentis ingentis, pernitioſiſſimique in nothâ Angliâ, cuius morſus intra duodecim horas interficit, niſi huius radicis ſumatur portio, quâ ſumpta nullus vnquam auditus eſt periclitari de vitâ.

ENCHIRIDIVM BOTANICVM PARISIENSE.

Continens Indicem Plantarum, quæ in Pagis, Siluis, Pratis, & Montosis iuxta Parisios locis, nascuntur.

Per IACOBVM CORNVTI, *Doctorem Medicum Parisiensem.*

Per portam Nouam iter est in Pagum à saxis & lapicidinis dictum Chaillot, *in quo post hospitium è regione Conuentus Minimorum positum, & in colliculis editioribus incultis iuxta sitis, hæc plantarum genera reperiuntur.*

Silybum. siue Carduus lacteus. Leucographis Pl.
Argemone capitulo torulis camulato.
Argemone capitulo longiore.
Rubia maior. s. Rubia tinctorum officinarum.
Gallium.
Fœniculum.
Meum Spurium.
Beupleuron. s. Costa bouis.
Linaria. s. Osyris.
Anthyllis leguminosa.

Tragopogon minus.
Cynanchica Dalechampij.
Stœbe capitata.
Irio .ſ. Eryſimum Dioſc.

Si paulò amplius proceſſeris, profecturus in Suburbanum nemus, quod Bononiacum vocant: per viam in ſcrobibus ſatis ibi frequentibus, & in aggeribus lapidum offendentur.

THlaſpi minimum flore luteo.
Trifolium Cochleatum.
Anthirrhinum medium.
Anthirrhinum minimum.
Rhamnus Catharcticus. inter ſepes vinearum. *In Pago dicto* Autheuil.
Attractilis.
Acarnæ varietas.

In Siluis Bononiacis.

Si diligenter perquiſieris, nunc rectus & ambulans, nunc ſtans: plerumque flexus & in genua procumbens, nulla plantarum quæ ſequuntur effugiet aſpectum tuum.

HIacynthus ſtellaris autumnalis.
Hieracium minus præmorſa radice.
Hieracium longius radicatum.
Hieracium Sabaudum.
Papauer corniculatum flore luteo.
Pulſatilla flore violaceo.
Pulſatilla atropurpureo flore.

Virgâ

Virga aurea.
Glaſtum ſatiuum.
Cataputia maior.
Perfoliata ſiliquoſa.
Hypericum.
Centaurium minus flor. rubris.
Linaria purpurea.
Lithoſpermon maius.
Veronica mas.
Veronica recta minima.
Prunella .ſ. ſymphytum petræum minus
Symphytum petræum maius .ſ. Bugla. { flor. albis. / cæruleis. / & carneis.
Scordium alterum. ſ. Saluia Bokij.
Agrioriganum.
Alliaria.
Betonica.
Serratula Matthioli.
Scrophularia maior.
Verbena Dioſcor.
Scabioſa minima Glabra.
Scabioſa ſilueſtris inciſo folio.
Stœbe vulgaris.
Morſus Diaboli .ſ. ſuccisa.
Horminum ſilueſtre.
Verbaſcum mas.
Verbaſcum fœmina.
Blattaria flore { luteo. / albo.

Cynogloſſum.
Symphytum maius offic. ſ. Conſolida major
Pulmonaria maculoſa.
Pulmonaria Gallorum.
Lappa maior .ſ. Perſonata. Bardana,
Saxifragia alba Chelidonides.
Aſclepias .ſ. Hirundinaria.
Caprifolium .ſ. matriſilua.
Polygonatum mas.
Polygonatum tertium Cluſij.
Geranium Batrachioides minus.
Ranunculus nemoroſus flore albo, & carneo
Saxifragia.
Ammi vulgatius.
Oenanthe .ſ. filipendula.
Cicutaria maxima.
Thalictrum minus.
Millefolium { florib. albis, & rubris.
Millefolium tuberoſum, quod tertio à ſatu anno in hortis noſtris degenerat.
Ciſtus humilis .ſ. flos ſolis.
Mollugo vulgaris.
Cruciata minor .ſ. aſperula aurea.
Filix fœmina.
Carduus fullonum.
Virga paſtoris.
Natrix Plinij.
Melilotus coronata.

Ciſtus humilis annuus folijs Salicis.
Symphitum maius.
Labrum veneris.
Lychnis repens.
Fragaria.
Fragaria quadrifolia, & trifolia minimè veſca.

Luſtrato vniuerſo nemore, egreſsio fiat per portum Neüilly, *obiterque ſubi pratum ponti ſubditum, obſeruaturus numquid in eo natura noui produxerit. Ego quidem peculiare nihil vmquam comperi: verum fortaſsis aliquando præter expectationem rarum quid in eo offendi poterit; quod eo maxime fiet, quia ſecundum fluuium eſt: ſecum enim longinquarum plantarum ſemina fluuij conuehunt, quæ dum illi ex alueo per hiemem exundant, proximis quibuſque locis inſerere ſolent.*

MONS VALERIANVS.

Pete inde montem à Valerio Valerianum *dictum. In huius pede, & decliuiori parte per vineas, hæ maximè naſcuntur plantæ.*

TVſſilago.
Condrilla viminea.
Draba aruenſis.
Mille-grana Thlaſpi ſpecies.
Behen album .ſ. Papauer ſpumeum.
In vertice verò, ſingulares hæ creſcunt.
Oreoſelinum.

Geniſtella tinctorum.
Lychnis ſilueſtris 3ª Cluſij caulículis ſtriatis.
Aſclepias non ſcriptum, folijs nigris, in ſummo hiſpidis.
Campanula rotũndi folia, *inter ſaxa pullulat.*

SAINCT CLOVD.

Soleo ab iſto monte in Pagum à Sancto Clodoueo, Sainct Cloud *dictum proficiſci. In quod te etiam, ſi animus ferat, à dextris ſemita recta deducet. Interim ſi (obſonando famem, donec cœna frugalior, qualis ingenuos decet herbarios apparetur) ſecundũ Sequanæ ripas deãbulatio fiat, occurrent.*

LIngua maior Dalechampij.
Potamogeton perfoliatum.
Potamogeton perſicariæ folio.
Hepatica aquatica. *medijs in aquis.*
Muſcus aquaticus ferulaceus.
Hippuris fœtens. *ſub aquis.*
Maratriphyllon aquaticum.
Nymphæa vtraque.

A LA BVTTE DE SEVRE.

Sequenti die ſummo te mane committes itineri, vt maturè & ante æſtum diei, in Pagum Seure *dictum peruenias. Ibi colliculus eſt plurimi apud herbarios noſtros nominis, quem nonnulli monticm Anglorum vocant: alij verò Monſpelienſem monticulum, in quo præcipuæ hæ creſcunt, & nuſquam tales reperiuntur.*

PHalangium ramoſum.
Phalangium non ramoſum.
Orchis Sphegodes Cornelij gemmæ rubentibus flo-
rum alis.
Burſa paſtoris minima.
Pneumonanthe.
Trachelium minus.
Aſter Conizoides montanus minor.
Linum ſilueſtre flor. albis.
Globularia Monſpellienſis.
Conſiligo Ruellij .ſ. Elleboraſtrum.
Carduus acaulis Septentrionalium.
Ononis minor non ſpinoſa lutea.
Linoſyris purpuro cærulea.
Sferro Cauallo.
Lotus Enneaphyllos .ſ. coronilla & Colutea
minima.
Digitalis purpurea.

MEVDON.

Meudoni per ſemitam quæ eſt poſt Parrochiam, patet iter in Prata irrigua, in quibus offenduntur.

TRifolium pratenſe ſiliquoſum.
Solanum Tetraphyllon .ſ. herba paris.
Bifolium .ſ. Ophris.
Plantago minor .ſ. quinqueneruia.
Elleborine Pratenſis flore rubicundiore.
Calamintha altera odore graui pulegij.

Mentha Cataria.
Cirſium alterum.ſ.Carduus pratenſis Tragi.
Cirſium Anglicum.
Chelidonium minus.
Angelica pratenſis minima.
Angelica aquatica maior.
Angelica fuchſij.
Eleoſelinum.ſ. paludapium, G. Aſche.
Ophiogloſſum.
Rorida. ſ. ros ſolis.
Alliaria.
Herba turca. ſ. herniaria.
Satyrij multæ ſpecies, folio maculato. aut non maculato.
Gramen bombicinum.
Gramen cyperoides.
Gramen villoſum.
Valeriana minima pratenſis.
Cotyledon minus repens.
Lamium luteum repens.

In editioribus & apricis locis.

Gnaphalium flore rubro.
Gnaphalium flore albo.
Geniſtella aculeata.
Scorpius .ſ. Geniſta aculeata maior.
Geniſtella infectorum.
Oxyacantha .ſ. berberis.

Muſcus cyphoides.
Muſcus corallinoides.
Pentaphillon argentatum.
Tormentilla.
Tragorchis .ſ. teſticulus hircinus.
Ampelopraſſon.
Tota bona .ſ. Bonus Henricus, & ſpinacia ſilueſtris.
Oxalis veruecina.
Plantago major.
Plantago incana.
Rapuntium minus.
Telephium .ſ. Craſſula.
Sepæa.
Glaux vulgaris .ſ. Glycyrriſa ſilueſtris.
Arum officinarum .ſ. pes vituli.
Smilax læuis.
Conuoluulus minor purpureus.
Bryonia .ſ. vitis alba.
Tamus .ſ. ſigillum Beatæ Mariæ.
Flos amberualis .ſ. aſtragaloides herbariorum.
Ononis.
Polypodium murale.
Polypodium quernum.

In Dumetis, quæ alluuntur riuulo præterlabente.

Oxys pliniana .ſ. Oxyitriphyllon, officinarum.
Saginæ ſpergula.
Aſperula .ſ. aſpergula.
Meliſſophyllon ſuchſij.

Veronica ſerpilli-folia.
Morſus Gallinæ folio Ederulæ.
Alſine myoſotis hirſuta.
Caryophyllus nemoroſus minor.
Tunica. ſ. Caryophyllus ſilueſtris minimus.
Caryophyllus Montanus.
Lyſimachia ſiliquoſa ſilueſtris.
Lupus ſalictarius.
Lamium luteum repens.

In Siluis maioribus.

Cratæogonum.
Gramen leucanthemum Dodonæi.
Hiacynthus non ſcriptus Dodonæi.
Serapias montana maculatis folijs.
Tithymalus Characias.
Valeriana maior mas.
Valeriana ſilueſtris fœmina.
Peucedanum.
Filix mas.
Filix aculeata major, *in ſiluis Capucinorum.*
Bruſcus.
Sorbus.
Geranium facie pedis columbini.
Glaux exigua maritima Dioſcorid. *In ſiluis Caſtelli.*
Gratiola minor Bauhini. *ibid.*
Myoſouros Lobelij ſ. Cauda muris *inter ſegetes.*
Chamædryis laciniatis folijs, flore purpureo, & albo.
Aſperula cæruleis floſculis & purpureis.

Polytrichon Apuleij.
Trifolium maculatum flore luteo.

In Pratum GENTILLY.

Itur per portam Sancti Marcelli. Statim in ingreſſu ſecundum riuulum qui Pratum alluit, ſeſe offerunt plantæ, quæ ſequuntur.

Solanum lignoſum .ſ. dulcamara.
Lyſimachia purpurea.
Lyſimachia lutea .ſ. ſalicaria { trifolia. & quadrifolia.
Lyſimachia ſiliquoſa pratenſis.
Lyſimachia Galericulata.
Vlmaria .ſ. Regina Prati.
Alnus aquatica.
Gramen Iunceum paluſtre articulato folio Bauhini.
Cyperus longus odoratior.
Gramen Cyperoides.
Gramen panniculoſum.
Acorus noſtras paluſtris.
Sparganium .ſ. butomos Theophraſti.
Sparganij ſecunda ſpecies.
Iuncus Cyperoides floridus, paludoſus.
Crateuæ Sion Erucę-folium .ſ. berula minor aquat.
Naſturtium aquaticum.
Cardamine altera .ſ. ſiſymbrium.
Plantago aquatica.
Hidropiper .ſ. perſicaria vrens.

In ipſo Prato reperiuntur.

Gramen phalarioides.
Serapias paluſtris latifolia.
Iacobea.
Perſicaria vtraque, maculata & immaculata.
Graticola maior.
Ptarmica .ſ. ſternutamentoria.
Anagallis aquatica.
Nummularia.
Teucrium pratenſe.
Euphraſia minor.
Cardiaca .ſ. agripalma.
Marrubium aquaticum.
Cannabis aquatica.
Eupatoria Cannabina.
Criſta Galli herbariorum.
Betonica aquatica Septentrionalium.
Lactea nigra vulgaris.
Tragopogon luteum maius.
Scorzonera pratenſis.
Caltha paluſttis Geſneri.
Ranũculus paluſtris .ſ. flãmula aquatica { rotundiore folio. & anguſtiore folio.
Argentina.
Daucus pratenſis .ſ. carui, Gallis *Cheruy*.
Oenanthe aquatica repens.
Oenanthe aquatica tuberoſa { maior. minor.
Thalictrum maius .ſ. phellandrium Dodon.

Seſeli pratenſe.
Pedicularis.
Cynanchica Dalechamp.
Trifolium pratenſe.
Trifolium paludoſum.
Trifolium fragiferum.
Armoraria .ſ. Vetonica pratenſis.
Alſine myoſotis ſcorpioides.
Chamælinum ſerotinum floribus albis.
Bellis maior.
Bellis minor.
Chamæbalanos flore luteo.
Mentha aquatica.

In Pago dicto IVRY *iuxta Sequanam, per vineas.*

ARiſtolochia clematitis.
Hyoſcyamus niger.
Saponaria vulgaris.
Saponaria altera, puluere nigro floris infecta.
Solanum alchekengi.
Elleborine .ſ. epipactis flore viridi maior, *in ſiluis domeſticis.*
Chelidonium minus, *ibid.*
Ornithogalum flore luteo, *in noualibus primo vere.*
Chamædrys laciniatis foliis, *ibid.*
Phyllitis .ſ. lingua ceruina, *in puteis.*

In Pratis Pagi PALESEAV.

Colchicum vulgare.
Colchicum Amaranthino flore.

In Porta Sancti Antonij, in interſtitiis lapidum quæ mœnia vrbis componunt.

Saluia vita.
Hydrolapathum maius, *in aquis ſtagnantibus.*

A LA RAQVETTE.

Berula maior.
Scordium.
Xanthium .ſ. Lappa minor.

In Pago CHARENTON.

Armeria prolifera.
Arthemiſia tenui-folia.
Viſcaria .ſ. muſcipula flore muſcoſo.
Polium Montanum.

In ſiluis vitæ ſanæ, quæ vernaculè Viſaine *dicuntur.*

Orchis ſphegodes C. Gemmæ obſcuris floribus.
Tithymalus Cypariſſias.
Tithymalus helioſcopius.
Polygala .ſ. flos amberualis, { cæruleus. & rubellus.
Serpillum maius.
Serpillum minus.
Coronopus ſilueſtris.
Coronopus repens Ruellij.
Paronychia alſinefolia.
Paronychia altera rutaceo folio.

Chamædrys.
Pinus ſilueſtris.
Ornithopodium verum.
Geniſta ſcoparia .ſ. ſpartium.
Eryſimum aquaticum.
Orobanche.
Linodorum.
Fungi clypei-formes.
Fungi fauis ſimiles, Gallis *Morilles.*

In Clauſtro Minimorum.

Narciſſus luteus ſilueſtris Dodonæi.

In Campo dicto LA VARENNE DE S. MAVR.

Gramen nodoſum bulboſum.
Ornithogalum flore albo.
Chamælinum ſilueſtre.
Fagopyrum Dodonæi, vulgò *bled Sarrazin.*
Glaſtum ſatiuum.
Eſula minor.

In Cruce FAVBIN, *iuxta Pagum* Charonne.

Abſynthium tenuifolium.
Tribulus terreſtris.
Verbena.
Fœnum Burgundiacum.

In Prato Sainct Geruais.

Gramen exile durius.

Pſyllium maius & minus.
Cotonaria. ſ. gnaphalium vulgare, & herba impia.
Titymalus leptophyllos.

In monte falcone dicto MONTFAVLCON.

Perfoliata.
Caryophyllus ſilueſtris minor.
Centaurium luteum perfoliatum.
Statiche Dalechamp.

In Pago AVBERVILLIERS.

Sinapi ſatiuum & agreſte.
Eruca ſatiua.
Irio. ſ. Eryſimum Dioſcorid.
Peplis. ſ. Eſula rotunda.
Eſula exigua Tragi.
Petroſelinum.
Paſtinaca domeſtica.
Paſtinaca Dioſcorid.
Paſtinaca ſatiua atrorubens.
Melo.
Pepo.
Cucurbita, omnis generis.
Cucumis, &c.
Aſparagus domeſticus.
Fœnum græcum.

Eundo in Pagum dictum LA BARRE *iuxta Saſſia-*
reperiuntur.

Conyſa maior.

Conyſa minor.
Iuncus læuis vulgatus.
Linum.
Pulegium regium.

In Págo MONTMORENCY.
In ſtagnantibus Piſcinarum aquis & vicinis locis.

Aquatica cotyledon.
Anagallis aquatica altera.
Calamintha aquatica.
Mentha vulgaris.
Helenium. ſ. Enula campana, *à l'eſtang ſec.*
Mentha ſiſymbria.
Mentha rotundifolia.
Nymphæa alba.
Nymphæa lutea.
Morſus Ranæ.
Gramen Parnaſſi.
Myriophyllum equiſetifolium.
Myrophyllum aut marathriphyllum paluſtre.
Equiſetum. ſ. Hippuris.
Oſmunda regalis.
Ranunculus aquaticus hepaticæ facie.
Salix.

Paſsim inter ſiluas, iuxta Caſtellum dictum à venatione DE LA CHASSE.

Aſphodelus Hyacinthinus fortè Galleni.
Allium vrſinum.
Moly ſerpentinum.

Cynocrambe .ſ. mercurialis ſilueſtris.
Alſine repens, fortè Cacubalum Plinij.
Circæa Lutetiana.
Pyrola .ſ. limonium Cordi.
Trachelium. ſ. Ceruicaria.
Rapuntium maius .ſ. alopecuroides.
Chamænerion Geſneri.
Tithymalus leptophyllos.
Daphnoides .ſ. Laureola.
Androſæmon maius .ſ. periclymenon Italorum.
Linoſyris nuperorum.
Linaria aurea Tragi.
Acinos .ſ. Bethonica Pauli.
Clinopodium.
Helxine Ciſſampelos altera, triplicis effigie.
Aracus.
Lathyris leguminoſa.
Sorbus domeſtica.
Fraxinus.
Nux iuglans.
Aquifolium .ſ. agrifolium.
Quercus vulgaris.
Fagus.
Caſtanea.
Ebulus.
Sambucus.
Euonymos Theophraſti.
Cornus Dioſcorid.
Cornus fœmina. ſ. Virga ſanguinea.

In page SAINCT PRIX.

Aſarum.
Viorna vulgi .ſ. clematis altera March.
Lupus ſalictarius .ſ. lupulus.
Clematis Daphnoides .ſ. peruinca.
Bruſcus .ſ. myrtus aculeata.
Malua ſilueſtris repens pumila.
Althæa.
Alcea.
Sanicula.
Pentaphyllum vulgare.
Pentaphyllum argentatum.
Agrimonia offic. ſ. Eupatoria Græcorum.
Tormentilla.
Caryophyllata.
Fragaria.
Podagraria.
Angelica ſilueſtris.
Tanacetum.
Inodorum.
Matricaria noſtras.
Anthemis vulgatior .ſ. camomilla.
Aſperula aut aſpergula.
Alyſſon Germanicum Echioides.
Rubia minor ſilueſtris.
Trichomanes.
Lagopus maior.
Vaccinia nigra & rubra.
Buxus.

Liguſtrum.
Frangula ſ. alnus nigra baccifera.
Prunus ſilueſtris.
Tilia mas & fœmina, *Tilleau.*
Vlmus, *Orme.*
Betula. *Boulleau.*
Carpinus.
Corylus.
Populus alba.
Populus nigra.
Acer maius, *Sycomore.*
Oxyacantha, *Aulbeſpine.*
Vua criſpa, *Groiſelles ſauuages.*
Ribes, *Groiſelles rouges.*
Erica pumila.
Erica flore purpurante.
Erica ſcoparia floſculis herbaceis.
Iuniperus maior.
Iuniperus minor.
Cannabis ſpuria.
Sambucus aquatica.

In oppido FONTAINE BLEAY.

Orchis ſpiralis odorat C. Gemmæ.
Gentiana cruciata.
Filix aquatica repens. *à Malzerbe.*

In pago BELE'.

Doronici varietas.

In pago SAINCTE RENE.

Gentiana maior.

In Clauſtro Carthuſianorum, Pariſijs.

Abrotanum { fœmina. / mas.
Abſynthium vulgare.
Piloſella.
Ranunculus pratenſis reptante cauliculo { vrens. / dulcis.
Ranunc. prat. ſurrectis cauliculis.
Ranunculus dulcis Tragi .ſ. morſus equi.
Panax heracleum.
Spondylium.
Pimpinella.
Ruta hortenſis.

Iuxta Caſtellum GRIGNON.

Polium Lauendulæ folio.
Geniſtella pinnata.

IN MACERIIS.

Iris vulgaris.
Keiri arabum .ſ. leucoium flore luteo.
Aizoon maius.
Semperuiuum minimum .ſ. illęcebra, *in tegulis.*
Illęcebra maior.
Sedum ſcorpioides.
Sophia Chirurgorum.

Turritis.

In pago Montis Martyrum dicto.

Hiacynthus botryoides .ſ. comoſus minor.
Leuco-narciſſolirium minimum.
Epithymbra .ſ. Caſſitha.

Inter SEGETES.

Gramen Caninum.
Iſchæmon ſ. Galli crus Apuleij.
Bromos .ſ. ſterilis auena.
Ægylops Bromoides.
Lolium.
Vtilagines ſegetum.
Melampyrum .ſ. triticum vaccinum.
Nigellaſtrum Dodonæi.
Hiacynthus comoſus.
Thlaſpi vmbellatum floribꝰ albis. *à Breuane.*
Atriplex olida.
Heliotropium maius .ſ. verrucaria.
Papauer erraticum.
Eranthemum Geſneri. ſ. flos Adonis.
Iſatis ſilueſtris .ſ. Vaccaria.
Chamæpitis mas .ſ. iuga.
Onobrychis.
Lithoſpermon minus flore albo, purpurante.
Anagallis phœnicea mas.
Anagallis cærulea fœmina.
Elatine Dioſcorid .ſ. veronica fœmina fuchſ.
Euphraſia altera.

Tetrahit .ſ. Heraclea ſyderitis Dioſcorid.
Scabioſa ſatorum.
Cyanus vulgaris.
Chryſanthemum ſegetum. ſ. bellis papaueri-folia.
Olus album Dodonæi .ſ. phu. minimum.
Scandix .ſ. pecten veneris Plin.
Caucalis albis floribus.
Caucalis flore rubro.
Conſolida regia .ſ. Calcaris flos recent.
Melanthium .ſ. Nigella Romana.
Lagopus minor.
Melilotus.
Aphaca.
Aracus .ſ. Craca minima.
Iſchæmon vulgare.
Trifolium luteum minimum.

Per Margines viarum.

Lolium.
Gramen pratenſe.
Hordeum ſpontaneum ſpurium.
Lampſana.
Barbarea. ſ. pſeudo-bunias.
Thlaſpi Drabę folio Lobelij, quod peltatum vocant.
Thlaſpi vulgatiſſimum vaccariæ folio.
Burſa paſtoris maior.
Reſeda Plini, .ſ. Herba amoris.
Senecio.
Seris ſilueſtris .ſ. Cichorium ſilueſtre.
Taraxacon .ſ. Dens leonis.

Sonchus vterque.
Blitum.
Atriplex. ſ. pes anſerinus.
Atriplex vulgaris. Parietaria.
Mercurialis mas & fœmina.
Solanum hortenſe .ſ. morella.
Papauer ſpurium .ſ. Behen album Monſpel.
Luteola.
Polygonum. Alſine.
Marrubium nigrum .ſ. Ballote.
Marrubium album.
Galeopſis .ſ. Vrtica non mordax purpurea.
Lamium .ſ. angelica flore albo.
Vrtica minor .ſ. græca.
Echium .ſ. Borrago officinarum.
Malua vulgaris.
Geranium Robertianum.
Geranium pes columbinus.
Cicuta.
Capnos .ſ. fumaria.
Aſperugo .ſ. phylantropos.
Acanthium.
Carduus ſtellatus .ſ. calcitrapa, *Chauſſetrape.*
Carduus vulgatiſſimus viarum.
Eryngium.
Roſa canina. Rubus.
Lampſana.

FINIS.

PRIVILEGE DV ROY.

LOVIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE, A nos Amez & Feaux Conſeillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Baillifs, Seneſchaux, Preuoſts ou leurs Lieutenans, & à tous nos Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra. Salut, Noſtre bien Amé Maiſtre IACQVES CORNVTI Docteur Regent en la Faculté de Medecine à Paris, Nous a fait tres-humblement remonſtrer qu'il auroit fait & compoſé vn liure lequel il deſireroit donner au public, & faire Imprimer ſoubs le tiltre de *Canadenſium Plantarum, Aliarumque nondum Editarum Hiſtoria*, enrichie de la figure en taille douce de chaque plante, & ſur la fin du liure eſt adjouſté vn *Enchiridium Botanicum Pariſienſe*. Mais il craint que quelques Libraires ou Imprimeurs autres que ceux qu'il auroit choiſis pour cet effect, ne vouluſſent s'ingerer de l'Imprimer ſemblablement, ou ſuſcitaſſent les Eſtrangers de ce faire, ce qui tourneroit au dommage & à la perte dudit expoſant, & de ceux auſquels il auroit fait entreprendre ladite Impreſſion ſur l'eſperance d'en retirer auec la recompenſe de leur labeur les frais & miſes qu'ils y auroient aduancez. Pour à quoy obuier il nous a tres-humblement requis & ſupplié de luy octroyer nos lettres ſur ce neceſſaires. A CES CAVSES, deſirans bien & fauorablement traitter ledit expoſant recognoiſtre ſon labeur, & qu'il ne ſoit fruſtré des fruicts d'iceluy, luy auons permis & octroyé permettons & octroyons de nos grace ſpeciale, pleine puiſſance & authorité Royalle par ces preſentes, d'Imprimer ou faire Imprimer & mettre en lumiere ledit liure en tel volume, marque & caractere que bon luy ſemblera, & par tel Libraire qu'il voudra, & iceluy mettre & expoſer en vente & diſtribuer durant le temps & eſpace de dix ans accomplis à commencer du iour qu'il ſera

acheué d'Imprimer, faiſant tres-expreſſes inhibitions & deffences à tous Imprimeurs, Libraires Eſtrangers & autres perſonnes de quelque qualité qu'ils ſoient d'Imprimer faire Imprimer ou mettre en vente durant ledit temps ledit liure ſoubs faulces marques ou autres deſguiſemens ſans l'exprés conſentement & permiſſion dudit expoſant, ou de ceux ayans charge de luy, ſur peine de confiſcation d'iceluy, de mil liures d'amende, applicables moittié aux pauures de l'Hoſtel Dieu de cette Ville de Paris, & l'autre moitié audit expoſant, & de tous deſpens, dommages & interreſts enuers luy, à la charge d'en mettre deux Exemplaires en noſtre Bibliotecque publique, auant que de le faire expoſer en vente, ſuiuant nos Reglemens, & vn en celle de noſtre tres-cher & feal le ſieur Seguier Cheualier Garde des Sceaux de France à peine d'eſtre deſcheu dudit priuilege. SI VOVS MANDONS, & à chacun de vous enjoignons que du contenu en ces preſentes vous faciez ſouffriez, & laiſſiez jouyr ledit expoſant pleinement & paiſiblement, & à ce faire & ſouffrir contraigniez tous ceux qu'il appartiendra, & en mettant au commencement ou à la fin dudit liure ces preſentes ou vn bref extraict d'icelles. Voulons qu'elles ſoient tenuës pour deuëment ſignifiées, & qu'au Vidimus d'icelles foy ſoit adjouſtée comme au preſent Original. CAR tel eſt noſtre plaiſir. Donné à Paris le 23. iour d'Octobre, l'an de grace 1634. Et de noſtre regne le vingt-cinquieſme. Par le Roy en ſon Conſeil. GVEROVLT.

Mendæ quæ incuriâ correctoris obrepſerunt.

Prima pagina ad Lectorem ἀναθηλον *lege* ἄνανλον.
Fol. 13. verſu 17. caul-m enim, &c. *lege florem enim.*
Fol 17. in titulo de Valeriana, *lege Eruca maxima Canadenſis.*
Fol. 22. vltimo verſu, expreſſum, *lege expreſſam.*
Fol. 37. in titulo ramoſum, *lege racemoſum.*
Fol. 51. verſu 21. ſenſum, *lege ſenſuum obiectationi.*
Fol 71. verſu penultimo Nutritionum, *lege Nutritionum.*
Fol. 96. verſu vltimo præſtit, *lege præſtitit.*
Fol. 112. verſu 13. vix quiſquam poſſit, *lege quidquam poſſis.*
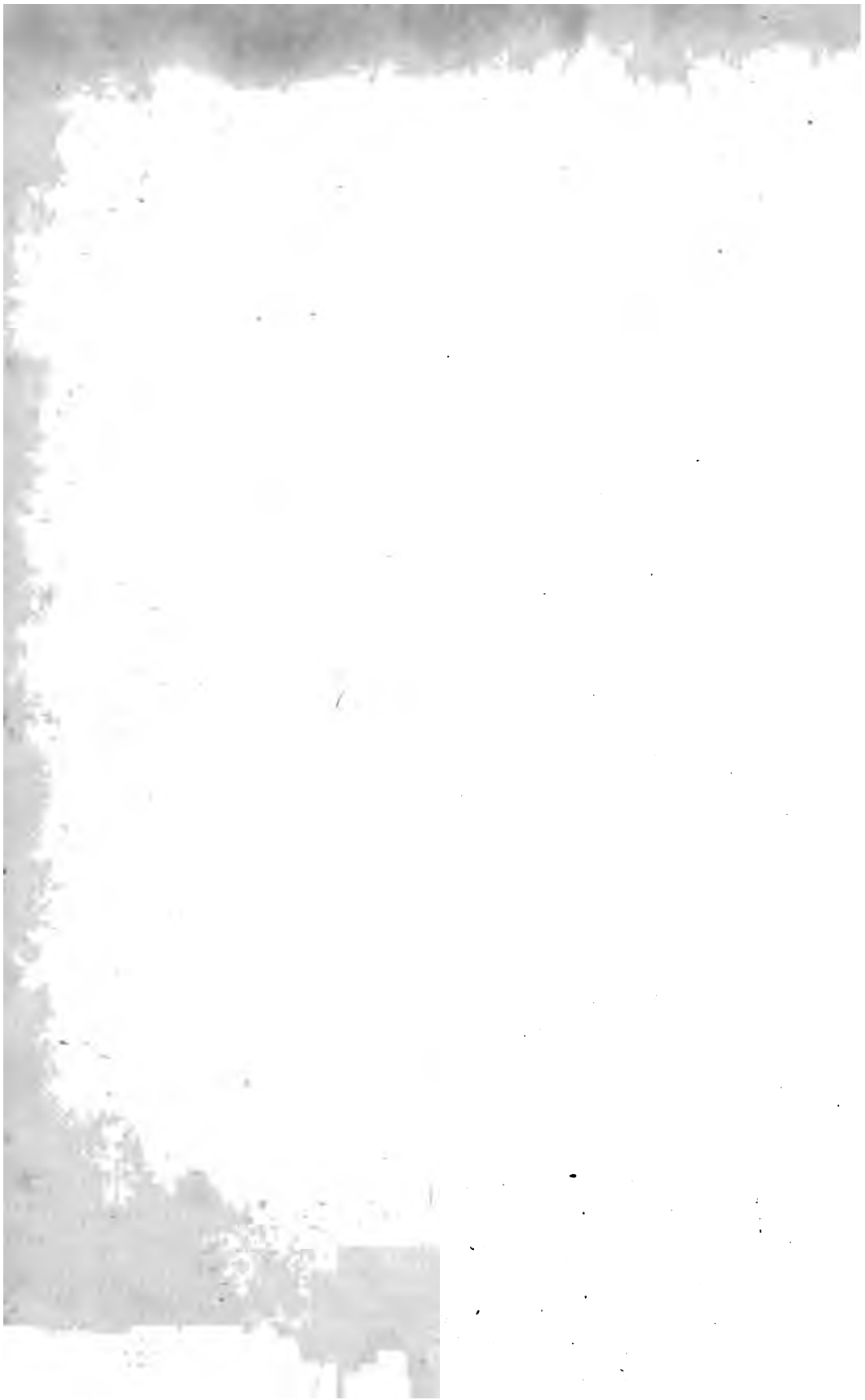
Acheué d'Imprimer le 30. Decembre 1634.